

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Raně středověké osídlení v Dražkovicích (okr. Pardubice)

Markéta Košařová

**Bakalářská práce
2017**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta Košařová**
Osobní číslo: **H14355**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Raně středověké osídlení v Dražkovicích (okr. Pardubice)**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Předmětem práce bude zpracování a vyhodnocení nálezů z archeologického výzkumu v Dražkovicích (č. parc. 406/24, 406/25). Nálezy a archeologické situace budou zdokumentovány a vyhodnoceny (chronologické zařazení, interpretace nálezové situace). Takto získané poznatky budou zasazeny do vývoje raně středověkého osídlení v regionu mezi Pardubicemi a Chrudimí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

FROLÍK, J. - SIGL, J. 1995: Chrudimsko v raném středověku. Vývoj osídlení a jeho proměny. Chrudim. KLÁPŠTĚ, J. 2005: Proměna českých zemí ve středověku. Praha. TEPLÝ, J. 1997: Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Frolík, CSc.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 3. 2017

Markéta Košařová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Frolíkovi, CSc. za cenné rady a připomínky při vedení práce. Velké díky za ochotu a poskytnutí zajímavých podnětů náleží také Mgr. Františku Kašpárkovi, Bc. Martinu Lantovi a PhDr. Janu Jílkovi, Ph. D. z Východočeského muzea v Pardubicích. Poděkování za poskytnutí konzultace patří rovněž Mgr. Janě Němcové z Regionálního muzea v Litomyšli. V neposlední řadě děkuji své rodině za umožnění studia a veškerou podporu.

NÁZEV

Raně středověké osídlení v Dražkovicích (okr. Pardubice)

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá zpracováním archeologického výzkumu v Dražkovicích a interpretací získaných poznatků. Obsahuje rozbor a vyhodnocení terénní situace včetně výběru z terénní dokumentace. Dále je pozornost věnována analýze keramického materiálu a jeho přesnějšímu chronologickému zařazení, roztřídění a určení původu. V závěru je zkoumaná lokalita zasazena do širšího sídelního kontextu raně středověkého Chrudimska.

KLÍČOVÁ SLOVA

archeologie, raný středověk, východní Čechy, Dražkovice, osídlení, keramika

TITLE

Early Mediaeval Settlement in Dražkovice (District of Pardubice, E Bohemia)

ANNOTATION

This bachelor's thesis deals with processing of archaeological research in Dražkovice and interpretation of the findings. It contains the analysis and interpretation of condition of the area, including references to the documentation files about the location. It also contains the analysis of pottery and its categorization in chronological order as well as its classification and determination of its origin. In the conclusive part, the location is put in wider context of settlements in the region of Chrudim.

KEYWORDS

archeology, early medieval, East Bohemia, Dražkovice, settlement, pottery

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	1
ÚVOD	3
1 LOKALITA	5
1.1 LOKALIZACE A OKOLNOSTI VÝZKUMU	5
1.2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	5
1.3 GEOMORFOLOGIE	5
1.4 HYDROLOGIE	6
1.5 SVAŽITOST A ORIENTACE SVAHŮ	6
2 DĚJINY BĀDÁNÍ	8
3 HISTORICKÝ A SÍDELNÍ KONTEXT	12
3.1 VYMEZENÍ OBLASTI	12
3.2 HISTORICKÝ VÝVOJ V RANÉM A VRCHOLNÉM STŘEDOVĚKU	12
3.3 CHARAKTER STŘEDOVĚKÉHO OSÍDLENÍ NA CHRUDIMSKU	14
4 VYHODNOCENÍ TERÉNNÍ SITUACE	17
4.1 POPIS ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ	17
4.2 ROZBOR ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ	36
4.3 INTERPRETACE TERÉNNÍ SITUACE	37
4.4 ZANÁŠENÍ OBJEKTŮ	38
5 ANALÝZA KERAMICKÉHO MATERIÁLU	39
5.1 CHARAKTERISTIKA KERAMICKÉHO MATERIÁLU	39
5.2 ZÁSADY PRO STANOVENÍ TECHNOLOGICKÝCH SKUPIN	40
5.3 DATA	41
5.4 DEFINICE TECHNOSKUPIN	42
5.5 SYNCHRONIZACE S CHRUDIMSKÝMI TECHNOSKUPINAMI	45
5.5.1 <i>Chrudimské keramické zboží a jeho členění</i>	46
5.5.2 <i>Synchronizace</i>	48
5.6 GRAFITOVÁ KERAMIKA (SK. Č. 11)	48
5.7 FRAGMENTARIZACE NA PŘÍKLADU OBJEKTU Č. 22	50
5.7.1 <i>Výpočet indexu fragmentarizace</i>	50
5.7.2 <i>Objekt č. 22</i>	51
5.7.3 <i>Údaje měřené u keramického materiálu z objektu č. 22</i>	51
5.7.4 <i>Index fragmentarizace a problémy jeho interpretace</i>	55
5.7.5 <i>Fragmentarizace v technoskupinách</i>	55
5.7.6 <i>Fragmentarizace materiálu ve vrstvách</i>	57
5.7.7 <i>Závěrečné zhodnocení fragmentarizace</i>	58
5.8 SROVNÁNÍ S DALŠÍM MATERIÁLEM	59
6 VYHODNOCENÍ DALŠÍCH NÁLEZŮ	60
6.1 KOSTI	60
6.2 DALŠÍ NÁLEZY	60
7 ZASAZENÍ DO KONTEXTU OSÍDLENÍ	61
7.1 MIKULOVICKÝ SÍDLIŠTNÍ KOMPLEX	61
7.2 STAV BĀDÁNÍ V KOMPLEXU	61
7.3 NÁLEZIŠTĚ V KONTEXTU SÍDLIŠTNÍHO KOMPLEXU	62
7.4 ŠIRŠÍ KONTEXT A KONTAKTY	64
ZÁVĚR	65
RESUMÉ	66
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
SEZNAM PŘÍLOH	71
8 MAPOVÉ PODKLADY	72

9	DOKUMENTACE ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ.....	78
9.1	DIGITALIZOVANÁ KRESEBNÁ DOKUMENTACE	78
9.2	TERÉNNÍ FOTODOKUMENTACE VYBRANÝCH OBJEKTŮ	93
10	KATALOG NÁLEZŮ	99
10.1	TABULKOVÁ ČÁST.....	99
10.2	KRESEBNÁ DOKUMENTACE	99
10.3	FOTODOKUMENTACE VYBRANÝCH NÁLEZŮ	138
11	OSTEOLOGICKÝ POSUDEK	150

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

č. – číslo

čp. – číslo popisné

GIS – Geografický informační systém

IF – index fragmentarizace

k. ú. – katastrální území

NZ – nálezová zpráva

Obj. – objekt

Obr. – obrázek

p. – pan

r. – roku

RD – rodinný dům

Rozm. – rozměry

s. – strana

S-JTSK – systém jednotné trigonometrické sítě katastrální

sk. – skupina

VČM – Východočeské muzeum v Pardubicích

ZAV – Záchranný archeologický výzkum

J – jih

JV – jihovýchod

JZ – jihozápad

S – sever

SV – severovýchod

SZ – severozápad

V – východ

Z – západ

RS 1 – raný středověk 1 (550–650)

RS 2 – raný středověk 2 (650–800)

RS 3 – raný středověk 3 (800–1000)

RS 4 – raný středověk 4 (1000–1200)

O – oxidační výpal

OR – oxidačně-redukční výpal

R – redukční výpal

SE – výpal se sendvičovým efektem

ÚVOD

Během mnohosestletého vývoje prošla sídelní struktura zásadními změnami. Uvědomit si povahu a způsob fungování raně středověké krajiny je dnes velmi nesnadné, neboť pozůstatky staršího osídlení byly překryty novějšími aktivitami. Období raného středověku se vyznačuje obecně nízkým počtem písemných pramenů a obzvlášť u venkovského prostředí je tak mnohdy možné vycházet pouze z hmotných pramenů získaných archeologickým výzkumem. K prohloubení znalostí významnou měrou přispívá poznání prostřednictvím nedestruktivních metod, zejména povrchové prospekce, také je ale třeba v maximální možné míře zužitkovat informace získané destruktivními zásahy do terénu při akcích záchranného charakteru. Cílem této práce je co nejpřínosněji zpracovat a interpretovat jeden z takovýchto výzkumů.

Ve své úvodní části práce přibližuje zkoumanou lokalitu v Dražkovicích, východočeské obci, jež v současné době spadá do jednoho z městských obvodů Pardubic. V roce 2014 zde v nově vznikající kolonii rodinných domů proběhl záchranný archeologický výzkum. Kapitola podává přehled okolností výzkumu a seznamuje s přírodním prostředím širšího území i se specifickými podmínkami přímo v místě zkoumané plochy. Následuje shrnutí dějin bádání předkládajících historii výzkumů na lokalitě, kde tradice archeologického bádání sahá až do 19. století. Trojici úvodních kapitol uzavírá nástin historického kontextu pro období středověku. V raném středověku se jednalo o území nacházející se při severní hranici oblasti spravované hradištěm v Chrudimi. Připomenuty jsou nejstarší písemné zmínky a následně je rozebrán problém majetkové držby. Závěrečná část kapitoly obsahuje pojednání o osídlení v raném středověku, které vytváří rámeček pro pozdější interpretace.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na popis a rozbor terénní situace. Po charakteristice jednotlivých archeologických objektů s odkazy na digitalizovanou kresebnou dokumentaci následuje pokus o interpretaci na základě vlastností objektů, jejich rozmístění i obsahu keramického materiálu ve výplni. Naznačen je i průběh procesu zanášení objektů a tedy zániku osídlení.

Stěžejní část práce spočívá v analýze keramického materiálu, a to zejména ve snaze stanovit pro danou oblast technologické skupiny částečně vycházející z již existujícího třídění chrudimské keramiky. Mimo keramiku chrudimského původu ovšem díky těmto technoskupinám mohl být snadněji identifikován i materiál z jiných produkčních center. Účelem technologických skupin je zjednodušení katalogového popisu, zároveň představují

východisko pro zpracovávání dalších výzkumů v budoucnu. Kritéria, na jejichž základě jsou skupiny definovány, práce detailně rozebírá.

Odlišný přístup k nalezenému keramickému materiálu ukazuje část věnovaná výpočtu indexu fragmentarizace a způsobům jeho výkladu získaných výsledků v souvislosti se zanášením objektů. Tato část má doplňující charakter a jedná se o úvahy vycházející z práce s vhodně zvoleným modelovým objektem. Hlavním účelem je upozornit na možnosti bádání založeného na prostorové analýze.

Závěrečná část práce je věnována interpretaci poznatků rozvedených v předcházejících kapitolách. Snahou je ukázat raně středověkou ves jako součást vyššího celku fungujícího na základě určitých zákonitostí. Naleziště je zasazeno do kontextu osídlení nejen na katastru Dražkovic, ale i na územích přilehlých obcí, kde je se středověkým osídlením v Dražkovicích předpokládána souvislost. Naznačeny jsou možné souvislosti se sídlišti předchozích fází i vztahy s lokalitami, které mohly být se zde řešeným osídlením současné. V neposlední řadě zasazení do kontextu doplňuje úvaha o možnosti kontaktů se vzdálenějšími oblastmi.

Práce je doplněna rozsáhlými přílohami. Samotný katalog keramických fragmentů je vzhledem ke svému rozsahu přiložen na datovém CD. Přílohy dále obsahují kresebnou dokumentaci keramického materiálu a digitalizovanou kresby objektů. Důležitým doplňkem jsou rovněž mapové podklady přibližující přírodní podmínky i současný stav bádání. Následuje fotografická příloha obsahující vybranou terénní dokumentaci a výběr z keramického materiálu.

1 LOKALITA

1.1 Lokalizace a okolnosti výzkumu

Záchranný archeologický výzkum, který přinesl materiál hodnocený v této práci, byl vyvolán výstavbou rodinného domu a zpevněných ploch na parcelách č. 406/24 a 406/25 na k. ú. Dražkovice, okr. Pardubice. Výzkum proběhl v r. 2014 pod vedením Mgr. Kristýny Bulvové z VČM.

Na celé ploše proběhla po skrývce ornice a začištění lokalizace archeologických situací. Po začištění a označení jednotlivých archeologických situací se přistoupilo k vlastnímu výzkumu. Jelikož se jednalo o ZAV, jeho hlavním posláním bylo dokumentovat terénní situaci a vyzvednout movité archeologické nálezy, výzkum si tedy nekladal žádné teoretické cíle. Získané archeologické nálezy jsou deponovány ve VČM v Pardubicích.

1.2 Obecná charakteristika

Dražkovice jsou v současné době městskou částí Pardubic o 498 obyvatelích, spadající do obvodu Pardubice V. Nacházejí se při jižním okraji území města v průměrné nadmořské výšce 235 m n. m. Zkoumané parcely se nachází v JV části obce při levém břehu přítoku Jesenčanského potoka.

Lokalita je situovaná v teplé podnebné oblasti. Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje mezi 8 a 9 °C, srážkový úhrn nepřekračuje 600 mm.¹ Půdní pokryv představují kambizemě nižších poloh utvářené nezpevněným sedimentem písků a štěrkopísků šedohnědé barvy.

1.3 Geomorfologie

Z geomorfologického hlediska spadá obec situovaná ve východním Polabí do soustavy České tabule, příslušnou podsoustavou je Východočeská tabule. Jedná se o území s převážně plochým, jen místy mírnými pahorkatinami zvlněným povrchem.² Katastrální území Dražkovic je řazeno do Pardubické kotliny, tedy podcelku Východolabské tabule. Pro území je charakteristický velmi plochý georeliéf, nejvyšší bod představuje z okolní krajiny

¹ Školní atlas České republiky. Praha, 2000, s. 17.

² BÍNA, Jan – DEMEK, Jaromír. *Z nížin do hor: Geomorfologické jednotky České republiky*. Praha, 2012, s. 225–226. ISBN 978-80–200–2026-0.

vystupující vrchol Kunětické hory. Osu kotliny tvoří tok řeky Labe lemovaný nivou v rozsahu 1–3 km. Okrsek Nemošická kotlina, v němž Dražkovice leží, je rovinnou oblastí.³

Nemošická kotlina se rozkládá na turonských a coniackých vápnitých jílovcích, slínovcích a prachovcích. Ty jsou kryty pro toto území charakteristickými uloženinami nižších středopleistocenních a mladopleistocenních teras, vátých písků a údolních niv. Jedná se o málo zalesněnou oblast s převládajícím dubem, borovicí a smrkem.⁴ Území spadá do oblasti Českého masivu, období kvartéru.

1.4 Hydrologie

Dražkovice náleží do povodí horního Labe, koryto řeky je situováno zhruba 4 km od obce. Ve vzdálenosti 2 až 2,5 km od obce se směrem na SV nachází Chrudimka, na SZ teče Bylanka, západně od obce lze nalézt Jesenčanský potok, jehož bezejmenný pravostranný přítok, protéká jižní částí obce. Jedná se o regulovaný tok, který se zkoumané lokalitě vyhýbá, avšak zároveň je pro ni nejbližší vodotečí.

Na základě práce s modelem hydrologické sítě vypočítaného pro dané území⁵ byly zjišťovány možnosti přirozeného stavu vodních toků. Ačkoliv model pracuje se současnou krajinou, je možné pokládat jej za poměrně spolehlivý, neboť krajina v průběhu času nemohla projít natolik zásadními změnami. Již zmiňovaný přítok Jesenčanského potoka by na základě vypočítaných údajů protékal zhruba 70 až 80 m od zkoumané plochy. Zdánlivý vodní tok nejnižšího řádu, který na modelové mapě prochází přímo nalezištěm, nelze pokládat za reálný, ale s vodou stékající tímto směrem lze počítat např. při úvahách o zanášení objektů, tj. splachování kulturní vrstvy do těchto objektů.⁶

1.5 Svažitost a orientace svahů⁷

Samotná zkoumaná plocha se nacházela na téměř úplné rovině s nepatrným sklonem v jižním směru, oproti okolnímu terénu byla snížena zhruba o dva až tři metry nadmořské výšky, takže je situovaná v mírné proláklíně uzavřené ze všech stran. Sklon svahů obklopujících rovinu je velmi mírný a pohybuje se v rozmezí od cca 0,3 do 0,6 stupně.

³ Tamtéž, s. 245–246.

⁴ DEMEK, Jaromír – MACKOVČIN, Peter (edd.). *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno, 2006, s. 318–319. ISBN 80-86064-99-9.

⁵ Mapa 3.

⁶ Viz kapitola 4.4

⁷ Mapa 4 a 5.

Svah s větším sklonem se zvedá východně a hlavně jižně od místa výzkumu, jedná se o postupný přechod v nejvýraznější dominantu nejbližšího okolí výzkumu – Mikulovický kopec v nadmořské výšce 275,2 m. Severozápadním směrem se terén nadále mírně svažuje ke korytu Jesenčanského potoka. Celkově je možné konstatovat, že bezprostřední okolí výzkumu má rovinnatý charakter narušený pouze nepatrným zvlněním s mírným sklonem na severozápad.

2 DĚJINY BĀDÁNĪ

Dražkovice jsou lokalitou, na jejímž území se vystřídalo osídlení několika kultur. Zachyceno bylo sídliště lužické, slezskoplatěnické a laténské. Na přechodnou dobu zde patně sídlili první Slované. V rámci Chrudimského regionu se pak dále rozvíjelo středověké osídlení. První archeologické výzkumy v oblasti probíhaly již v závěru 19. století⁸, nejrozsáhlejší výzkum poslední doby představuje ZAV v letech 2004–2005 vyvolaný výstavbou rychlostní komunikace I/37. Během tohoto výzkumu došlo k nálezům, které je možné datovat od neolitu až po středověk.⁹

První známý výzkum byl spojen s osobností Václava Diviše-Čišteckého. Ten podal zprávu o nálezu raně středověkých kostrových hrobů na poli p. Kučery. Po předchozích objevech kosterních pozůstatků a bronzové náušnice s esovitým zakončením se povedlo objevit neporušený hrob mužského jedince vybaveného železným nožem.¹⁰ Nůž a náušnice byly odevzdány do VČM r. 1884 a staly se tak jedněmi z nejstarších sbírkových předmětů.¹¹ Další aktivity byly dočasně ukončeny, až následný výzkum r. 1886 odhalil žárové pohřebiště z období popelnicových polí. Nalezeny byly popelnice a bronzové jehlice, náramky, náušnice a kroužky.¹²

Všechny dostupné výsledky výzkumů Václava Diviše-Čišteckého uspořádal a zveřejnil Jan Felcman. Dle jeho slov lze dražkovické pohřebiště rozdělit do dvou fází, a to do slezské (slezskoplatěnické) s žárovými hroby a do raně středověkého úseku. Žárové hroby přitom měly obsahovat jeden, některé ale i dva pohřby najednou. Kostrové hroby na poli p. Kučery měly takřka sousedit s popelnicovými. Ojedinelý byl již zmíněný nález osamocené kostry ve skrčené poloze, ke které nenáležely žádné milodary. J. Felcman vyslovil domněnku, že by se mohlo jednat o výjimečné přetrvání ritu a hrob by tedy měl mít souvislost s ostatními raně středověkými kostrovými hroby.¹³ B. Svoboda nabídl značně nepravděpodobné alternativní zdůvodnění neobvyklé polohy pohřbeného, kterou se snažil vysvětlit vampirismem. Mrtvý měl být dle tohoto výkladu původně svázán do kozelce, aby nemohl vstát z hrobu a škodit

⁸ DIVIŠ-ČIŠTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Řadové hroby u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 12, 1884, s. 474–475. ISSN 1801-5786.

⁹ SEDLÁČEK, Radko. Záchranný archeologický výzkum při výstavbě silnice I/37 Jesničanky–Medlešice v roce 2004 a 2005. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech* 32, 2006, s. 90–95. ISSN 80-85031-67-1.

¹⁰ DIVIŠ-ČIŠTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Hroby u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 13, 1885, s. 32–33. ISSN 1801-5786.

¹¹ Evidováno ve VČM pod př. číslu 2006 a 2007 (č. Lavičkova seznamu: 40, 41), předáno V. Divišem ze Šerlinku, akvizice: 24. 8. 1884.

¹² DIVIŠ-ČIŠTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. *Hroby*, s. 33–38.

¹³ FELCMAN, Jan. Archaeologická vycházka do východních Čech. In *Památky archeologické a místopisné* 18, 1899, s. 416–418. ISSN 1801-5786.

lidem.¹⁴ Dražkovické nálezy v podobě bronzových záušnic zmínil J. Böhm.¹⁵ Patrně bez souvislosti s výše uvedenými nálezy byly mezi předměty odevzdanými p. Kabrhelem i dva šípy a nůž, vše vyrobené z pazourku. Předměty a odpad z pazourku měly být dle svědectví již dříve nacházeny na polích okolo blízké cihelny p. Kašpara v Mikulovicích.¹⁶ Dalším dokladem archeologické činnosti Václava Diviše-Čišteckého byly dva bezuché keramické hrnce náležející 12. či 13. století, které získalo muzeum v Přelouči.¹⁷

Nálezy dr. L. Píče z r. 1901 potvrdily v té době známé dvojí osídlení na území Dražkovic. Objeveny byly sídlištní jámy z raného středověku, zmíněn však byl rovněž nález žárového hrobu z doby popelnicových polí a nález sídlištní jámy slezskoplatěnické kultury.¹⁸

Zastoupení lužické a slezskoplatěnické kultury uvedl rovněž Jan Eisner, který popsal nález dvou římských mincí.¹⁹ Jednalo se o denáry Tita a Antonia Pia, přičemž jejich přesné nálezové okolnosti nebyly známy, stejně tak z lokality bez bližších podrobností pochází denár Traianův.²⁰

Roku 1940 publikoval I. Borkovský objev středověké keramiky, přičemž tyto fragmenty klasifikoval jako plně vyvinutou slovanskou keramiku datovanou do 5. nebo 6. století.²¹ Borkovského informaci o existenci sídliště pražského typu na území Dražkovic přebrali i R. Turek²² a J. Zeman.²³ Jisté úskalí spočívá ve skutečnosti, že obzvláště ojedinělé nálezy nelze automaticky řadit k časně slovanskému osídlení. Ve východních Čechách může domnělá keramika pražského typu náležet pozdní době římské.²⁴

Laténským osídlením Dražkovic se zabýval zejména V. Vokolek. Upozornil na nálezy laténských střepů pocházejících z povrchových sběrů probíhajících v 2. polovině 60. let.²⁵ Při ZAV v následujícím desetiletí se podařilo zachytit části tří objektů. Místa tohoto laténského

¹⁴ SVOBODA, Bedřich. Pardubický kraj v pravěku. In *Sborník „Pardubice.“* Pardubice, 1940, s. 24.

¹⁵ BÖHM, Jaroslav. Pardubicko v době předhistorické. In *Věstník musejního spolku v Pardubicích*, s. 3–6. Pardubice, 1927.

¹⁶ FELCMAN, Jan. *Archaeologická vycházka*, s. 422.

¹⁷ Inventární č. A1103 a A1104.

¹⁸ PÍČ, Ladislav. Sídlíště u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 19, 1901, s. 438.

ISSN 1801-5786.

¹⁹ EISNER, Jan. Pohřebiště lužického typu v Srchu u Pardubic. In *Památky archeologické* 25, 1913, s. 36-38.

ISSN 0031-0506.

²⁰ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela (ed.). *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl I.* Praha, 1955, s. 123.

²¹ BORKOVSKÝ, Ivan. *Staroslovanská keramika ve střední Evropě.* Praha, 1940, s. 63.

²² TUREK, Rudolf. *Čechy na úsvitě dějin.* 2. vydání. Praha, 2000, s. 121. ISBN 80-200-0709.

²³ ZEMAN, Jiří. Nejstarší slovanské osídlení Čech. In *Památky archeologické* 67, 1976, s. 115–235.

ISSN 0031-0506.

²⁴ VOKOLEK, Vít. Nálezy časně slovanské keramiky ve východních Čechách. In KUBKOVÁ, Jana et al (edd.). *Život v archeologii středověku.* Praha, 1997, s. 654. ISBN 80-902465-0-8.

²⁵ VOKOLEK, Vít. Laténské nálezy z Dražkovic. In *Východočeský sborník historický* 8, 1999, s. 3. ISSN 1213-1733.

osídlení od sebe byla vzdálena zhruba 1,5 km a sídlištní jednotku pravděpodobně představoval dvorec. Na základě nálezů keramiky byly tyto pozůstatky osídlení datovány do mladého laténu.²⁶ Zároveň V. Vokolek podotkl, že laténské osídlení, lokalizované rovněž na k. ú. dnešních Mikulovic, Nemošic, Ostřešan a Třebosic, nedosahovalo hustoty předchozího osídlení lidem popelnicových polí.²⁷

Ve své diplomové práci uvedl J. Sigl jako nálezy z této lokality sběrem získaný nezdobený keramický střep, který určil jako derivát pražského typu, rámcově datovaný do poloviny 7. století²⁸ V 80. letech byl v oblasti Chrudimska prováděn rozsáhlý povrchový průzkum J. Frolíka a J. Sigla. Tento výzkum byl zaměřen na středověké osídlení regionu. Dražkovice byly vyhodnoceny jako součást Mikulovického sídlištního komplexu. Charakter zdejšího osídlení lze dle výsledků výzkumu popsat jako rozptýlený. Centrální bod představoval mikulovický kostel sv. Václava, k němuž se vztahovaly jednotlivé dvorce. Ve vrcholném středověku se zformovala čtyři jádra odpovídající dnešním obcím Blato, Dražkovice, Mikulovice a Staré Jesenčany.²⁹

V letech 2004–2005 byl v rámci výstavby rychlostní komunikace I/37 proveden archeologický výzkum pod vedením R. Sedláčka. Jednalo se o rozsáhlý výzkum, přičemž k. ú. Dražkovic zasahovala sonda č. 1.³⁰ Učiněné nálezy byly datovány od neolitu přes dobu bronzovou, železnou a římskou až do vrcholného středověku. Na nejbohatší lokalitě č. 6 byly silně koncentrovány nálezy z období neolitu (zastoupena byla kultura s lineární keramikou a kultura s vypíchanou keramikou) a období popelnicových polí, přičemž objekty byly výškově rozmístěny v závislosti na kulturní příslušnosti. Významná byla rovněž polykulturní lokalita č. 1 s převahou vrcholného středověku.³¹ Jeden z nejhodnotnějších nálezů představovala v SV části lokality v severním svahu situovaná studna³², jejíž výdřeva byla téměř komplexně dochována.³³ Na základě analýz, které následně provedlo VČM, byla studna dendrochronologickou metodou datována do fáze C1 doby římské do rozmezí let 180–270

²⁶ Tamtéž, s. 12.

²⁷ VOKOLEK, Vít. Pravěk. In ŠEBEK, František (ed.). *Dějiny Pardubic I*. Pardubice, 1990, s. 24–25.

²⁸ SIGL, Jiří. *Slovanské osídlení východních Čech*. Praha, 1972. Nепublikovaná diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filosofická, s. 48.

²⁹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko v raném středověku: vývoj osídlení a jeho proměny*. Hradec Králové, 1995, s. 14. ISBN 80-210-1526-8.

³⁰ SEDLÁČEK, Radko. Záchraný archeologický výzkum při výstavbě silnice I/37 Jesničanky–Medlešice v roce 2004 a 2005. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech* 32, 2006, s. 90. ISBN 80-85031-67-1.

³¹ Tamtéž, s. 92.

³² SEDLÁČEK, Radko – BENEŠ, Jaromír – ČEJKOVÁ, Alžběta – KOLÁŘ, Tomáš – KOMÁRKOVÁ, Veronika – KYNCL, Tomáš – NOVÁK, Jan – NOVÁKOVÁ, Kateřina – SVĚTLÍK, Ivo. Studna z Dražkovic u Pardubic: komplexní archeologická a archeobotanická analýza. In BENEŠ, Jaromír – POKORNÝ, Petr (eds.). *Bioarcheologie v České republice*. České Budějovice – Praha, 2008, s. 291. ISBN 978-80-7394-026-3, 978-80-86124-72-8.

³³ SEDLÁČEK, Radko. *Záchraný archeologický výzkum*, s. 93.

n. 1.³⁴ Ohořelá prkna výdřevy pak posloužila jako indikátor zániku studny požárem. Bioarcheologickými rozbory byla studna dále vyhodnocena jako velmi čistá a nacházející se ve větší vzdálenosti od polí a objektů určených ke zpracování úrody.³⁵

V roce 2010 byl VČM v JZ části k. ú. Dražkovic proveden ZAV vyvolaný výstavbou haly v prostoru bývalého zemědělského družstva. Prozkoumáno bylo deset archeologických objektů³⁶, které se na základě z nich získané keramiky přiřadily slezskoplatěnické kultuře. V objektu č. 2 se navíc nacházel i zlomek drtidla.³⁷ Ve stejné části obce byl r. 2011 realizován ZAV u příležitosti zasíťování kabelového vedení nízkého napětí. Zachyceno bylo dvanáct narušených archeologických situací, jež byly ve většině případů interpretovány jako rozorané hrobové jámy slezskoplatěnické kultury.³⁸

³⁴ SEDLÁČEK, Radko – BENEŠ, Jaromír – ČEJKOVÁ, Alžběta – KOLÁŘ, Tomáš – KOMÁRKOVÁ, Veronika – KYNCL, Tomáš – NOVÁK, Jan – NOVÁKOVÁ, Kateřina – SVĚTLÍK, Ivo. *Studna*, s. 321.

³⁵ Tamtéž, s. 316–319.

³⁶ CEBOVÁ, Kristýna – KAŠPÁREK, František. Záchranný archeologický výzkum na k. ú. Dražkovice v roce 2010. (okr. Pardubice): (nová zjištění slezskoplatěnického osídlení). In *Archeologie východních Čech 2*, 2011, s. 27. ISSN 1805-4676.

³⁷ Tamtéž, s. 26.

³⁸ CEBOVÁ, Kristýna. *Nálezová zpráva čj. 293/2012 ze záchranného archeologického výzkumu při stavbě: „Dražkovice – kNN – IVEXI.“ Parc. č.: 12/4, 12/5, ad., k. ú. Dražkovice, okres Pardubice, Pardubický kraj. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).*

3 HISTORICKÝ A SÍDELNÍ KONTEXT

3.1 Vymezení oblasti

Přirozenou hranici oblasti tvoří na severu tok Labe, na jihu je vymezena Železnými horami. Geomorfologicky lze danou oblast zařadit do Pardubické kotliny a Chrudimské tabule. Pro zhodnocení výzkumu je klíčové zejména území mezi Pardubicemi a Chrudimí.³⁹

Jedná se o nížinnou oblast geomorfologicky rozmanitějšího Chrudimska s dlouhou kontinuitou osídlení, jehož nejstarší doklady spadají až do neolitu.⁴⁰ Zastoupeny jsou rovněž kultury eneolitické, kdy byla potvrzena přítomnost kultury s nálevkovitými poháry⁴¹ či kultury řivnáčské.⁴² Poměrně hojně se zde vyskytují nálezy z doby bronzové, především kultura únětická a lužická s navazující slezskoplatěnickou kulturou.⁴³ Laténské nálezy dokládají osídlení zájmové oblasti v mladší době železné.⁴⁴ Stejně tak byly zachyceny doklady osídlení v době římské.⁴⁵

3.2 Historický vývoj v raném a vrcholném středověku

Nejstarší písemné doklady o uspořádání východních Čech, tedy i Chrudimska, přináší Kosmova Kronika česká. Jedná se o zmínky o hradu Hradec z let 1091 a 1115 a taktéž o hradu Chrudim, který byl v zápisech uveden dvakrát k roku 1055. Listina z roku 1130 potvrzuje funkci Chrudimi jako správního střediska společně s Hradcem, Opočnem a patrně Vraclaví. O území náležející chrudimskému regionu hovoří i zakládací listina Opatovického kláštera, falsum z 12. století, jež uvádí rok 1073. Na základě těchto informací tedy lze usuzovat, že nejpozději od konce 11. století se východní Čechy členily na obvody odpovídající jednotlivým knížecím hradům, tzn. Hradecko, Chrudimsko a možná Vraclavsko. Pravděpodobně od poloviny 12. století byla tato knížectví majetkem Děpolticů.⁴⁶

³⁹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 1.

⁴⁰ Např. SEDLÁČEK, Radko. *Záchranný archeologický výzkum*, s. 90.

⁴¹ SEDLÁČEK, Radko. *Nálezová zpráva j. č. ARÚ v Praze: 11406/07 ze zjišťovacího archeologického výzkumu na lokalitě Mikulovice – V Loučkách v roce 2007*, k. ú. Mikulovice, okr. Pardubice. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).

⁴² ČURDA, Tomáš. *Záchranný výzkum v Blatě*. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech* 11, 1984, s. 20. ISSN 80-85031-67-1.

⁴³ Např. EISNER, Jan. *Pohřebiště lužického typu*, s. 36–38.

⁴⁴ Např. VOKOLEK, Vít. *Laténské nálezy*, s. 3.

⁴⁵ Např. SEDLÁČEK, Radko – BENEŠ, Jaromír – ČEJKOVÁ, Alžběta – KOLÁŘ, Tomáš – KOMÁRKOVÁ, Veronika – KYNCL, Tomáš – NOVÁK, Jan – NOVÁKOVÁ, Kateřina – SVĚTLÍK, Ivo. *Studna*, s. 321.

⁴⁶ TEPLÝ, Jaroslav. *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*. Pardubice, 1997, s. 11. ISBN 80-86046-26-5.

Se zánikem správní sítě hradišť ve vrcholném středověku se začaly konstituovat kraje víceméně respektující strukturu hradské soustavy. Kraje ve 14. století začaly fungovat jako administrativní jednotky. Neméně důležitou roli ve správě měla církev. Chrudimsko spadalo pod nevelkou Litomyšlskou diecézi, jež částečně zasahovala i na území Moravy.⁴⁷ Dvorské desky dokládají splynutí Mýtska s Chrudimskem v 15. století. Podobným způsobem bylo Chrudimsko rozšířeno o oblast na sever od Labe a Loučné. Chrudimsko bylo jedním z menších krajů a Chrudim zde byla jediným královským městem. Sídlní strukturu doplňovala drobná městečka – Přelouč, Pardubice, Chroustovice, Heřmanův Městec, společně s Lužemi, Skutčí a Hlinskem.⁴⁸ Předhusitské Chrudimsko se nacházelo v rukou především drobné šlechty.

Území na severním okraji Chrudimska náleželo k pardubickému majetku. Pardubické zboží bylo po několik desetiletí ve 14. a 15. století spjato s rychmburskými statky, protože byly vlastnictvím stejného rodu. První písemně doložená držba Rychmburka spadá do r. 1325, kdy jej držel Tas, který disponoval majetkovými právy společně s Ctiborem a Heřmanem z Rychmburka. Po nich držba připadla Benešovi z Vartenberka, od kterého byly majetky odkoupeny pány z Pardubic. První popis statku pochází z doby Smila Flašky v souvislosti s jeho majetkovými záležitostmi.⁴⁹

K pardubickému zboží náležel důležitý brod na cestě spojující přemyslovská správní centra Hradec a Chrudim. Samotné Pardubice byly situovány na soutoku Labe a Chrudimky. Významnější osídlení zde bylo doloženo až na sklonku 13. století, přesto mu však lze přikládat tradici sahající hluboko do minulosti.⁵⁰ Uživatelem majetku zahrnujícího kostely, řádové domy a statky s polnostmi byl řád cyriaků. O dvě desetiletí mladší je doklad majetkové držby pozemkové šlechty, a to Ronovců.⁵¹

Pardubické zboží zahrnovalo tvrz, tzv. Nové město Pardubice, Ostřešany, Bukovinu, Černou, Lhotu Rybářskou a Lhotu Přívoz. Po krátkém období, kdy majetek spravoval Smil, přešel pod nejmladšího bratra Viléma, jenž se zde přestěhoval ze Staré. O výnosy ze statků se páni z Pardubic dělili se Vznatou ze Skuhrova, přičemž tento vztah zůstává ne zcela vyjasněný. Možné je, že Vznata byl Vilémovým věřitelem. Fakt, že majetky mohly posloužit jako zástava, dokládá to, že po Vznatově smrti přešly na krále.⁵²

⁴⁷ Tamtéž, s. 11–12.

⁴⁸ Tamtéž, s. 13.

⁴⁹ Tamtéž, s. 21.

⁵⁰ Doloženo archeologicky, viz FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 14.

⁵¹ TEPLÝ, Jaroslav. *Feudální pozemková držba*, s. 11.

⁵² SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Praha, 1882, s. 34.

V následujícím sporu o odúmrt' páni z Pardubic, Vilém a jeho syn Smil Flaška, ztratili část majetku včetně samotného města v prospěch Jana Střely a Příbka ze Skvořenína. Těm připadly samotné Pardubice,⁵³ po nich byl držitelem Hanuš z Milheimu, oblíbenec krále Václava IV. Následující majitelé nejsou známi. V době, kdy vypukly husitské války, byl držitelem panství Viktorin z Kunštátu a Poděbrad.⁵⁴

Do pardubického majetku spadala i ves Dražkovice. Ještě roku 1340 přitom k pardubickému hradu nenáležela. Nově se v tomto majetku objevila společně s dalšími drobnými územími v r. 1384. Po zmiňovaném odúmrtním řízení zůstaly Dražkovice pánům ze Staré – Pardubic a posléze náležely k Rychmburku.⁵⁵ Díl v Dražkovicích držel cyriacký řád. Mezi další řádové majetky patřily samotné Pardubice Mnichové, a díly v Černé, v Nemošicích Malých, Mikulovicích, Blatě, ve Vestci a lesu Borek.⁵⁶

Za husitské revoluce byly sekularizovány majetky opatovického a sezemického kláštera, jež připadly Mrzákům z Miletínka. Tehdy začalo vznikat nové správní centrum na Kunětické hoře.⁵⁷ Po husitských válkách Chrudimsko značně utrpělo a bývalý církevní majetek přešel do držení šlechty.⁵⁸ Kunětickou horu a posléze i Pardubice pravděpodobně od Mrzáků z Miletínka odkoupil Vilém z Pernštejna, čímž byly položeny počátku pernštejnského dominia.⁵⁹

3.3 Charakter středověkého osídlení na Chrudimsku

Zásadní postavení v systému raně středověkého osídlení měla hradiště – správní centra, na která se vázala řada dalších funkcí, především vojensko-strategická a shromažďovací, důležitou roli plnila i jako centra obchodu.⁶⁰

Informace o podobě raně středověkého Chrudimska přinesly zejména rozsáhlé povrchové sběry realizované J. Frolíkem a J. Siglem v 80. letech, jež byly doplněny snahou shromáždit údaje o starších nálezích.⁶¹ Povrchové průzkumy odhalily jisté zákonitosti ve struktuře osídlení. Základní jednotku představovalo sídliště, podcelkem sídlišť byly sídlištní jednotky, tedy samotné archeologické objekty. Prokázáno bylo seskupování sídlišť do vyšších celků,

⁵³ Tamtéž, s. 34–35.

⁵⁴ Tamtéž, s. 35.

⁵⁵ TEPLÝ, Jaroslav. *Feudální pozemková držba*, s. 174.

⁵⁶ Tamtéž, s. 149.

⁵⁷ Tamtéž, s. 26.

⁵⁸ KLAUS, Alois – FLORIÁN, Čeněk – KUDRNA, Karel. *Chrudimsko a Nasavrcko IV: historie a prehistorie obcí na Chrudimsku*. Chrudim, 1926, s. 70.

⁵⁹ TEPLÝ, Jaroslav. *Feudální pozemková držba*, s. 26.

⁶⁰ KAŠPÁREK, František. Na prahu středověku. In JÍLEK, Jan (ed.). *Proti proudu času: Pardubicko v pravěku a raném středověku*. Pardubice, 2015, s. 63. ISBN 978-80-87151-36-5.

⁶¹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 2.

takzvaných sídlištních komplexů. Zásadním určujícím prvkem pro existenci komplexu byl tzv. centrální bod, pod jehož působnost daná oblast spadala.⁶² Nejčastěji tento bod představoval kostel, s nástupem vrcholného středověku začala tuto funkci plnit i první feudální sídla, v případě Podlažic role centrálního bodu připadla tamějšímu klášteru. Umístění centrálního bodu zpravidla na vyvýšených, dobře viditelných místech, z něj činilo přirozenou dominantu, které byly ostatní body komplexu podřízeny.⁶³

Zemědělská sídliště naopak vyžadovala rovinnou polohu se snadným přístupem k vodě. Sídliště se nacházela v blízkosti vodních toků, často na jejich terasách. V úvahu je však třeba brát skutečnost, že v průběhu času došlo k jistým změnám, ať již přírodního charakteru, nebo způsobeným lidskou činností. Proto již v současné krajině naleziště zdánlivě nemusí mít bezprostřední vazbu na vodoteč.⁶⁴ Ve většině případů vzdálenost osídlení od vody nepřesahovala 300 m a od centrálního bodu je dělilo maximálně 1800 m. Vodní toky měly úlohu i v hierarchii osídlení, ve kterém nejvyšší stupeň nepředstavovaly jednotlivé sídlištní komplexy, ale právě osídlení celých povodí jednotlivých potoků.⁶⁵

Samotná sídliště byla patrně představována dvorci či jejich malými shluky s přímým kontaktem s polnostmi.⁶⁶ Obtížné je určit povahu stavebních konstrukcí, zejména kvůli nepodchytitelnosti jejich pozůstatků v terénu. Archeologie se tak nejčastěji setkává s nepřímo dochovanými konstrukcemi v podobě kúlových jamek, žlábků či otisků v mazanici. Vesnické stavby náležející do mladšího hradištního období patrně nebyly příliš odlišné od konstrukcí pocházejících z fází RS 1–RS 3.⁶⁷ Stavby byly budovány ze dřeva a hlíny – dvou nejsnadněji dostupných materiálů.⁶⁸ Konstrukce vesnického obydlí přitom byla značně závislá na přírodních podmínkách, které determinovaly výběr stavebního materiálu a tím pádem i konstrukční provedení.⁶⁹ Stěny staveb mohly být drážkové, roubené, vyplétané proutím, popřípadě palisádové. Ve východních Čechách byly zřejmě nejčastějším typem nadzemní roubené stavby.⁷⁰ Na počátku raného středověku převládaly zahloubené stavby a výskyt domů s nadzemní kúlovou konstrukcí byl jen sporadický.⁷¹ V průběhu raného středověku docházelo

⁶² Tamtéž, s. 12.

⁶³ ŠKABRADA, Jiří. *Lidové stavby: architektura českého venkova*. Praha, 1999, s. 56–57. ISBN 80-7203-082-5.

⁶⁴ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 12.

⁶⁵ Tamtéž, s. 80.

⁶⁶ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 80.

⁶⁷ VAŘEKA, Pavel. Konstrukce středověkého vesnického domu v Čechách a na Moravě (10.–15. století). In *Český lid* 81, 1994, s. 185. ISSN 0009-0794.

⁶⁸ KLÁPŠTĚ, Jan. *Proměna českých zemí ve středověku*. Praha, 2005, s. 185–186. ISBN 80-7106-175-1.

⁶⁹ VAŘEKA, Pavel. *Konstrukce*, s. 186.

⁷⁰ KAŠPÁREK, František. *Na prahu*, s. 64.

⁷¹ ŠALKOVSKÝ, Peter. *Häuser in der frühmittelalterlichen slawischen Welt*. Nitra, 2001, s. 63–65. ISBN 80-88709-52-0.

k postupnému úbytku zemnic, přičemž se kúlové stavby začaly výrazně prosazovat v 8. až 9. století.⁷² Co se vnitřní dispozice týče, po celý raný středověk převládaly jednoprostorové stavby s čtvercovým nebo mírně obdélníkovým půdorysem, ačkoliv na dalších Slované osídlených územích jsou doloženy i dvoudílné dispozice již pro nejstarší zemnice, písemný doklad pro dvoudílnou dispozici pochází z 10. století.⁷³ Otopné zařízení mohlo být kamenné či hliněné a umístěno zpravidla bývalo v rohu nebo při stěně naproti vstupu.⁷⁴

Nedílnou součástí raně středověkého osídlení představovala pohřebiště, o jejichž existenci není pochyb, ačkoliv archeologicky jich zatím bylo potvrzeno minimum⁷⁵. Pro starší období raného středověku vymezené 7. až 9. stoletím nebyly slovanské pohřby doloženy. Výjimkou jsou jižní a východní Čechy, kde je patrně od 8. století podchytilný žárový ritus s následným ukládáním popela do mohyl. Významným dokladem tohoto typu pohřbívání ve východních Čechách je mohylník v Dvakačovicích.⁷⁶ Počínaje 10. stoletím se začaly vyskytovat tzv. řadová pohřebiště, kde byly hroby uspořádány do volných, více či méně pravidelných, bez vazby na kostelní stavbu.⁷⁷ Pohřebiště se obvykle nacházela při okraji sídelních areálů. Úprava hrobových jam byla většinou jednoduchá. Nejčastěji v nich bývají nalézány esovité záušnice,⁷⁸ jež slouží také jako datační prvek. Na mladohradištní řadová pohřebiště navázal kostelní způsob pohřbívání, přičemž přesná doba jeho nástupu zůstává nejasná. Jednalo se o postupný vývoj související s nástupem vrcholného středověku.⁷⁹

Ojedinelé nálezy doložily počátek osídlování oblasti již v časně slovanském období.⁸⁰ Ve svém celém rozsahu bylo Chrudimsko osídleno už ve středohradištním období. Do poloviny 13. století docházelo pouze k zahušťování oblasti osídlené v předchozím období. V polovině 13. století Chrudimsko zasáhla, stejně jako zbytek českého území, vrcholně středověká proměna. V tomto transformačním procesu došlo k restrukturalizaci celého systému osídlení. Ta se zde projevila zánikem drobných sídlišť a koncentrací osídlení do vrcholně středověkých jader, jež často vznikala kolem někdejších raně středověkých centrálních bodů. Tyto přesuny se omezily na plochu jednotlivých sídlištních komplexů.⁸¹

⁷² Tamtéž, s. 130.

⁷³ Tamtéž, s. 64–65.

⁷⁴ KAŠPÁREK, František. *Na prahu*, s. 64.

⁷⁵ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 61.

⁷⁶ Tamtéž, s. 65.

⁷⁷ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 62.

⁷⁸ KAŠPÁREK, František. *Na prahu*, s. 66.

⁷⁹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 62.

⁸⁰ Tamtéž, s. 14.

⁸¹ Tamtéž, s. 80.

4 VYHODNOCENÍ TERÉNNÍ SITUACE

4.1 Popis archeologických objektů

Zaznamenán je tvar půdorysu, rozměry, sklon stěn, napojení stěn na dno a tvar dna. V případech, kdy bylo objekty možné datovat na základě nálezů, je tato datace v popisu rovněž zmíněna. U každého objektu je uveden odkaz na digitalizovanou kresbu a případně i fotografii v přílohové části. Celkový plán zkoumané plochy se nachází na obr. 1.

Rozměry jsou uváděny v metrech ve tvaru *délka* × *šířka* × *hloubka*. *Mírným* sklonem stěn se rozumí rozsah 0–15°, *prudkým* 15–45°, *strmé* stěny se sklánějí v úhlu větším než 45°.

Obj. 1 (obr. 13, obr. 15)

Sídlištní jáma nepravidelného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozmezí 3,64 × 1,96 × 0,38. Nerovné stěny se mírně svažovaly ke dnu, ve východní části objektu byl jejich sklon prudší. Napojovaly se nepostřehnutelně na nerovné dno. Výplň objektu tvořily dvě vrstvy. Pod svrchní vrstvou č. 1 byla uložena vrstva č. 2, jež nasedala na podloží (3). Keramika, kosti, mazanice, uhlíky. RS 3/RS 4, RS 4.

Popis vrstev:

- 1 – šedohnědá hlinitá s drobnou příměsí písku a drobných uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná
- 2 – tmavě šedá, místy až černá, méně ulehlá, s výraznější příměsí uhlíků, hrana zřetelná
- 3 – podloží

Obj. 2 (obr. 8)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. 0,32 × 0,28 × 0,38. Stěny se prudce svažovaly a zužovaly v tupý hrot, přechod ve dno byl dosti ostrý. Bez nálezů.

Popis vrstev:

- 1 – výplň – světle šedohnědá, hlinito-písčité s drobnou příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná
- 2 – podloží – okrová spraš s šedými ččkami a příměsí písku

Obj. 3 (obr. 8)

Sídlíštní jáma nepravidelného oválného tvaru, rozm. $0,68 \times 0,66 \times 0,2$. Stěny se mírně svažovaly a nepostřehnutelně přecházely v ploché dno. Ve svém východním rohu byl objekt narušen prohlubní s velkým kamenem, ve stěnách byly zjištěny nory hlodavců. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – světle šedá zemina promíšená s okrovým pískem, hrana málo zřetelná, středně ulehlá

2 – podloží – okrová spraš s šedými ččkami a příměsí písku

Obj. 4 (obr. 8)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,32 \times 3,32 \times 0,1$. Stěny se prudce svažovaly k plochému rovnému dnu, ve které přecházely pozvolně. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – světle šedá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží – okrová spraš s šedými ččkami a příměsí písku

Obj. 5 (obr. 2)

Sídlíštní objekt přibližně kruhového půdorysu, rozm. $1,0 \times 0,98 \times 0,22$ m. Stěny se prudce skláněly k plochému, mírně skloněnému dnu, ve které přecházely dosti ostře. Keramika, kosti, mazanice. RS 4.

Objekt obsahoval jednu výplň – vrstvu č. 1.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá s příměsí uhlíků a mazanice, středně ulehlá

2 – podloží – okrová spraš s šedými ččkami a příměsí písku

Obj. 6 (obr. 2)

Sídlíštní jáma elipsovitého půdorysu s delší osou v orientaci S-J, rozm. $0,88 \times 0,6 \times 0,08$. Rovné stěny objektu se prudce skláněly k plochému rovnému dnu, na které se napojovaly ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

3 – výplň – šedohnědá, hlinito-písčítá

2 – podloží – okrová spraš s šedými čočkami a příměsí písku

Obj. 7 (obr. 14, obr. 16)

Sídlíšní jáma přibližně kruhového půdorysu, rozm. $1,22 \times 1,12 \times 0,08$. Prudce se svažující stěny přecházely dosti ostře v ploché, mírně nepravidelné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – promíšená šedookrová hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží – okrová spraš s šedými čočkami a příměsí písku

Obj. 8 (obr. 8)

Sídlíšní jáma nepravidelného kruhového půdorysu, rozm. $0,56 \times 0,5 \times 0,22$. Stěny se prudce skláněly ke stupňovitému dnu, v severní části se objekt při svém okraji výrazně zahluboval. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedookrová hlinito-písčítá, středě ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží – okrová spraš s šedými čočkami a příměsí písku

Obj. 9 (obr. 8)

Kulová jamka nepravidelného kruhového půdorysu, rozm. $0,34 \times 0,32 \times 0,1$, s rovnými stěnami, jež se prudce svažovaly k plochému, jižním směrem se sklánějícímu dnu. Přejchod stěn ve dno byl dosti ostrý. Bez nálezů.

Rozměry: délka: 0,34 m; šířka: 0,32 m; hloubka: 0,1 m

Výplň objektu tvořila vrstva č. 1.

Popis vrstev:

1 – promíšená šedookrová, středně ulehlá, s příměsí uhlíků, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 10 (obr. 8)

Kulová jamka elipsovitého půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,44 \times 0,34 \times 0,16$. Mírně konkávní stěny pozvolně přecházely v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá písčito-hlinitá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana jasná

2 – podloží

Obj. 11 (obr. 8)

Kůlová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,24 \times 0,24 \times 0,14$ s rovnými, prudce se svažujícími stěnami dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – hnědošedá hlinitá, provlhlá, středně ulehlá, hrana jasně zřetelná

2 – podloží

Obj. 12 (obr. 8)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,42 \times 0,42 \times 0,14$ s prudce se sklánějícími stěnami dosti ostře se napojujícími na severním směrem skloněné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana jasná

2 – podloží

Obj. 13 (obr. 14, obr. 17)

Sídlíštní jáma oválného půdorysu s delší osou v orientaci J-S. Rozměry $1,12 \times 0,92 \times 0,08$. Prudce se sklánějící stěny pozvolně až nepostřehnutelně přecházely v ploché, mírně nepravidelné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – promíšená šedookrová hlinitá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 14 (obr. 15, obr. 18)

Sídlíštní jáma oválného půdorysu s delší osou v orientaci V-Z, rozm. $2,2 \times 1,68 \times 0,22$. Rovné stěny objektu se prudce skláněly k plochému rovnému dnu, v západní části objektu stěna klesala stupňovitě. Napojení stěn na dno bylo dosti ostré. Keramika, kosti. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá promíšená se skvrnami okrového zahliněného písku, příměs uhlíků, hrana málo zřetelná, středně ulehlá

2 – podloží

Obj. 15 (obr. 14)

Kulová jamka mírně oválného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,28 \times 0,24 \times 0,16$. Prudce se svažující rovné stěny se zužovaly v tupý hrot, napojení stěn na ploché rovné dno bylo dosti ostré. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 16 (obr. 14)

Kulová jamka nepravidelně oválného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,28 \times 0,22 \times 0,12$. Prudce se sklánějící mírně konkávní stěny nepostřehnutelně přecházely v nerovné miskovité dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá, hlinitá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 17 (obr. 3, obr. 19)

Sídlíšní jáma nepravidelně oválného půdorysu s delší osou v orientaci J-S, rozm. $3,04 \times 1,34 \times 0,22$. Rovně stěny se prudce skláněly k nepravidelnému, směrem do středu objektu se mírně svažujícímu dnu. Napojení stěn na dno bylo dosti ostré. Keramika, mazanice, kosti. RS 4.

Výplň objektu tvořila vrstva č. 1, kterou narušila stratigraficky nad ní uložená vrstva č. 3. Obě tyto vrstvy přímo hraničily s podložím (2).

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitá, s velkými ččkami okrového jílu a písku, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – podloží

3 – výplň – tmavě šedá s výraznou příměsí uhlíků, hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

Obj. 18 (obr. 2)

Sídlíštní jáma o rozměrech $0,66 \times 0,58 \times 0,18$, jež měla nepravidelný kruhový půdorys, rovné stěny se strmě svažovaly k plochému rovnému dnu, na které se ostře napojovaly. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá, středně ulehlá

2 – podloží

Obj. 19 (obr. 2, obr. 20)

Sídlíštní jáma nepravidelného půdorysu o rozm. $2,06 \times 2 \times 0,12$ měla ve východní části se mírně sklánějící a v západní části prudčeji se svažující rovné stěny, které dosti ostře přecházely v ploché rovné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – hnědošedá, hlinitopísčítá, s příměsí rozpuštěné mazanice, středně ulehlá

2 – podloží

Obj. 20 (obr. 14)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,34 \times 0,32 \times 0,1$, s rovnými stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – promíšená šedookrová, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 21 (obr. 9, obr. 21)

Sídlíštní jáma s nepravidelně oválným, výrazně protáhlým půdorysem o rozměrech $4,44 \times 1,08 \times 0,48$. Delší osa byla orientována ve směru V-Z. Nerovné stěny objektu se prudce svažovaly k nepravidelnému, směrem do středu objektu se prohlubujícímu dnu. Keramika, kosti, štípaná industrie. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – tmavší šedá, hlinitopísčítá, těžce ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 22 (obr. 4, obr. 22, obr. 23)

Jedná se o objekt nepravidelného kruhového půdorysu, pravděpodobně silo, rozm. $3,18 \times 2,68 \times 1,26$. Ve východní části objektu se konkávní stěny prudce svažovaly ke konkávnímu dnu, v západní části objektu docházelo k výrazněji stupňovitému klesání. Stěny přecházely ve dno plynule. Keramika, mazanice, železo, kosti. RS 4.

Nejsvrchnější vrstvou v objektu byla vrstva č. 1, jež nasedala na vrstvy č. 2, 3 4, přičemž vrstva č. 2 narušovala vrstvu č. 3. Pod vrstvou č. 3 byla uložena vrstva č. 5 a vrstva č. 6, na kterou zároveň nasedala i vrstva č. 4. Pod vrstvou č. 6 se nacházela vrstva č. 7, pod ní byla zachycena vrstva č. 8, nejspodnější výplní byla vrstva č. 9.

Popis vrstev:

1 – hnědošedá promíchaná s čůčkami okrového jílového písku s příměsí uhlíků, rozpuštěné mazanice a drobnými kamínky, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – okrová písčítá s velkými šedými a do červena propálenými skvrnkami písku, středně ulehlá, hranice zřetelná – propálená

3 – tmavě šedohnědá s většími skvrnkami okrového písku s příměsí uhlíků a drobných úlomků mazanice a kamínků, středně ulehlá, hrana zřetelná

4 – tmavě šedá hlinitopísčítá s větší příměsí uhlíků a rozpuštěné mazanice, středně ulehlá, hrana zřetelná

5 – světle šedá jílovito-písčítá s okrovými skvrnkami jílu, příměsí uhlíků a drobných úlomků mazanice, kyprá, hrana zřetelná

6 – středně šedá silně promíchaná s okrovými skvrnkami jílu, s příměsí většího množství uhlíků a mazanice, středně ulehlá, hrana zřetelná

7 – tmavě šedá hlinitopísčítá s větším množstvím okrových skvrnek písku a s příměsí uhlíků a mazanice, kyprá, hrana zřetelná

8 – okrový písek kyprý, s oblázky

9 – černá uhlíkatá vrstva s příměsí písku, kyprá

10 – podloží

Obj. 23 (obr. 14)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,32 \times 0,3 \times 0,08$, s mírně se svažujícími stěnami přecházejícími nepostřehnutelně v konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 24 (obr. 10)

Sídlíšní jáma nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,52 \times 0,44 \times 0,14$. Stěny se prudce svažovaly a ostře se napojovaly na ploché rovné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – středně šedá až hnědá, hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 25 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,26 \times 0,14$ s prudce se svažujícími stěnami nepostřehnutelně přecházejícími v konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 26 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,26 \times 0,28 \times 0,08$ se stěnami prudce klesajícími a ostře se napojujícími na ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá, hlinitá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 27 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,24 \times 0,22 \times 0,06$ se stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře se napojujícími na ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá promíšená s okrovou, hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 28 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,2 \times 0,2 \times 0,08$ se stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře se napojujícími na ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá, hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 29 (obr. 12)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,48 \times 0,42 \times 0,14$ měla rovné prudce se svažující stěny ostře přecházejícími ve stupňovité dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá, středně ulehlá

2 – podloží

Obj. 30 (obr. 10)

Kůlová jamka nepravidelně kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,16 \times 0,06$ s prudce se sklánějícími stěnami nepostřehnutelně přecházejícími v konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá promíšená s okrovou, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 31 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,2 \times 0,05$ v jižní části s pozvolně se sklánějícími stěnami nepostřehnutelně přecházejícími v ploché, severním směrem mírně skloněné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – promíšená šedookrová hlinito-písčítá středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 32 (obr. 10)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,26 \times 0,2 \times 0,1$ se stěnami prudce klesajícími a ostře se napojujícími na ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – promíšená šedookrová hlinito-písčítá středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 33 (obr. 11)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,32 \times 0,28 \times 0,08$, v jižní části se stěny svažovaly prudce a na dno se napojovaly ostře, v severní části byl sklon stěn pozvolnější a napojení na ploché rovné dno plynulejší. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá, hlinito-písčítá, s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 34 (obr. 11)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,18 \times 0,24 \times 0,14$ s rovnými stěnami strmě se svažujícími a dosti ostře se napojujícími na mírně konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 35 (obr. 11)

Kůlová jamka nepravidelně oválného půdorysu o rozměrech $0,24 \times 0,16 \times 0,1$ se stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 36 (obr. 11)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,22 \times 0,14$ s mírně konkávními stěnami pozvolně přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 37 (obr. 11)

Kůlová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,22 \times 0,18$ s rovnými stěnami strmě se svažujícími k plochému rovnému dnu, na které se ostře napojují. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá, hlinitopísčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 38 (obr. 11)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,24 \times 0,22 \times 0,12$ s mírně konkávními stěnami pozvolně přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – rozměry – šedohnědá hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 39 (obr. 11)

Sídlištní objekt nejasného půdorysu zasahujícího za hranici zkoumané plochy, zachycená šířka 0,48, hloubka 0,18. Konkávní stěny se ve východní části objektu plynule napojovaly na ploché rovné dno, v severní části objektu stupňovitě klesaly. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinitopísčítá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 40 (obr. 11)

Kůlová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,2 \times 0,14$. Mírně konkávní stěny se strmě svažovaly k plochému, jižním směrem šikmo skloněnému dnu. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 41 (obr. 11)

Kůlová jamka nepravidelně kruhového půdorysu o rozměrech $0,24 \times 0,22 \times 0,24$ s rovnými stěnami strmě se sklánějícími a zužujícími se v tupý hrot. Stěny v ploché dno přecházejí dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, s příměsí drobných uhlíků

2 – podloží

Obj. 42 (obr. 5)

Kůlová jamka nepravidelně kruhového půdorysu, rozm. $0,24 \times 0,2 \times 0,24$ s rovnými stěnami strmě se sklánějícími a zužujícími se v tupý hrot. Stěny v ploché dno přecházejí dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, s příměsí drobných ulíků (1%), hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 43 (obr. 5)

Kůlová jáma kruhového půdorysu o rozměrech $0,5 \times 0,46 \times 0,12$ se stěnami strmě se sklánějícími k plochému rovnému dnu, na které se napojují dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, s drobnými fragmenty mazanice (1%), středně ulehlá, hranice jasná

2 – podloží – okrový drobný štěrk

Obj. 44 (obr. 5)

Kůlová jáma přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,58 \times 0,58 \times 0,1$ se stěnami prudce se svažujícími k plochému rovnému dnu, na které se napojují dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, s proplásky drobného okrového štěrku, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží – okrový drobný štěrk

Obj. 45 (obr. 5)

Kůlová jamka nepravidelně kruhového půdorysu o rozměrech $0,38 \times 0,32 \times 0,32$ se strmě a následně kolmě se sklánějícími stěnami, které se ostře napojují na ploché, jižním směrem se sklánějící dno. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 46 (obr. 5)

Kůlová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,34 \times 0,32 \times 0,32$ se stěnami strmě se sklánějícími ke konkávnímu dnu, na které se napojují pozvolně. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice jasná

2 – podloží

Obj. 47 (obr. 5)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu, rozm. $0,4 \times 0,36 \times 0,16$, stěny se prudce skláněly k mírně konkávnímu dnu, na které se napojovaly pozvolně. Pod objektem byla zjištěna nora zasahující do hloubky 0,16 m pod dno objektu. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 48 (obr. 5)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,28 \times 0,14$ se stěnami prudce se svažujícími k plochému rovnému dnu. Stěny se na dno napojovaly dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 49 (obr. 5)

Kůlová jamka nepravidelného mírně oválného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,36 \times 0,24 \times 0,1$. V jižní části se stěny skláněly strmě, v severní části byl sklon pozvolnější. Přechod stěn v ploché rovné dno byl dosti ostrý. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 50 (obr. 6)

Kůlová jáma nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,48 \times 0,42 \times 0,24$, na profilu značně asymetrický. V jižní části měly stěny prudký sklon, v severní části byly téměř kolmé. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží – okrový drobný zahliněný štěrk

Obj. 51 (obr. 6)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,34 \times 0,28 \times 0,06$ se stěnami prudce se svažujícími k plochému rovnému dnu. Přechod stěn ve dno byl dosti ostrý. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá se skvrnkami podloží, středně ulehlá, hranice méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 52 (obr. 6)

Kůlová jamka nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,38 \times 0,36 \times 0,06$. Stěny se prudce skláněly a dosti ostře přecházely v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – tmavší hnědá, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 53 (obr. 6)

Kůlová jamka nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,2 \times 0,18 \times 0,12$ s rovnými stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá s okrovými skvrnami písku, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 54 (obr. 6)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,26 \times 0,18$ se stěnami strmě se sklánějícími k plochému rovnému dnu, které se v severní části objektu u stěny mírně zahlubovalo. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá hlinito-písčítá s příměsí uhlíků a mazanice, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 55 (obr. 6)

Sídlíštní objekt nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,58 \times 0,58 \times 0,04$ s rovnými stěnami prudce se svažujícími k plochému rovnému dnu. Přechod stěn ve dno byl ostrý. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – světle hnědošedá, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 56 (obr. 6)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,28 \times 0,06$ se stěnami prudce se sklánějícími k plochému rovnému dnu. Přechod stěn ve dno byl ostrý. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – středně šedá, hlinito-písčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 57 (obr. 7)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,26 \times 0,22 \times 0,1$. Stěny byly nerovné a strmě se svažovaly ke stupňovitému dnu. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – hnědošedá, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 58 (obr. 7)

Kůlová jamka nepravidelného oválného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,32 \times 0,28 \times 0,08$. Stěny objektu se prudce skláněly k plochému rovnému dnu, ve které přecházely ostře. Keramika. RS 4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá s okrovými skvrnami, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 59 (obr. 7)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,26 \times 0,18$ se stěnami prudce až strmě se svažujícími k mírně konkávnímu dnu. Přechod stěn ve dno byl pozvolný. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – hnědošedá, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana málo zřetelná

2 – podloží

Obj. 60 (obr. 7)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu rozm. $0,32 \times 0,28 \times 0,1$. V severní části objektu se stěny svažovaly strmě, v jižní části objektu byl jejich sklon pozvolnější. Na ploché rovné dno se napojovaly dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá s okrovými ččkami, hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 61 (obr. 7)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,22 \times 0,08$ se stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá, hrana zřetelná

2 – podloží

Obj. 62 (obr. 7)

Kůlová jamka mírně nepravidelného kruhového půdorysu se strmě se sklánějícími stěnami o rozměrech $0,3 \times 0,28 \times 0,16$. Ploché rovné dno bylo narušeno zahloubením v severní části objektu. Stěny ve dno přecházely dosti ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 63 (obr. 7)

Kůlová jamka nepravidelného kruhového půdorysu, rozm. $0,24 \times 0,2 \times 0,08$, se stěnami prudce se sklánějícími a ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedá hlinitá smíšená se štěrkopískem, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – štěrkopískové podloží

Obj. 64 (obr. 7)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,22 \times 0,22 \times 0,06$ se stěnami prudce se svažujícími k plochému rovnému dnu v jižní části objektu byl sklon stěn pozvolnější. Napojení stěn na dno bylo dosti ostré. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 65 (obr. 12)

Kůlová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,28 \times 0,26 \times 0,06$ se stěnami prudce se svažujícími a pozvolně přecházejícími v ploché mírně nerovné dno, které se v severní části zahlubovalo. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 66 (obr. 12)

Kůlová jamka oválného půdorysu (orientace delší osy Z-V, rozm. $0,3 \times 0,2 \times 0,1$) s prudce se svažujícími stěnami dosti ostře přecházejícími v mírně konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 67 (obr. 12)

Kůlová jamka nepravidelného oválného půdorysu s delší osou v orientaci Z-V, rozm. $0,38 \times 0,24 \times 0,08$. V severní části objektu se konkávní stěny ostře zalamovaly ve stupeň, od kterého se, rovné a prudké, svažovaly k plochému rovnému dnu. V jižní části objektu stěny byly mírně konkávní. Napojení stěn na dno bylo ostré. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 71 (obr. 12)

Kůlová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,28 \times 0,16$ se stěnami prudce se svažujícími a nepostřehnutelně přecházejícími v konkávní dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hrana méně zřetelná

2 – podloží

Obj. 72 (obr. 12)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,36 \times 0,32 \times 0,12$ s rovnými stěnami prudce se svažujícími a dosti ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Keramika. RS4.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 73 (obr. 12)

Kulová jamka mírně nepravidelného kruhového půdorysu o rozměrech $0,3 \times 0,3 \times 0,16$ se stěnami prudce se sklánějícími k plochému rovnému dnu. Přechod stěn ve dno byl dosti ostrý. Bez nálezů.

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá, hranice zřetelná

2 – podloží

Obj. 74 (obr. 12)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,2 \times 0,2 \times 0,08$ s rovnými prudce se svažujícími stěnami ostře přecházejícími v ploché rovné dno. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá, středně ulehlá

2 – šterkopískové podloží

Obj. 75 (obr. 12)

Kulová jamka přibližně kruhového půdorysu o rozměrech $0,28 \times 0,26 \times 0,14$ se stěnami prudce se sklánějícími k plochému rovnému dnu, ve které přecházely ostře. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá, hlinitopísčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá

2 – podloží

Obj. 76 (obr. 12)

Kulová jamka kruhového půdorysu o rozměrech $0,32 \times 0,32 \times 0,18$ s prudce se sklánějícími stěnami dosti ostře přecházejícími k plochému rovnému dnu. Bez nálezů.

Popis vrstev:

1 – výplň – šedohnědá hlinito-písčítá s příměsí uhlíků, středně ulehlá

2 – podloží

4.2 Rozbor archeologických objektů

Na zkoumané skryté ploše bylo lokalizováno celkem 76 objektů. Tři z těchto objektů (obj. 68, 69 a 70) byly posléze zrušeny, zbylo tedy 73 objektů. Ve většině případů se jednalo o kůlové jamky, které byly ponejvíce kumulovány v jihozápadním rohu naleziště, nacházely se však v celé jižní části plochy a v menším množství také v severní části. V severní části zkoumané plochy bylo zjištěno několik rozsáhlejších objektů, vesměs obecně interpretovaných jako sídlištní jámy (1, 7, 14, 17, 19, 21).

Archeologické nálezy se nacházely ve výplni 20 objektů (1, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 17, 19, 21, 22, 24, 33, 35, 45, 58, 72 a 73). Tyto objekty mohly být na základě obsaženého keramického materiálu datovány do raného středověku, přičemž byla keramika zařazena z převážné části do fáze RS 4, tj. mladší fáze mladohradištního období. Objekt č. 1 pak obsahoval také keramiku z mladší části fáze RS 3, tj. přelomu středohradištního a mladohradištního období. V objektu č. 14 byl nalezen i přeslen. Keramika byla rovněž získána i mimo archeologické objekty, a to sběrem provedeným po skrývce. Jednalo se o čistě raně středověký soubor, keramika z jiných období se na nalezišti v žádném z objektů nevyskytovala.

Větší objekty byly většinou interpretovány jako sídlištní jámy bez bližší specifikace. V případě objektu č. 22 se pravděpodobně jednalo o silo, které nese následky silného žáru, jímž muselo projít.⁸² V kumulaci drobných kůlových jamek lze spatřovat stopy nadzemních staveb, tyto kůlové jamky vzhledem ke svému nahuštění v JZ části plochy nemohou být považovány za současné. V případech, kdy se jamky vyskytují v těsné blízkosti, lze uvažovat o výměně konstrukčních prvků v rámci jedné stavby, které byly dle potřeby průběžně obnovovány.

Odlišná byla situace v severozápadním rohu plochy. Zde se nacházelo kůlových jamek méně a jejich uspořádání zároveň bylo daleko čitelnější. Díky tomu se lze domnívat, že tyto jamky představují doklad o existenci nadzemní stavby kůlové konstrukce. Jedná se o objekty č. 2, 4, 9, 12, 16, 15, 11 a 10. Uspořádání těchto kůlových jamek poukazuje na obdélníkový půdorys stavby o hrubých rozměrech 6 × 3,8 m, tedy o vnitřní ploše dosahující téměř 23 m².

⁸² Tento objekt je podrobně rozebrán v kapitole 5.8

Při jižní stěně stavby se nacházela velká jáma (objekt č. 1), která mohla mít s touto stavbou souvislost. Vzhledem k tomu, že ve výplni jámy byl obsažen méně fragmentarizovaný materiál a nacházely se v ní i větší kusy kostí, její funkce byla patrně odpadní. Současnost stavby a jámy dokazuje shodně datovaný keramický materiál z výplní kůlových jamek a odpadní jámy.

Většina kůlových jamek neobsahovala archeologický materiál, nelze je tedy datovat. V JZ kumulaci byly výjimkou objekty č. 33, 35, 45, 58, severněji se nacházely jamky s nálezy č. 3, 4, 5, 8 a 11. V blízkosti větších objektů byla keramika vyzvednuta i z výplní jamek č. 24, 72 a 73.

4.3 Interpretace terénní situace

Na zkoumané ploše lze předpokládat minimálně dvě různé stavby. Dobře viditelný půdorys vymežující nadzemní stavbu kůlové konstrukce byl rozpoznán v SZ části naleziště. Kumulace kůlových jamek v JZ části představuje doklad existence další nadzemní stavby, přičemž je možné vzhledem k nahuštění kůlových jamek uvažovat více fází zástavby. U obou konstrukcí je na základě absence dokladů otopného zařízení či ohniště pravděpodobně možné vyloučit jejich obytný charakter. Mimo samotné stavby se v severní části areálu nacházely sídlištní jámy, které patrně měly souvislost s hospodářským provozem, jeden objekt byl přímo určen jako silo.

Na základě těchto sídel lze odkrytou situaci interpretovat jako doklad osídlení z mladohradištního období. Jedná se pravděpodobně o část zástavby náležející k jedné usedlosti, a to patrně její hospodářské zázemí. Ačkoliv se na zkoumané ploše nenacházela žádná obytná stavba, je možné předpokládat její existenci v bezprostřední blízkosti mimo plochu výzkumu. Tuto úvahu podporují i nálezy kostí nesoucí známky kuchyňského zpracování.

Zprostředkována tak byla představa o částečné podobě zástavby raně středověké sídlištní jednotky, která byla tvořena stavbami nadzemní kůlové konstrukce, jež lze kromě zde objevených hospodářských staveb přisuzovat i obytným domům. V prostoru se vyskytovaly i povětšinou mělké sídlištní jámy, jeden z objektů v areálu sloužil ke skladování obilí a doplnil tak představu o hospodářském provozu usedlosti. Vzhledem k tomu, že bylo na zkoumané ploše archeologicky doloženo více fází zástavby, lze předpokládat postupný vývoj usedlosti v čase, přičemž závěrečné stadium a zánik indikovaly počátek procesu vrcholně středověké transformace.

4.4 Zanášení objektů

V naprosté většině případů nebylo možné věnovat se procesu zanášení objektů na zkoumané ploše na základě analýzy keramického materiálu, zejména jeho fragmentarizace a v jednotlivých stratigrafických vrstvách.⁸³ Je tomu tak z toho důvodu, že většina objektů byla mělká a jejich výplň tvořila jediná vrstva. Navíc se jednalo hlavně o drobné kúlové jamky, z nichž byla větší část bez nálezů.

Při zániku objektů je možné brát v úvahu působení přírodních vlivů, zejména charakteru terénu, od kterého se odvíjí směr, kterým při dešti stéká voda. Na základě práce s těmito údaji lze určit, jak patrně byla splachována kulturní vrstva do objektů. Úvahy jsou založeny na práci s podrobnými mapovými podklady a modely vypočítanými v programu GIS. S jistou opatrností pramenící ze skutečnosti, že modely pracují se současnou krajinou, lze tato data použít k interpretaci zániku sídlištních objektů.

Samotné naleziště se nachází v terénní sníženině. Jedná se o téměř rovnou plochu s nepatrným jižním sklonem. Model hydrologické sítě poukazuje na možnost drobné vodoteče protékající přímo přes zkoumanou plochu.⁸⁴ Ačkoliv nelze počítat s reálnou existencí takového potoka, je třeba uvědomit si, že model ukazuje nejpravděpodobnější místo a směr, kudy v krajině voda poteče, což lze vztáhnout k případu mohutnějších dešťových srážek. V takovém případě je přinejmenším možné určit směr, kterým byla okolní půda splachována do objektů.

Jak již bylo řečeno, plocha má velmi mírný jižní sklon, ale směrodatný je zejména směr toku vody, která by přes plochu tekla z východu na západ. V případě přirozeného zániku objektů tak lze soudit, že okolní kulturní vrstva byla splachována z východního, popř. severovýchodního směru, s přihlédnutím k nepatrnému sklonu terénu. O tom, že přinejmenším v závěrečné fázi docházelo k zániku přírodními procesy, svědčí příklad objektu č. 22, kdy lze jeho nejsvrchnější vrstvu označit za výsledek přirozeného zanášení. U větších objektů s méně fragmentarizovanou keramikou nelze vyloučit záměrnou planýrku, která předcházela závěrečné fázi přirozeného zanášení objektů již opuštěného sídliště.

⁸³ Výjimkou je objekt 22, který také posloužil jako modelový příklad pro tyto úvahy, viz kapitola 5.5

⁸⁴ Viz kapitola 1.4

5 ANALÝZA KERAMICKÉHO MATERIÁLU

5.1 Charakteristika keramického materiálu

Výzkum přinesl nálezový soubor o 636 typických a atypických keramických zlomcích. Jedná se výhradně o fragmenty raně středověkých nádob.⁸⁵ Zastoupeny byly střepy pocházející z okrajů, těl nádob (v katalogovém popisu uváděno jako výdut') a den. Z hlediska tvarového složení se v souboru nacházely téměř výhradně bezuché hrncovité nádoby s maximální výduti v horní třetině, vyskytla se ale i profilace soudkovitá.⁸⁶ Několik zlomků okrajů bylo určeno jako část misky.⁸⁷ V jednom z objektů byl nalezen rovněž keramický přeslen,⁸⁸ patrně druhotně vyrobený ze střepu.

Zcela převládajícím typem výzdoby byla rytá šroubovice, jež se většinou na nádobách vyskytovala samostatně, popřípadě v kombinaci s hřebenovou vlnicí⁸⁹ či jednoduchou vlnovkou.⁹⁰ Nádoby nebyly zdobeny pouze na podhrdlí a maximální výduti, doložena byla i výzdoba zasahující až na spodek.⁹¹ Šířka šroubovice se pohybovala od tenkých linií až po široké žlábků, přičemž mohlo docházet i ke kombinování různých šířek.⁹² Na několika střepích z okrajů misek se jednoduchá rytá vlnovka nacházela přímo na jejich horizontálně seříznuté části.⁹³ Ojediněle se jako výzdobný prvek vyskytla i přesekávaná plastická páska,⁹⁴ která byla na daných fragmentech rovněž zkombinována s rytou šroubovicí.

Zkoumána byla i morfologie okrajů, které byly v souboru zastoupeny téměř jednou třetinou z celkového počtu všech fragmentů. Většina okrajů byla profilovaná, s vytaženou lištou či hranou, převládalo tzv. nepravé okružní v různých variantách lišicích se mírou vytažení a prohnutí okraje vůči tělu nádoby.⁹⁵ Nezřídka se v souboru vyskytovaly i okraje jednoduché,⁹⁶ v několika případech vytažené dovnitř seříznuté.⁹⁷ Ojedinělý byl v souboru výskyt římsovitého okraje.⁹⁸

⁸⁵ Blíže k dataci v kapitole 5.3

⁸⁶ Srovnej obr 31: 55 a 58.

⁸⁷ Obr. 58: 304.

⁸⁸ Obr. 59: 320.

⁸⁹ Obr. 26: 4.

⁹⁰ Obr. 61: 337.

⁹¹ Obr. 47: 185.

⁹² Obr. 37: 90.

⁹³ Obr. 58: 304.

⁹⁴ Obr. 41: 128, obr. 59: 319.

⁹⁵ Obr. 44: 168, obr. 31: 55, obr. 36: 82, obr. 55: 265.

⁹⁶ Obr. 31: 58, obr. 43: 153.

⁹⁷ Obr. 53: 228.

⁹⁸ Obr. 41: 135.

Nerovný vnitřní povrch nádob s rozpoznatelným výrobním postupem spočívajícím v lepení válečků poukazuje na technologii dotáčení na pomalu rotujícím kruhu. Stejně tak na tuto skutečnost upozorňují fragmenty den nádob, která nesou otisk podsýpky. V několika případech se na dnech vyskytly i hrnčířské značky.⁹⁹

Převažující typ výpalu byl redukční, popř. oxidačně redukční, na zřetel je však třeba brát i změnu zabarvení keramiky plynoucí z jejího používání (začouzení) a postdepozičních procesů. Keramika byla většinou kvalitně vypálená. Jako ostřiva bylo v keramickém těstě užito písku a příměsí slídy, a to v kolísající koncentraci a hrubosti. Průměrná tloušťka stěny nádoby se pohybovala kolem 6 mm, výjimku tvořila silnostěnná keramika, kde tloušťka stěny dosahovala až 15 mm.

5.2 Zásady pro stanovení technologických skupin

Pro účely rozboru bylo přistoupeno k rozdělení získaných keramických fragmentů do technologických skupin, tzv. technoskupin. Keramický materiál lze takto rozčlenit na základě souboru společných znaků opakujících se u jistého počtu fragmentů v nálezovém souboru. Záměrem tohoto postupu je zjednodušit katalogový popis, protože shodné znaky v rámci nadefinovaného zlomku nemusí být uváděny u každého keramického zlomku.

Výsledky získané nadefinováním technoskupin pro keramiku ze zkoumané lokality lze zároveň v budoucnu využít pro popis a zařazení dalšího získaného materiálu, rovněž je možné počítat s tím, že soubor technoskupin bude na základě nově získaných poznatků postupně rozšířen o další skupiny a popřípadě v budoucnu provázán i se skupinami nadefinovanými pro keramiku z mladších období.

V neposlední řadě je záměrem rozřazení materiálu do technoskupin i snaha zjistit na základě analogie původ jednotlivých skupin, tedy z jakého produkčního centra materiál může pocházet. Tímto způsobem lze v souboru snadněji odlišit i případné importy ze vzdálenějších oblastí.

Jednotlivé technoskupiny byly definovány na základě společných znaků. Nálezový soubor o 636 kusech typických i atypických keramických zlomků byl až na zanedbatelný počet drobných atypických zlomků roztríděn do 11 technologických skupin (označených skupina č. 1 až skupina č. 11). Zkoumanými určujícími parametry byly vnitřní a vnější barva, vlastnosti keramického těsta, dále typ výpalu, bylo-li možné jej zjistit, a úprava povrchu. V některých případech bylo možné zachytit i způsob výroby nádoby, především lepení

⁹⁹ Obr. 58: 305.

a následného obtáčení na pomalu rotujícím kruhu, popř. podsýpku, která se dochovala ve formě obtisku na vnější straně dna nádoby.

Přestože převažující barevné odstíny vnější i vnitřní strany fragmentu jsou orientačně uváděny pro každou skupinu, jsou pro přehled barvy každého fragmentu uvedeny individuálně v katalogu. V několika případech (skupina č. 4, popř. 11) lze uvažovat o přítomnosti engoby, jež byla definována jako tenká barevná vrstva, kterou byl fragment přetažen. Toto zbarvení tedy nebylo dáno samotným výpalem, což lze vyvodit ze skutečnosti, že tato barva může být místy otřelá a zároveň je na lomu výrazně odlišná od zbarvení vlastní keramické hmoty, do které neproniká, ale zůstává skutečně pouze na povrchu střepeu.

Keramické těsto bylo zkoumáno především na základě ostřiva. V prvé řadě se jednalo o přítomnost či nepřítomnost slídy a její množství, na základě příměsí písku pak je možné rozlišovat mezi jemnozrnnou až hrubozrnnou keramikou. V jednom z případů (sk. 11) byl zahrnut i grafit. Pozornost byla soustředěna také rozložení ostřiva v keramickém těstě.

U převážné části keramických zlomků, resp. technoskupin, bylo možné rozlišit mezi výpalem v oxidačním (O) a redukčním (R) prostředí. Objevit se může i oxidačně redukční výpal (OR, RO – na lomu je možné vidět přechod dvou barev), popřípadě tzv. sendvičový efekt (SE – na lomu lze pozorovat jinak zbarvené jádro). Výjimku tvoří nejpočetnější skupina č. 2, která obsahuje střepy z nádob vypálených oxidačním i redukčním způsobem. Přestože zde lze rozlišit více druhů výpalu, ostatní zkoumané parametry byly natolik shodné, že bylo upuštěno od vytvoření další technoskupiny. V katalogovém popisu je proto pro fragmenty ze skupiny č. 2 uváděn jednotlivě i typ výpalu.

V rámci zkoumání povrchu keramických střepeů bylo rozlišováno, jestli prošly nějakou úpravou, tj. především hlazením, či nikoliv. Vzhled určuje i skutečnost, zda na povrch vystupuje písčité ostřivo. Výzdoba je v katalogu uváděna pro každý z fragmentů zvlášť, nicméně platí, že v každé z technoskupin se vyskytují fragmenty se shodným typem výzdoby, naopak ale nelze říci, že by každá z výzdob byla typická pouze pro jednu skupinu.

5.3 Datace

Na základě vyhodnocení výše popsaných znaků a dalších individuálně uváděných vlastností v rámci katalogu (morfologie okrajů nádob, tloušťka stěn, výzdoba) byly technoskupiny datovány. K datování bylo užito běžné periodizace vycházející z členění na časně hradištní období (550–650), starší dobu hradištní (650–800), střední dobu hradištní trvající od r. 800 do poloviny 10. století, na kterou navazuje mladší doba hradištní trvající do

r. 1200. Přejichodné období mezi raným a vrcholným středověkem tvoří pozdní doba hradištní vymezená lety 1200–1250. Alternativním způsobem datování je členění raného středověku do fází RS 1–RS 4, které bylo použito pro rámcové datování technologických skupin.

Jedná se o raně středověkou keramiku, přičemž převážná část technoskupin byla rámcově zařazena do kategorie raný středověk 4 (RS 4), tj. do časového období zhruba vymezeného roky 1000–1200. Jedna z technoskupin (skupina č. 6) byla datována do období raného středověku 3, tzn. mezi roky 800 až 1000, přičemž se jedná o pozdní materiál mající blízko k mladohradištní produkci. Datace je uváděna zejména pro technoskupiny mající analogii s datovaným chrudimským zbožím.¹⁰⁰

Souhrnně lze říci, že se jedná o keramiku z mladohradištního období, a to především jejího mladšího horizontu. Soudit tak lze především na základě její příbuznosti se stratifikovanými nálezovými soubory z Chrudimi. Chronologicky citlivými prvky jsou zejména výzdoba a okraje nádob. Rytá šroubovice je dekorací typickou pro mladší dobu hradištní, prožlabené okraje poukazují spíše na pokročilou fázi tohoto období, chronologicky mladší prvek v souboru představuje i římsovitý okraj. Na skutečnost, že se jedná o keramiku náležející závěrečné části raného středověku, poukazuje oproti keramice RS 3 nižší obsah slídy v keramickém těstě i poměrně široká barevná škála zahrnující mimo hnědou a hnědočervenou barvu i odstíny okrové a zejména šedé. Výjimkou je keramika ze sk. č. 6, u které lze v použití hřebenové vlnice jakožto výzdobného prvku sledovat doznívající tradici středohradištního období.

5.4 Definice technoskupin

Skupina č. 1

RS 4

- béžovošedá, šedoběžová
- béžová
- jemné písčité ostřivo do 1 mm, stopově jemně mletá slída
- O (oxidačně redukční)
- povrch pečlivě upravený až hlazený, ostřivo nevystupuje na povrch

¹⁰⁰ Viz kapitola 5.5.1

Skupina č. 2

RS 4

- šedá, červenošedá, béžová, hnědošedá
- červenošedá, šedá
- písčité ostřívo do 1,5 mm, jemně mletá slída ve středně vysoké koncentraci
- R, RO, OR, O; opticky tvrdý
- povrch středně hrubý, upravený

Skupina č. 3

RS 4

- šedohnědá
- šedohnědá
- písčité ostřívo do 2 mm, šupinky slídy 1–2 mm
- R (oxidačně redukční), opticky tvrdý
- povrch upravený, středně hrubý

Skupina č. 4

- béžová, růžová
- béžovo, béžovošedá, černošedá
- písčité ostřívo (až 2,5 mm), hrubě mletá slída (až 1,5 mm, ojediněle šupinka 5 mm)
- RO (o)
- povrch hrubý

Skupina č. 5

RS 4

- hnědá, šedohnědá
- hnědošedá, černohnědá
- písčité ostřívo do 2 mm, jemně mletá slída
- R
- povrch středně hrubý

Skupina č. 6

RS 3

- hnědočerná
- červená
- písčité ostřívo (do 1,5 mm) v poměrně vysoké koncentraci nevystupuje na povrch, výraznější podíl bílých kamínků, jemně mletá slída
- R, opticky tvrdý
- povrch upravený, středně hrubý

Skupina č. 7

RS 4

- šedá, šedočerná, černohnědá
- černošedá
- písčité ostřívo (drobná zrnka, max. 1 mm), výrazně se lesknoucí šupinky slídy (0,5 – 1 mm)
- R
- povrch upravený, hladký, písčité ostřívo nevystupuje, pouze slída

Skupina č. 8

RS 4

- šedá, šedohnědá
- šedočerná / černohnědá
- hrubé písčité ostřívo (3 mm)
- R, OR
- povrch upravený s vystupujícím ostřívem

Skupina č. 9

- béžová, světle hnědá
- béžová, světle hnědá jako povrch
- O

- písčité ostřivo (1,5–3 mm)
- povrch nehlazený, středně hrubý s vystupujícím ostřivem

Skupina č. 10

RS 4

- šedá
- šedočerná
- písčité ostřivo do 2 mm
- R
- povrch upravený, s vystupujícím ostřivem

Skupina č. 11

- černá
- černá
- grafitová (zrna až 3 mm)
- výpal není možné určit
- povrch středně hrubý

5.5 Synchronizace s chrudimskými technoskupinami

Při vytváření technologických skupin pro keramiku z Dražkovic bylo předpokládáno, že některé z těchto skupin bude možné synchronizovat se skupinami vytvořenými pro materiál z Chrudimi.¹⁰¹ Vzhledem k tomu, že Dražkovice spadají do regionu mezi Pardubicemi a Chrudimí, je oprávněné domnívat se, že přinejmenším část zdejší keramiky bude pocházet právě z Chrudimi, jakožto významného produkčního centra v raném a následně i vrcholném středověku.¹⁰²

¹⁰¹ Členění dle Frolík – Musil na základě stratifikovaných souborů.

¹⁰² FROLÍK, Jan. – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku: obrazy každodenního života*. Chrudim, 1998, s. 7. ISBN 80-902531-0-5.

5.5.1 Chrudimské keramické zboží a jeho členění

Chrudim měla důležité postavení v rámci jižní části východních Čech již od 9. století.¹⁰³ Právě v této době zde vzniká hradiště, které funguje jako centrum regionu a na které je vázána hustá sídlištní síť, jež má charakter tzv. rozptýleného osídlení. V rámci tohoto osídlení své místo zaujímaly i Dražkovice.¹⁰⁴ V 11.–13. století původní hradiště získalo svého přímého nástupce, ve 2. polovině 13. století zde vzniká vrcholně středověké město.¹⁰⁵ Jak již bylo naznačeno, dá se předpokládat, že keramický materiál z Dražkovic bude mít souvislost s chrudimským zbožím, které ve středověku utvářelo jeden distribuční okruh.

Středohradištní keramika se vyznačuje užitím slídnatého ostřiva ve vyšší koncentraci a hnědou barvou povrchu. Typickým výzdobným prvkem je vícenásobná hřebenová vlnice a hřebenové vpichy. Tyto dva druhy výzdoby se v některých případech mohou vyskytovat v kombinaci. Vlnice, často už pouze v jednoduché podobě, přetrvávají až do starší fáze mladohradištního období, kdy jsou nositeli postupně vyznívající středohradištní technologie. Zbarvení povrchu je i nadále převážně hnědé, typické je i užití slídy v keramické hmotě.

Nástup mladohradištní technologie indikuje redukce obsahu slídy, písčité ostřivo působí dojmem značného nakupení. Typické zbarvení se pohybuje od odstínů hnědé po cihlově červenou. Významným projevem nové technologie je i změna v profilaci okrajů, kdy se vedle jednoduchých okrajů objevuje tzv. nepravé okruží. Zcela charakteristickou výzdobou v tomto období je rytá šroubovice, která může být zkombinovaná s jednoduchou vlnicí či vrypem. Zbarvení keramiky se rozšiřuje o odstíny červené a šedé.¹⁰⁶

Keramika z Dražkovic byla srovnávána s chrudimskými technoskupinami, jež byly pro raný středověk nadefinovány J. Frolíkem a J. Musilem na základě nálezů z chrudimské Filištýnské ulice a z podlažického kláštera následujícím způsobem.

201 - středohradištní hlazená

RS 3

- větší množství hrubšího slídnatého ostřiva
- hlazený povrch
- středně tvrdý výpal, redukční

¹⁰³ Tamtéž, s. 21–22.

¹⁰⁴ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 14.

¹⁰⁵ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim*, s. 23.

¹⁰⁶ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 69.

- barva černohnědá, hnědá

202 - středohradištní nehlazená

RS 3

- větší množství hrubšího slídnatého ostřiva
- nehlazený povrch
- středně tvrdý výpal, redukční
- barva černohnědá, hnědá

203

RS 4

- hrubší slídnaté a písčité ostřivo
- slída se koncentruje v povrchové části střepe
- opticky tvrdý výpal, redukční
- hnědé odstíny

204 – "bez slídy"

RS 4

- hrubší písčité ostřivo, absence slídy
- opticky tvrdý výpal, redukční
- hnědé odstíny

205

RS 4

- hrubší písčité ostřivo, absence slídy
- opticky měkký výpal, oxidační i redukční
- převážně hnědé odstíny

206

RS 4

- hrubší písčité ostřivo s nepatrnou příměsí slídy
- povrchový přetah, ve kterém se slída nevyskytuje

207 – "krupičkovitý povrch" Kalichovitá profilace

RS4

- hrubší písčité ostřívo
- krupičkovitý povrch, ostřívo vystupuje na povrch
- kvalitní opticky tvrdý výpal, redukční
- barva šedá

208 – grafitová keramika

- podíl tuhy
- barva tmavě šedá, šedohnědá, černošedá

5.5.2 Synchronizace

Za chrudimskou je možné na základě shodných znaků považovat keramiku z technoskupin č. 2, 3, 5, 6 a 8. Nezodpovězený zatím zůstává původ keramiky ze sk. č. 1, 4, 7, 9 (zastoupena pouze několika drobnými fragmenty) a 10. Samostatnou kategorií představuje tuhová keramika ze skupiny 11.

Skupiny č. 2 a 3 si jsou poměrně blízké, rozdíl mezi nimi je dán zejména vlastnostmi slídnatého ostříva, které je ve skupině č. 3 obsaženo ve vyšším množství. Tyto skupiny mají blízko k chrudimské skupině č. 203. Pozdně středohradištní skupina č. 6 vykazuje podobné znaky jako skupina č. 201. V případě keramiky ze sk. č. 5 lze taktéž uvažovat ponejvíce o spojitosti se skupinou č. 203, ačkoliv se jedná o keramiku silnostěnnější, než se vyskytuje ve skupinách č. 2 a 3. Analogie s Chrudimí lze vysledovat také u výrazně silnostěnné keramiky ze skupiny č. 8, která odpovídá bezslídnatým skupinám č. 204 a 205. Vyjádřit se k bližším vlastnostem této keramiky je obtížné, neboť byla poškozena silným žářem.

5.6 Grafitová keramika (sk. č. 11)

V případě grafitové keramiky je obvykle obtížné určit její přesnější časové zařazení. V přehledu chrudimských technoskupin je pod číslem 208 uvedena grafitová keramika, jejíž fragmenty ovšem mohou pocházet z různých období. Pro tyto střepy je charakteristické, že se ponejvíce objevují v podobě nepočtených příměsí. V případě Dražkovic byly deponovány ve

vrstvě se střepy datovanými do RS 4, další drobné úlomky byly získány při začišťování povrchu objektu.

Tuhová keramika se vyskytovala v několika obdobích pravěku a rané doby dějinné. Poprvé se vyráběla již v neolitické kultuře s lineární keramikou, znovu se objevila v době halštatské a stala se typickou pro dobu laténskou. Vzhledem k tomu, že se její už neolitické doklady nacházely ve velkých vzdálenostech od tuhových ložisek, dá se předpokládat, že již tehdy sloužila i jako předmět směny. Ve Slovany osídlených oblastech byla masivně využívána až od mladohradištního období, a to na Moravě. Největší rozkvět grafitové keramiky zde trval od 11. do 12. století.¹⁰⁷

Vedle jižní Moravy bylo další produkční oblastí této keramiky Mohelnicko.¹⁰⁸ Právě existence tohoto centra, z něž se grafitová keramika šířila, je klíčová. Region na západě sousedí s Moravskotřebovskem, z něž pochází doklady grafitové keramiky, mj. přetahem na povrchu, přičemž byl tento druh keramiky zachycen i na zde řešeném výzkumu v Dražkovicích. Vzhledem k hojnému výskytu grafitové keramiky na Moravskotřebovsku a přilehlém Litomyšlsku existuje domněnka, že produkční centra mohla existovat i zde, nicméně jejich existenci se zatím prokázat nepodařilo.¹⁰⁹

Archeologické výzkumu prokázaly, že osada Mohelnice, která předcházela vrcholně středověkému městu, měla řemeslnicko-tržní funkci založenou na specializované výrobě grafitové keramiky. Je pravděpodobné, že tuha odsud byla rovněž vyvážena do vzdálenějších osad.¹¹⁰ Mladohradištní mohelnická produkce přebrala inspiraci ze starších velkomoravských vzorů. Ponejvíce se jednalo o hrnce, jejichž výzdoba a profilace procházela v průběhu času změnami.¹¹¹ Ve starší fázi RS 4 byl povrch nádob, obvykle dekorovaných širšími rýžkami hustě kladenými vedle sebe, na jedné straně opatřen engobou, v mladším období se přetah nacházel na vnější i vnitřní straně a výpal nabýval odstínů hnědé. Chronologicky citlivým znakem bylo odsazení hrdla nádoby, typická výzdoba sestávala ze širokých vodorovných žlábků.¹¹²

Béžově zbarvený a částečně ořelý přetah byl identifikován na několika zlomcích. Na jednom ze zlomků se nacházel široký mělký žlábek,¹¹³ který by mohl být považován za

¹⁰⁷ DOSTÁL, Bořivoj. K počátkům slovanské tuhové keramiky na Moravě. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada E, 39, 1994, s. 43.. ISBN: 80-210-1149-1. ISSN 0231-7915.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 44.

¹⁰⁹ Ústní sdělení Mgr. Jany Němcové z Regionálního muzea v Litomyšli, za poskytnutí konzultace děkuji.

¹¹⁰ GOŠ, Vladimír. Osada hrnčírů v Mohelnici. In *Archeologické rozhledy* 27, 1975, s. 340. ISSN 0323-1267.

¹¹¹ GOŠ, Vladimír. Slovanská osada v Mohelnici. In *Archeologické rozhledy* 25, 1973, s. 374. ISSN 0323-1267.

¹¹² Tamtéž, s. 374–375.

¹¹³ Obr. 54: 258, obr. 79.

výzdobu. Přes další fragment procházel užší žlábek, ten by mohl indikovat rytou šroubovici.¹¹⁴ Zároveň byly nalezeny i zlomky bez přetahu, nelze ale vyloučit možnost, že se na těchto fragmentech původně vyskytoval a došlo pouze k jeho setření. Síla stěn střepů je ve srovnání s průměrnou silou stěny všech zlomků v souboru vyšší.

Charakteru importu z větší vzdálenosti odpovídá zejména skutečnost, že fragmenty grafitové keramiky se zde vyskytly ve velmi malém zastoupení vůči celkovému počtu střepů v získaném souboru. Tento fakt společně s výše popsány úvahami naznačuje možnost, že tuhová keramika z Dražkovic je důkazem východně zaměřené směny, která mohla probíhat na vzdálenost mnoha desítek kilometrů.

5.7 Fragmentarizace na příkladu objektu č. 22¹¹⁵

5.7.1 Výpočet indexu fragmentarizace

Objekt č. 22 byl díky svým vlastnostem zvolen jako modelový pro aplikaci vzorce na výpočet indexu fragmentarizace dle Martina Kuny. Jedná se o metodu, jíž lze interpretovat formativní procesy. Záměrem užití této metody je pokus ukázat na základě práce s netypologickými znaky keramických fragmentů zanášení vybraného objektu. Ten byl zvolen pro svou vhodnou stratigrafii, protože oproti ostatním jámám byl hlubší a jeho výplň sestávala z několika stratigrafických vrstev, které byly při exkavaci objektu aspoň částečně respektovány.

Index fragmentarizace je hodnota, která je maximálně nezávislá na druhu keramiky a výpočet tak lze obecně aplikovat pro zjištění způsobu ukládání keramického materiálu do objektů. Vzorec pro výpočet je následující:

$$\text{index fragmentarizace} = \frac{\text{váha zlomku}}{0,1724 \times \text{síla zlomku}^{1,7974}}$$

Výpočet je prováděn na základě hmotnosti keramického zlomku a průměrné síle stěny nádoby. Založen je na předpokladu, že mezi hmotností fragmentu, jeho plochou a silou stěny existuje souvislost, zároveň je však také brána v potaz skutečnost, že zlomky o různé síle

¹¹⁴ Obr. 54: 257, obr. 80.

¹¹⁵ V katalogu všech keramických fragmentů byla fragmentarizace určována na základě zjišťování velikostních kategorií, které jsou definovány jako intervaly. Zde se jedná o výpočet konkrétní hodnoty IF a možnosti jeho interpretace.

stěny mohou mít vůči fragmentarizace odlišnou odolnost.¹¹⁶ Výsledná hodnota uvádí, kolikrát je váha daného zlomku větší než průměrná váha zlomků o stejné síle stěny v kontrolním souboru. Má-li tedy zlomek hodnotu 1, znamená to, že odpovídá průměrné velikosti, čím je pak hodnota vyšší, tím zachovalejší zlomek je. Pokud hodnota indexu není vyšší než 5, je možné předpokládat, že keramický střep se dostal do objektu společně s kulturní vrstvou, naproti tomu zlomky s hodnotou indexu 5 až 10 byly do objektů pravděpodobně v krátkém časovém horizontu přemístěny, jedná se tedy o přímé odhození.¹¹⁷

5.7.2 Objekt č. 22

Svou velikostí i obsahem keramického materiálu ve výplni patřil objekt č. 22 v rámci zkoumané plochy mezi objekty významnější. Jednalo se o jámu nepravidelného kruhového tvaru o rozměrech 3,18 × 2,68 m, od většiny objektů se lišil výraznějším zahloubením, které ve své maximální hodnotě dosahovalo 1,26.¹¹⁸ Stěny se vyznačovaly prudkým sklonem, v části objektu klesaly stupňovitě a plynule přecházely v konkávní dno. Výplň objektu byla odebírána po polovinách. Severní část byla skrývána po mechanických vrstvách (0–20, 20–30, 30–60, 60–dno), při odebírání jižní poloviny byla respektována stratigrafie přirozených vrstev.

V objektu byl patrný výrazný průpal. Vzhledem k půdorysu a výraznému zahloubení se lze domnívat, že se jedná o silo, jež prošlo výrazným žářem. V případě vrstev č. 8 a 9 by se mohlo jednat o destrukci stěn. Vrstvy č. 6 a 7 by pak měly bezprostřední souvislost se zánikem objektu. Keramický materiál obsahovaly vrstvy č. 1, 2, 3, 4 a 5. Žářem byly zasaženy vrstvy č. 4 a 5, obě obsahovaly příměs uhlíků a mazanice, v případě vrstvy č. 4 rozpuštěné. Dočervena propálené skvrny písku obsahovala ostře vymezená vrstva č. 2. Výše popsanou situaci uzavírala svrchní vrstva č. 1, jež nasedala na vrstvy č. 2, 3 a 4. Lze ji interpretovat jako vrstvu spojenou s postupným zanášením objektu.

5.7.3 Údaje měřené u keramického materiálu z objektu č. 22

Za účelem stanovení hodnoty indexu byly keramické zlomky podrobeny vážení a měřila se průměrná síla jejich stěny. Zaznamenáván byl rovněž počet jedinců, ať již jednozlomkových či vícezlomkových, a vrstva, ze které daný fragment pocházel. Jednalo-li se o střepy z jedné

¹¹⁶ KUNA, Martin – NĚMCOVÁ, Andrea et al. *Výpověď sídlištního odpadu: nálezy z pozdní doby bronzové v Roztokách a otázky depoziční analýzy archeologického kontextu*. Praha, 2012, s. 185. ISBN 978-80-87365-50-2.

¹¹⁷ KUNA, Martin – PROFANTOVÁ, Nad'a et al. *Počátky raného středověku v Čechách: archeologický výzkum sídelní aglomerace kultury pražského typu v Roztokách*. Praha, 2005, s. 123–124. ISBN 80-86124-51-7.

¹¹⁸ Popis objektu v kapitole 4.2

nádoby (ať už přímo slepitelné či nikoliv), byly přiřazeny ke stejnému jedinci. Pokud byl zlom na fragmentu ostrý, tj. čerstvý, a tím měl prokazatelně souvislost s poškozením až v průběhu výzkumu či dalšího zpracování a bylo-li možné spojit ho s druhým střepem se stejným lomem, byl tento střep v rámci zpracování považován za jeden kompletní fragment, jelikož se v tomto stavu nacházel těsně před vyzvednutím.

Mimo výše uvedená data bylo také uváděno číslo sáčku a část nádoby (okraj/výduť/dno), zásadní kategorii představovala rovněž technoskupina. Doplněn byl také nejdelší rozměr fragmentu (měřen zpravidla po diagonále) a údaj, zda střep na lomu nese známky dalšího rozlomení v průběhu výzkumu. Zaznamenávána byla i přítomnost nebo nepřítomnost výzdoby. Délka fragmentu a průměrná síla stěny byly uváděny v milimetrech, hmotnost byla zjišťována v gramech.

Všechny výše uvedené údaje byly zaneseny do tabulky v MS Excelu. V této tabulce byl nadefinován výše popsany vzorec, na základě kterého program vypočítal index fragmentarizace.

Objekt č. 22, severní polovina										
č. jedince	sáček	tech. sk.	část	výzdoba	o. lom	délka	vrstva	hmotnost	síla	IF
1	47	9	okraj	ne	ne	22	0–20	6	6	0.961306
2	47	2	výduť	ano	ne	46	0–20	11	4	2.643593
3	47	2	výduť	ano	ano	45	0–20	12	7	1.647954
4	47	2	výduť	ano	ano	31	0–20	8	12	0.640871
6	47	2	výduť	ne	ne	23	0–20	6	8	0.72098
7	47	2	výduť	ne	ano	24	0–20	5	8	0.600817
8	47	2	výduť	ano	ne	26	0–20	3	6	0.480653
9	47	7	výduť	ne	ne	37	0–20	6	4	1.44196
10	47	7	výduť	ano	ne	29	0–20	4	4	0.961306
11	47	4	výduť	ano	ano	52	0–20	17	7	2.334601
12	47	4	výduť	ano	ano	54	0–20	18	7	2.471931
13	47	3	okraj	ano	ne	32	0–20	4	6	0.640871
14	47	3	výduť	ne	ano	34	0–20	5	5	0.961306
12	55	4	výduť	ne	ne	36	20–30	5	7	0.686647
15	55	4	výduť	ne	ne	36	20–30	10	10	0.961306
16	55	7	výduť	ne	ne	27	20–30	3	6	0.480653
17	55	1	výduť	ano	ne	33	20–30	6	6	0.961306
18	55	2	výduť	ano	ne	30	20–30	5	7	0.686647
19	55	2	výduť	ano	ano	38	20–30	10	8	1.201633
20	55	2	výduť	ne	ano	37	20–30	10	8	1.201633
21	55	2	výduť	ne	ne	30	20–30	4	8	0.480653
21	55	2	výduť	ne	ano	25	20–30	6	8	0.72098
22	55	2	výduť	ne	ano	20	20–30	3	7	0.411988
23	55	2	výduť	ne	ne	20	20–30	3	7	0.411988

24	55	2	výduť	ne	ne	7	20–30	3	5	0.576784
25	56	1	výduť	ano	ne	46	30–60	14	5	2.691658
26	56	1	výduť	ano	ne	32	30–60	6	6	0.961306
27	56	1	výduť	ne	ne	47	30–60	15	7	2.059942
28	56	1	výduť	ne	ne	40	30–60	11	6	1.762395
29	56	1	výduť	ano	ne	49	30–60	7	5	1.345829
30	56	4	okraj	ne	ano	42	30–60	8	6	1.281742
30	56	4	výduť	ne	ne	44	30–60	10	6	1.602177
30	56	4	výduť	ne	ano	26	30–60	4	5	0.769045
31	56	2	výduť	ne	ne	69	30–60	30	7	4.119885
31	56	2	výduť	ano	ne	59	30–60	17	8	2.042776
31	56	2	okraj	ne	ano	41	30–60	12	8	1.44196
31	56	2	výduť	ano	ne	34	30–60	5	5	0.961306
31	56	2	výduť	ne	ne	46	30–60	5	4	1.201633
31	56	2	dno	ne	ne	59	30–60	21	8	2.523429
31	56	2	výduť	ano	ne	36	30–60	5	5	0.961306
31	56	2	výduť	ano	ne	43	30–60	7	4	1.682286
31	56	2	výduť	ano	ne	35	30–60	8	5	1.53809
32	56	2	výduť	ne	ne	57	30–60	22	8	2.643593
33	56	2	výduť	ano	ne	34	30–60	5	4	1.201633
34	56	2	výduť	ano	ne	41	30–60	6	4	1.44196
35	56	2	výduť	ano	ne	34	30–60	6	5	1.153568
36	56	2	výduť	ano	ne	27	30–60	4	8	0.480653
37	56	2	výduť	ano	ne	26	30–60	4	5	0.769045
38	56	2	výduť	ano	ne	28	30–60	4	5	0.769045
39	56	2	výduť	ne	ne	26	30–60	3	5	0.576784
40	56	2	výduť	ne	ano	26	30–60	3	5	0.576784
41	56	2	výduť	ne	ano	21	30–60	1	7	0.137329
42	56	2	dno	ne	ano	53	30–60	13	7	1.785283
43	56	1	výduť	ano	ne	38	30–60	6	6	0.961306
43	56	1	výduť	ne	ano	35	30–60	5	6	0.801089
44	56	10	okraj	ano	ano	29	30–60	5	6	0.801089
45	59	8	dno	ne	ano	180	60–dno	1054	20	50.66085
45	59	8	výduť	ne	ano	49	60–dno	23	18	1.228336
45	59	8	výduť	ne	ano	45	60–dno	20	13	1.478933
45	59	8	výduť	ne	ne	38	60–dno	10	11	0.873915
45	59	8	výduť	ne	ano	35	60–dno	12	12	0.961306
46	59	2	dno	ne	ne	95	60–dno	93	10	8.94015
47	59	2	dno	ne	ne	99	60–dno	59	8	7.089635
48	59	2	výduť	ano	ano	41	60–dno	8	6	1.281742
49	59	2	výduť	ne	ne	49	60–dno	16	8	1.922613
50	59	2	výduť	ano	ne	42	60–dno	5	5	0.961306
51	59	2	výduť	ne	ne	41	60–dno	8	6	1.281742
52	59	2	výduť	ne	ne	43	60–dno	8	6	1.281742
53	59	2	výduť	ne	ano	33	60–dno	5	4	1.201633
54	59	2	výduť	ne	ano	23	60–dno	2	4	0.480653

55	59	4	výduť	ano	ano	49	60–dno	9	6	1.44196
55	59	4	výduť	ano	ne	41	60–dno	8	6	1.281742
56	59	4	výduť	ne	ano	24	60–dno	4	6	0.640871
57	59	7	dno	ne	ano	61	60–dno	30	8	3.604899
58	59	7	dno	ne	ano	36	60–dno	14	10	1.345829
59	59	7	výduť	ne	ano	34	60–dno	9	8	1.08147
60	59	7	výduť	ne	ne	30	60–dno	6	6	0.961306
61	59	7	okraj	ano	ne	52	60–dno	13	7	1.785283
62	59	7	okraj	ne	ne	36	60–dno	8	8	0.961306
43	59	1	výduť	ano	ne	32	60–dno	6	5	1.153568

Tab. 1. Údaje naměřené u keramických fragmentů ze severní poloviny objektu 22.

Objekt č. 22, jižní polovina										
č. jedince	sáček	tech. sk.	část	výzdoba	o. lom	délka	vrstva	hmotnost	síla	IF
59	68	8	výduť	ne	ne	133	5	297	15	19.03387
63	69	2	dno	ne	ne	52	1	29	9	3.097543
64	69	2	dno	ne	ne	67	1	41	8	4.926695
65	69	2	dno	ne	ne	50	1	19	8	2.283103
66	69	2	dno	ne	ne	58	1	25	8	3.004083
67	69	2	výduť	ano	ne	46	1	6	4	1.44196
68	69	2	výduť	ano	ne	34	1	4	5	0.769045
68	69	2	výduť	ano	ne	54	1	9	5	1.730352
69	69	2	výduť	ano	ne	29	1	3	4	0.72098
70	69	2	výduť	ano	ne	22	1	2	4	0.480653
71	69	4	výduť	ne	ne	5	1	13	7	1.785283
72	69	4	výduť	ne	ne	47	1	17	8	2.042776
73	69	4	dno	ne	ne	35	1	11	11	0.961306
74	69	4	výduť	ne	ano	30	1	4	6	0.640871
75	69	4	výduť	ne	ano	24	1	1	6	0.160218
76	69	4	výduť	ne	ano	17	1	1	4	0.240327
77	69	4	výduť	ne	ano	18	1	1	4	0.240327
78	69	4	výduť	ne	ne	43	1	13	17	0.735117
79	69	7	výduť	ne	ne	48	1	12	5	2.307135
80	69	9	výduť	ano	ne	42	1	7	5	1.345829
81	69	9	okraj	ne	ne	28	1	4	6	0.640871
82	76	2	okraj	ne	ne	104	1	46	6	7.370016
82	76	2	okraj	ne	ano	51	1	19	6	3.044137
83	76	2	dno	ne	ne	46	1	17	8	2.042776
84	76	2	výduť	ne	ano	56	1	13	7	1.785283
85	76	2	výduť	ano	ne	52	1	14	4	3.364572
86	76	2	výduť	ne	ano	45	1	8	4	1.922613
87	76	2	výduť	ne	ne	31	1	3	4	0.72098
88	78	2	okraj	ano	ne	52	2	23	10	2.211005
89	78	2	dno	ne	ne	65	2	26	6	4.165661

90	78	2	výduť	ne	ne	65	2	28	8	3.364572
91	78	2	výduť	ne	ne	73	2	28	5	5.383316
91	78	2	výduť	ne	ano	50	2	14	8	1.682286
92	78	2	výduť	ne	ne	38	2	14	10	1.345829
93	78	2	výduť	ne	ne	33	2	9	8	1.08147
94	78	3	výduť	ano	ne	38	2	7	6	1.121524
79	78	7	výduť	ne	ne	38	2	6	5	1.153568
95	78	1	výduť	ano	ne	43	2	8	5	1.53809
59	79	8	dno	ne	ano	295	3	1059	15	67.86823
59	79	8	dno	ne	ano	80	3	79	22	3.451964
96	79	2	dno	ne	ne	90	3	95	8	11.41551
97	79	2	výduť	ne	ne	71	3	21	6	3.364572
98	79	2	výduť	ne	ano	56	3	11	6	1.762395
99	79	2	okraj	ano	ne	27	3	9	8	1.08147
100	79	2	výduť	ano	ne	29	3	5	5	0.961306
101	79	2	výduť	ano	ne	33	3	6	5	1.153568
101	79	2	výduť	ano	ne	38	3	5	4	1.201633
102	79	2	výduť	ne	ano	20	3	1	5	0.192261
103	102	2	dno	ne	ano	84	3	55	7	7.553122
104	102	2	dno	ne	ne	49	3	18	9	1.922613
105	102	2	výduť	ne	ano	28	3	4	7	0.549318
106	102	9	výduť	ano	ano	28	3	3	5	0.576784
107	102	7	výduť	ano	ano	79	3	38	5	7.305929
108	102	2	dno	ne	ne	61	3	44	9	4.69972
109	102	10	okraj	ano	ne	49	3	18	5	3.460703

Tab. 2. Údaje naměřené u keramických fragmentů z jižní poloviny objektu 22.

5.7.4 Index fragmentarizace a problémy jeho interpretace

Problém při interpretaci představuje výše zmíněný způsob odebrání výplně objektu, jelikož keramiku z mechanických vrstev nelze jednoznačně přiřadit přirozeným vrstvám. Největší potíže nastávají v případě rozsáhlé vrstvy 60–dno. Tato hloubka odpovídá vrstvám č. 5, 6, 7, 8 a 9, přičemž ve skupině všech těchto vrstev byl v jižní polovině zaznamenán pouze jediný nález, a to svými rozměry i váhou enormní fragment (při vyzvedávání rozpadnuvší se na dva zlomky) nádoby náležející do technologické skupiny č. 8. Vrstva č. 5 přitom představuje v rámci řešených vrstev tu uloženou stratigraficky nejvýše.

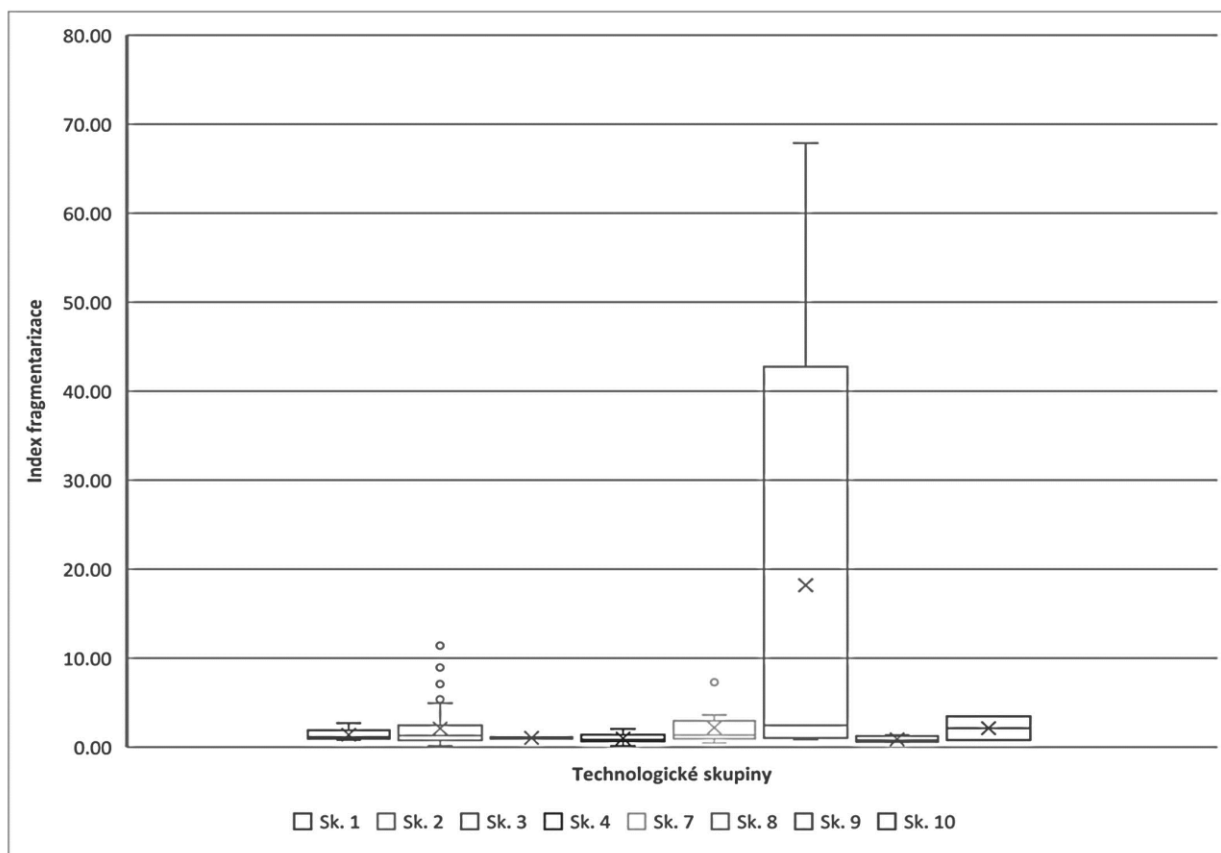
5.7.5 Fragmentarizace v technoskupinách

Následující popis pracuje s tabulkami č. 1 a 2 a s grafem č. 1, který byl na základě tabulek vytvořen. Graf zobrazuje proměnlivost indexu fragmentarizace v jednotlivých technoskupinách. V objektu bylo zahrnuto 7 různých technoskupin, výpočty byly prováděny se 135 zlomky tvořícími 109 jedinců. Nejpočetněji byla zastoupena, ostatně jako v rámci

celého nálezového souboru, skupina č. 2 reprezentující typické chrudimské zboží, a to 78 fragmenty. Následovala skupina č. 4 s 18 fragmenty, dále pak skupina č. 1 s 10 zlomky. Skupině č. 7 bylo přiřazeno 9 fragmentů. Do skupiny č. 8 náleželo 8 střepů. 2 zlomky spadaly do skupiny č. 3.

Lze konstatovat, že míra fragmentarizace ve skupinách č. 2, 3, 4, 7, 9 a 10 byla velmi podobná, a to značně vysoká. V naprosté většině případů střepy spadaly do první kategorie, jejíž horní hranici představuje hodnota 5. Do kategorie 5–10 bylo možné zařadit z celkového počtu pouze 6 fragmentů náležejících v 5 případech skupině č. 2 a v jednom případě skupině č. 7. Mimo skupinu č. 8 střední hodnoty indexu ani v jednom případě 5 nedosahovaly. Odlehle hodnoty v technoskupině 2 způsobil výskyt střepů z den, která byla díky své síle vůči fragmentarizaci odolnější.

Výjimku tvořily svými rozměry i váhou výrazně odlišné keramické fragmenty z velké nádoby pocházející ze skupiny č. 8, jejichž index fragmentarizace byl v poměru k ostatním zlomkům mnohonásobně vyšší.

Graf 1: Hodnoty IF v technoskupinách.

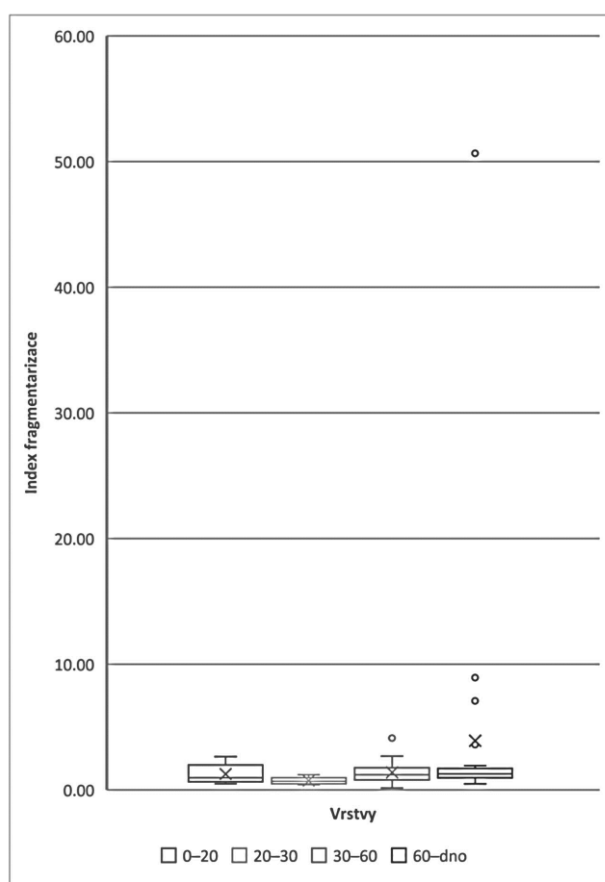
5.7.6 Fragmentarizace materiálu ve vrstvách

Již zmiňovanou obtíží je synchronizace přirozených vrstev z jižní poloviny s mechanickými vrstvami ze severní poloviny. Nálezy obsahovaly vrstvy č. 1, 2, 3 a 5 v jižní polovině a všechny mechanické vrstvy v polovině severní.

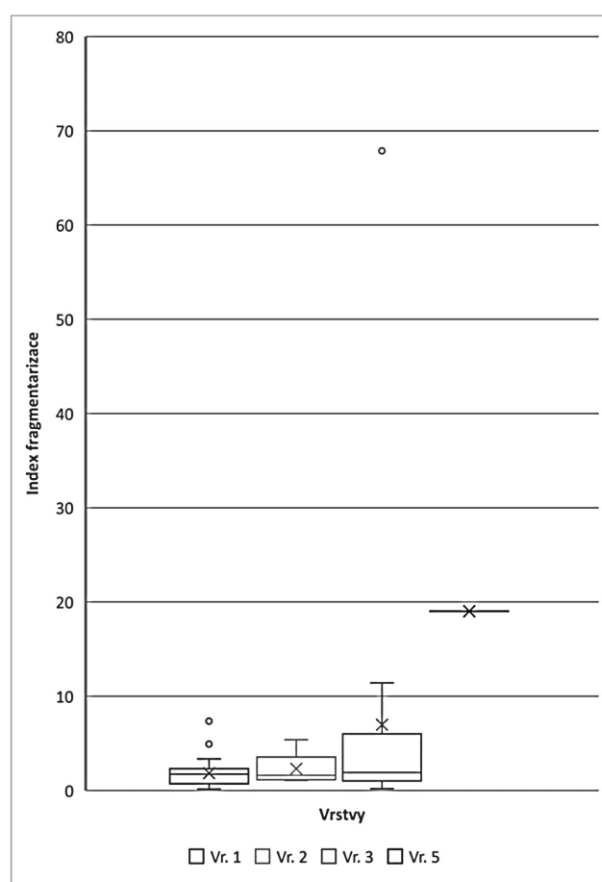
Hodnota indexu fragmentarizace ve vrstvě č.1 nepřesahovala 5, jednalo se tedy o vrstvu se silně fragmentarizovaným keramickým materiálem. S touto vrstvou lze s jistotou spojit mechanickou vrstvu 0–20, kde byla hodnota indexu rovněž velmi nízká.

Ve vrstvě č. 2 byl index fragmentarizace nepatrně vyšší a na rozdíl od nálezů z vrstvy č. 1 zde nebyla žádná hodnota nižší než 1 a naopak v jednom případě překročila 5.

Ve vrstvě č. 3 byly uloženy jednak silně fragmentarizované zlomky, zároveň však obsahovala i několik větších fragmentů, u nichž se hodnota indexu pohybovala mezi hodnotami 5–10 a některé z fragmentů hranici 10 přesáhly, zejména pak dno z velké nádoby náležející do skupiny č. 8. U této vrstvy si lze povšimnout skutečnosti, že střední hodnota spadá do kategorie 5–10 a je tedy oproti situaci v ostatních skupinách vyšší.

Graf 2: IF ve vrstvách (S polovina).

Graf 3: IF ve vrstvách (J polovina).

Vrstva č. 5 obsahovala v jižní polovině jediný nález, a to při vyzvedávání rozlomený velký fragment náležející do skupiny č. 8, přičemž lze tento s nejvyšší pravděpodobností ztotožnit s fragmentem z vrstvy č. 3, jedná se tedy o stejnou nádobu. Další z přirozených vrstev žádný keramický materiál neobsahovaly.

Co se mechanických vrstev týče, vrstvu 0–20 lze, jak už bylo zmíněno, přiřadit do vrstvy č. 1. Synchronizace ostatních mechanických vrstev je problematická. Vrstva 20–30 obsahovala silně fragmentarizovaný materiál až na výjimky nepřesahující hodnotu 1. Rovněž následující vrstva 30–60 obsahovala dosti fragmentarizovaný materiál, u nějž hodnota indexu ani v jednom případě nedosáhla 5.

Poslední mechanickou vrstvou byla silná vrstva 60–dno. Odpovídala přirozeným vrstvám č. 5, 6, 7, 8 a 9, přičemž v severní polovině byla keramika obsažena pouze ve vrstvě č. 5. Právě tato skutečnost se jeví značně problematičtější, situaci může poněkud zjednodušit pouze úvaha, že pokud vrstvy č. 9 a 8 budeme interpretovat jako spadlé stěny, nelze v nich přepokládat žádné nálezy ani v severní části objektu.

Velký fragment ze dna nádoby v mechanické vrstvě 60–dno náležející skupině č. 8 lze přiřadit vrstvě č. 5, popř. vrstvě 3. Shodně s vrstvou 60–dno se ve vrstvě 3 vyskytly výrazně odlehle hodnoty indexu způsobené právě výskytem keramiky ze skupiny 8, jak ukazují grafy č. 2 a 3. Co se ostatních nálezů z této mechanické vrstvy týče, většinu jich lze zařadit do kategorie menší než 5, vyskytují se zde však i dva zlomky z rozmezí 5–10, jedná se ovšem o fragmenty den, která mají oproti střepům z jiných částí nádob tradičně větší sílu stěny a s ní i hmotnost.

5.7.7 Závěrečné zhodnocení fragmentarizace

Jednoznačně je možné vyjádřit se k vrstvě č. 1. Tato vrstva obsahovala silně fragmentarizovaný materiál a jedná se o vrstvu nejvýše uloženou, uzavírající výplň objektu, a tedy i nejmladší. Jako správný se jeví předpoklad, že se jedná o závěrečnou fázi zanášení objektu, kdy se do něj dostaly fragmenty z kulturní vrstvy.

Ve vrstvách č. 2 a 3 hodnota indexu mírně vzrůstá a několik střepů lze zařadit do kategorie 5–10 a vyšší než 10, kdy se jedná převážně o fragmenty velké nádoby ze sk. 8, které byly nalezeny i ve vrstvě č. 5, na kterou vrstva č. 3 nasedala. To dokládá skutečnost, že vrstvy č. 5 a 3 na sebe byly navršeny v krátkém časovém úseku a velká nádoba zde musela být odhozena záměrně. Fakt, že se ve vrstvách č. 3 a mechanických vrstvách 20–30 a níže vyskytuje zároveň velké množství silně fragmentarizovaných zlomků, poukazuje na možnost, že tyto

vrstvy byly do objektu nasypány záměrně a spolu s nimi se zde dostaly i drobné fragmenty jakožto terciérní odpad. Objekt následně musel projít velkým žánrem, což dokládá jednak velmi výrazný červeně zbarvený průpal a taktéž střepy ze skupiny č. 8, které jsou silně přepálené. Po této události muselo následovat již výše popsané postupné zanášení objektu.

5.8 Srovnání s dalším materiálem

Přínosné by mohlo být podrobné srovnání s roku 2016 získaným nálezovým souborem z Dražkovic z parcely č. 421/8 nacházející v kolonii RD,¹¹⁹ v níž byl situován i zde řešený výzkum. Příslušné plochy výzkumu od sebe byly vzdáleny jen necelých 60 m. Materiál získaný z parcely č. 421/8 pocházel pouze ze dvou objektů, nicméně byl poměrně bohatý a s vysokým obsahem typických fragmentů. Střepy zde obsažené byly ve vzájemném srovnání dvou nálezových souborů předběžně vyhodnoceny jako starší.

Nejmladší fragmenty nesou známky starší fáze mladohradištního období, keramické těsto obsahuje poměrně značné množství slídy a ve výzdobě se objevuje hřebenová vlnice, okraje jsou jednoduché, ale odsazené. Zároveň jsou některé fragmenty dekorovány i hřebenovými vpichy. U den nádob si lze všimnout jejich mohutnosti. V souboru se však vyskytovaly i zlomky náležející středohradištnímu období. Otázkou je zejména chronologický vztah dvou odkrytých částí středověkého osídlení. Nelze vyloučit domněnku, že by zde mohla existovat přímá časová návaznost a bylo by tak možné dokumentovat postupný posun osídlení.

¹¹⁹ Materiál z akce čj. 083/2016 uložen ve VČM, ve zpracování.

6 VYHODNOCENÍ DALŠÍCH NÁLEZŮ

6.1 Kostí

Kapitola vychází z výsledků archeologické zooanalýzy osteologického materiálu. Po keramice byly mezi nálezy nejpočetněji zastoupeny kosti. Jejich úlomky se nacházely ve výplních objektů č. 1, 5, 7, 14, 17, 21 a 22. Celkově se jednalo o 180 kusů kostí a zubů, které bez výjimky náležely savcům.

Z domácích savců byl podle analýzy nejvíce zastoupen tur domácí. U dvou spodních čelistí pocházejících z objektů 1 a 22, se podařilo identifikovat zásahy kuchyňského charakteru ve formě záseků umístěných pod hlavicí spodní čelisti. Dalšími rozpoznávanými druhy, reprezentovanými vždy jedním nálezem, byly prase domácí a ovce, nebo koza. Celkově byla hospodářská zvířata zastoupena 36 nálezy. Další nálezy se řadí do pomocných kategorií, jejichž část mohou tvořit ostatní nálezy kostí náležejících praseti domácímu.

Výsledky osteologické analýzy vykazují obytnou a hospodářskou povahu archeologických objektů odpovídajících raně středověké usedlosti. Získané poznatky odkazují na chov domácích zvířat, sídlištní aktivity potvrzuje i odpad dokládající kuchyňské zpracování. Materiál byl rámcově datován do raného a počátku vrcholného středověku a doplňuje tak vhodně keramiku náležející mladší fázi mladohradištního období.

6.2 Další nálezy

Mezi další nálezy patřila mazanice, jedním kusem byly zastoupeny štípaná industrie a železo. Mazanice se vyskytovala v nepočetných drobných fragmentech v objektech č. 1, 5, 17, 21 a 22. V případě štípané industrie se jednalo o úštěp náležející silicitu glacigenních sedimentů, tedy odpad vzniklý při výrobě samotného pazourkového nástroje, jehož výrobu nepřímo doložil. Tento nález pocházel z objektu č. 21. Železný předmět z výplně objektu č. 22 byl silně poškozen korozí a jeho identifikace byla proto obtížná, patrně by se mohlo jednat o hřeb.

7 ZASAZENÍ DO KONTEXTU OSÍDLENÍ

7.1 Mikulovický sídlištní komplex

Raně středověké osídlení na Chrudimsku mělo rozptýlený charakter založený na systému sídlištních komplexů vztahujících se k daným centrálním bodům.¹²⁰ Katastrální území Dražkovic bylo součástí nejseverněji položeného sídlištního komplexu, jehož centrální bod byl představován kostelem sv. Václava v Mikulovicích, který byl doložen k r. 1295. Tento komplex zahrnoval kromě dražkovického a mikulovického katastru ještě území Blata a Starých Jesenčan. Území komplexu je odvodňováno Jesenčanským potokem, na kterém se nachází Blato. Dražkovice a Mikulovice jsou vázány na jeden z jeho pravostranných přítoků.

Osídlení komplexu je doloženo již od časně slovanského období. V průběhu vrcholně středověké transformace došlo ke zformování čtyř vesnických jader, přičemž přesun mladohradištního osídlení na místo vrcholně středověkého jádra bylo doloženo u Starých Jesenčan, u ostatních jader nebylo zjištěno předchozí mladohradištní osídlení.¹²¹

7.2 Stav bádání v komplexu

Hned v úvodu je třeba podotknout, že stav bádání na vymezené lokalitě není zcela uspokojivý. Na vině jsou jednak neúplné informace o starších nálezech, stejně tak nezpracovaná řada novějších výzkumů, což nutně vede k jistému zkreslení údajů. Nejucelenější přehled pro dějiny bádání na katastru příslušných čtyř obcí přinesla práce J. Frolíka a J. Sigla, z níž také vychází následující text.¹²²

Historie archeologických výzkumů na k. ú. Dražkovic je v této práci podrobně rozebrána v kapitole 2. Dalšími obcemi, jejichž historie bádání pro období středověku bude naznačena, jsou do komplexu náležející Blato, Mikulovice a Staré Jesenčany.

První z lokalit (Dražkovice 6) dokládá časněslovanské počátky osídlení komplexu (Borkovský), středohradištní období reprezentují Dražkovice 5. Při JV okraji obce bylo dle písemných pramenů zachyceno mladohradištní pohřebiště, lokalita nese název Dražkovice 1.¹²³ Nástup vrcholného středověku se odráží na nalezišti označeném jako Dražkovice 8, na území náležejícím do vrcholně středověkého jádra obce. Nejnovější významný doklad raně

¹²⁰ Viz kapitola 3.2

¹²¹ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 14.

¹²² Tamtéž.

¹²³ DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Řadové hroby u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 12, 1884, s. 474–475. ISSN 1801-5786.

středověkého osídlení přinesl ZAV realizovaný ve stejné kolonii RD, kde probíhal zde řešený výzkum. Materiál byl předběžně datován do starší fáze mladšího hradištního období, nicméně vyskytly se v něm i zlomky náležející do středohradištního období. Lokalita byla v této práci označena jako Dražkovice 9.¹²⁴

Na k. ú. Blata byly zjištěny doklady vrcholně středověkého osídlení.¹²⁵ Nálezy několika fragmentů dokládají také středověké osídlení Mikulovic. Zástupcem mladohradištního období je zde lokalita Mikulovice 4, další nálezy jsou datovány do vrcholného středověku, přičemž se jedná o fragmenty, jež byly koncentrovány v blízkosti kostela sv. Václava.¹²⁶

Za důkaz mladohradištního osídlení ve Starých Jesenčanech se dá považovat především nález souboru bronzových artefaktů na lokalitě Staré Jesenčany 4, zde značené jako 4A. Jednalo se o krucifix, rukojeť s ženskou bustou se zoomorfním zakončením a rolničku.¹²⁷ Již r. 1911 byl na zahradě domu čp. 12 objeven depot v hrnci uložených českých, rakouských a bavorských mincí blíže neurčeného počtu, datovaných do 15. století.¹²⁸ V r. 1935 byl nalezen další depot sestávající z 312 českých mincí, z nichž byla naprostá většina pražských grošů, pocházejících z dob vlády Lucemburků.¹²⁹ Jako Staré Jesenčany 3 bylo označeno místo sběru vrcholně středověkých keramických fragmentů.¹³⁰ Další vrcholně středověké a novověké keramické zlomky přinesl ZAV v areálu rybníka Křížný v r. 2009,¹³¹ naleziště bylo pro účely této práce nazváno Staré Jesenčany 4B.

7.3 Naleziště v kontextu sídlištního komplexu

Následující část textu vychází z práce s mapou,¹³² do které byly zaznačeny výše popsané lokality. Koordináty jednotlivých nalezišť byly získány ze soupisu lokalit v publikaci Chrudimsko v raném středověku,¹³³ v případě novějšího výzkumu ve Starých Jesenčanech

¹²⁴ Materiál z akce čj. 083/2016 uložen ve VČM, ve zpracování.

¹²⁵ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 82.

¹²⁶ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 14.

¹²⁷ DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Bronzy středověké z Jestbořic a Jesenčan. In *Památky archeologické* 28, 1916, s. 33-34. ISSN 1801-5786.

¹²⁸ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela (ed.). *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl II.* Praha, 1956, s. 214.

¹²⁹ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela (ed.). *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl I.* Praha, 1955, s. 135.

¹³⁰ KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Přírůstky archeologické sbírky K MVČ. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech*, s. 21. ISSN 0862-2272.

¹³¹ JÍLEK, Jan. *Nálezová zpráva č. j. 215/2009 o záchranném archeologickém výzkumu na k. ú. Staré Jesenčany, okr. Pardubice.* Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).

¹³² Přílohy, mapa 3.

¹³³ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 83–95. U lokalit Dražkovice 1 a Dražkovice 2 opraveno chybné číslo mapového podkladu z 13-42-17 na 13-42-07.

z příslušné NZ¹³⁴ a převedeny do souřadnic S-JTSK. Na základě těchto úprav lze pracovat s georeferencovanými lokalitami. Mapa zároveň obsahuje model hydrologické sítě zobrazující přibližnou podobu vodních toků v jejich přirozeném stavu. Přínosná je tak zejména skutečnost, že lze potvrdit závislost osídlení na vodních tocích.

Výsledky zde řešeného výzkumu lze interpretovat jako doklady na katastru Dražkovic dosud neobjeveného mladohradištního osídlení, čemuž napovídá sídlištní charakter objektů datovaných na základě keramického materiálu do RS 4. Toto naleziště je možné zasadit do již dříve poznané a popsané struktury raně středověkého osídlení Chrudimska. Představuje tak další lokalitu v Mikulovickém komplexu. Jeho umístění v blízkosti drobného vodního toku a vzdálenost od centrálního bodu představovaného mikulovickým kostelem sv. Václava odpovídají nadefinovaným zákonitostem, tedy poloze na terase nad vodotečí a podřízenému vztahu k centrálnímu bodu, jež se má nacházet do 1800 m od sídlištní buňky,¹³⁵ v tomto případě se jedná o vzdálenost asi 1200 m.

Jeden z nejstarších archeologických výzkumů v Dražkovicích dle písemných zpráv odhalil pozůstatky mladohradištního pohřebiště situovaného při JV okraji k. ú. obce.¹³⁶ Oprávněně se tak lze domnívat, že mezi tímto pohřebištěm a nově objeveným sídlištěm existoval vztah, který opět odpovídá struktuře zdejšího raně středověkého osídlení. Pro pohřebiště byl totiž typický výskyt na okraji sídlištní buňky, přičemž od samotné obytné zástavby bylo vzdáleno 300–500 m.¹³⁷ Tato podmínka je splněna, vzdálenost mezi odkrytou částí sídliště a pohřebiště zde činí přibližně 400 m.

Na k. ú. Dražkovic bylo zachyceno i starší raně středověké osídlení. Doklady starší fáze mladohradištního osídlení pocházejí z místa vzdáleného pouhých 60 m od zkoumané plochy. Keramika z předcházející fáze RS 3, tedy středohradištní, byla nalezena asi kilometr jihozápadně od nové mladohradištní lokality, což může dokládat jistý posun jednotlivých fází osídlení. Nález časně slovanského keramického materiálu byl učiněn zhruba 450 m na jihovýchod od zkoumané lokality.

Zánik této mladohradištní lokality je možné spojovat s formováním vrcholně středověkého jádra, procesem, který lze rámcově datovat kolem poloviny 13. století.¹³⁸ Nálezy vrcholně středověkého keramického materiálu pocházejí z místa vzdáleného asi 130 m. Tato skutečnost

¹³⁴ JÍLEK, Jan. *Nálezová zpráva č. j. 215/2009 o záchranném archeologickém výzkumu na k. ú. Staré Jesenčany, okr. Pardubice*. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).

¹³⁵ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 80.

¹³⁶ DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. *Řadové hroby*, s. 474–475.

¹³⁷ FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko*, s. 80.

¹³⁸ Tamtéž, s. 80.

poukazuje na vznik vrcholně středověké vsi v jižní části k. ú. Ve stejném časovém horizontu jako dražkovické mladohradištní osídlení, mohla fungovat sídliště v Mikulovicích (Mikulovice 4), kde byl na dvoře fary nalezen jeden fragment fáze RS 4, a ve Starých Jesenčanech 3, lokalitě známé objevem bronzových artefaktů z mladohradištní fáze.¹³⁹

Pohled na mapu s modelem hydrologické sítě dokazuje závislost raně středověkých sídelních poloh na vodních tocích, naopak pohřebiště je umístěno stranou. V případě Mikulovic lze s nástupem vrcholného středověku sledovat výrazný odklon dokladů osídlení od vodotečí, keramické fragmenty se naopak koncentrovaly v blízkosti kostela. V Dražkovicích se oproti tomu místa mladohradištního osídlení vyskytují v těsné blízkosti lokality s vrcholně středověkými střepy, což poukazuje na formování vesnického jádra v jižní části katastrálního území. Skutečnost, že zástavba Dražkovic se rozrůstala směrem na sever až postupem času a svůj nynější rozsah dostala až poměrně nedávno, dokládá i archivní mapa.¹⁴⁰

7.4 Širší kontext a kontakty

Mladohradištní sídliště v Dražkovicích mělo své pevné místo ve struktuře osídlení. Mimo jeho vztah s nejbližším okolím vymezeným hranicemi Mikulovického sídlištního komplexu, lze vyvodit kontakty i se vzdálenějšími oblastmi. Vztah k Chrudimi jakožto centru regionu zcela bezpečně dokládá a potvrzuje velký podíl keramického materiálu v Chrudimi vyprodukovaného.

Mimo toto až zcela samozřejmé pouto však mohou být keramické nálezy dokladem obchodních vztahů i se vzdálenější oblastí Moravskotřebovska. S jistou opatrností je tak možné soudit na základě nálezu několika fragmentů grafitové keramiky, zvláště té se světle béžovým přetahem, jejíž analogie je možné hledat právě v tomto regionu.¹⁴¹ Případné spojení by probíhalo z chrudimské oblasti na jihovýchod. Charakter importu ze vzdálenější oblasti dokládá i malý podíl těchto fragmentů vůči celkovému množství střepů v nálezovém souboru.

Na Dražkovice v mladohradištním období lze nahlížet jako na sídliště podřízené stanoveným zákonitostem, kdy se životy většiny lidí odehrávaly v poměrně úzce vymezené oblasti. Zároveň však toto osídlení nelze vnímat jako zcela odříznuté od okolního světa, jak potvrzují také nálezy, jež by mohly dokládat meziregionální směnu.

¹³⁹ DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. *Bronzy*, s. 33–34.

¹⁴⁰ Mapa 7.

¹⁴¹ Ústní sdělení Mgr. Jany Němcové z Regionálního muzea v Litomyšli, viz kapitola 5.6

ZÁVĚR

Tato práce zhodnotila terénní situaci a získaný keramický materiál z výzkumu ve východočeské obci Dražkovice. Zde dokumentované objekty lze vyhodnotit jako doklad raně středověkého sídliště, které bylo na základě keramiky datováno do mladší fáze mladohradištního období. Jedná se o pozůstatky osídlení ze závěrečné fáze raného středověku, tedy období těsně předcházejícího nástupu vrcholného středověku, který s sebou přinesl dalekosáhlé důsledky. Výzkum přiblížil podobu raně středověké sídlištní jednotky, kterou byl dvorec se zástavbou tvořenou nadzemními kúlovými konstrukcemi.

Za účelem efektivnějšího popisu byly stanoveny technologické skupiny, do kterých byla keramika roztríděna. Zároveň došlo k synchronizaci některých těchto skupin s již existujícím tříděním chrudimské keramiky, což zároveň poukazuje na vztah k chrudimskému hradišti. Mimoto byla částečně úspěšná snaha zjistit původ dalších skupin. Výskyt grafitové keramiky na nalezišti by mohl sloužit jako doklad směny se vzdálenějšími oblastmi na pomezí Čech a Moravy.

Jako doplnění k rozboru keramického materiálu posloužil výpočet indexu fragmentarizace pro jeden z objektů. Na základě zjištěných hodnot bylo možné rozvíjet další úvahy o způsobu zániku objektu. Poukázáno tak bylo na další možnosti interpretace poznatků získaných archeologickým výzkumem.

Nakonec bylo sídliště zasazeno do struktury raně středověkého osídlení v oblasti vymezené Pardubicemi a Chrudimí, zejména do rámce sídlištního komplexu vymezeného katastry obcí Blato, Dražkovice, Mikulovice a Staré Jesenčany. Jeho poloha i vztah k dalším bodům v komplexu plně odpovídají již dříve nadefinovaným zákonitostem. V závěru bylo poukázáno i na možnost vzdálenějších kontaktů na základě nalezeného keramického materiálu.

Práce vznikala se snahou uchopit téma co nejkomplexněji a neomezovat pohled na problematiku pouze na jeden úhel. Zároveň by měly mít její výsledky skutečný reálný přínos, a to zejména v oblasti analýzy keramiky a definice technologických skupin, které by měly sloužit jako základ pro další rozšiřování. Jedná se tedy o ne zcela vyčerpané téma, u něž se v budoucnosti předpokládá možnost navazování.

RESUMÉ

This thesis was written to summarise the excavation field situation and to organise and describe the pottery found in the village of Dražkovice, East Bohemia. All the material documented in this thesis can be taken as evidence for this settlement being an early medieval one, dated on the basis of the pottery found there, it can actually be placed into the early part of the RS 4 phase. This means that this settlement comes from the late phases of the early middle ages, that is the period closely followed by the arrival of the high mediaeval times. This coming period brought with it some significant changes. The excavation helped to establish the idea of what this type of settlement would have looked like in this period, it would constitute of a homestead encompassed by a post in ground construction.

There was used a set of technical groups into which the pottery would be divided in order to describe each piece more effectively and with precision. At the same time, a synchronisation of some of these groups with already existent Chrudim pottery became apparent which helped to establish a link between Dražkovice and Chrudim. Moreover, it was possible to find the origins of a subset of the rest of the groups. The fact that some examples of graphite pottery were found can be used as evidence of long-distance exchange between Bohemia and Moravia.

As an additional piece of information, there was used the index fragmentation of one of the pieces. This led to establishing of additional theories about the possible reasons for the past destruction of the object. This showed how the archeologic findings can be used further.

Finally, the object was placed in the structure of early medieval settlement of the Pardubice-Chrudim region, namely into the frame of the settlement complex that lies within the region of Blato, Dražkovice, Mikulovice and Staré Jesenčany. Its position and its relationship to other settlements in this complex fully adhere to the previously established rules. In the end, the possibility of long-distance trade was confirmed by the material found.

The thesis had as its goal to use a complex way of understanding the topic and the aim was to avoid simplistic conclusions without considering the material from different angles. The results were supposed to bring a lasting benefit to the archeological work in the region, namely by showing the possible ways of analysing pottery and using technical groups that might be reused and enlightened in future. This thesis thus did not cover the topic in its entirety, the possibility of raising the topic again in future work is therefore open.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

- [1] BÍNA, Jan – DEMEK, Jaromír. *Z nížin do hor: geomorfologické jednotky České republiky*. Praha, 2012. ISBN 978-80-200-2026-0.
- [2] BÖHM, Jaroslav. Pardubicko v době předhistorické. In *Věstník musejního spolku v Pardubicích*, s. 3–6. Pardubice, 1927.
- [3] BORKOVSKÝ, Ivan. *Staroslovanská keramika ve střední Evropě*. Praha, 1940.
- [4] CEBOVÁ, Kristýna. *Nálezová zpráva čj. 293/2012 ze záchranného archeologického výzkumu při stavbě: „Dražkovice – kNN – IVEXI.“ Parc. č.: 12/4, 12/5, ad., k. ú. Dražkovice, okres Pardubice, Pardubický kraj*. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).
- [5] CEBOVÁ, Kristýna – KAŠPÁREK, František. Záchranný archeologický výzkum na k. ú. Dražkovice v roce 2010. (okr. Pardubice): (nová zjištění slezskoplatěnického osídlení). In *Archeologie východních Čech* 2, 2011, s. 26–42. ISSN 1805-4676.
- [6] ČURDA, Tomáš. Záchranný výzkum v Blatě. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech* 11, 1984, s. 19–31. ISSN 80-85031-67-1.
- [7] DEMEK, Jaromír – MACKOVČIN, Peter (edd.). *Zeměpisný lexikon ČR: hory a nížiny*. Brno, 2006,
- [8] s. 318–319. ISBN 80-86064-99-9.
- [9] DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Řadové hroby u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 12, 1884, s. 474–475. ISSN 1801-5786.
- [10] DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Hroby u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 13, 1885, s. 32–38. ISSN 1801-5786.
- [11] DIVIŠ-ČISTECKÝ Z ŠERLINKU, Václav. Bronzy středověké z Jestbořic a Jesenčan. In *Památky archeologické* 28, 1916, s. 33–34. ISSN 1801-5786.
- [12] DOSTÁL, Bořivoj. K počátkům slovanské tuhové keramiky na Moravě. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity*. Řada E, 39, 1994, s. 43–67. ISSN 0231-7915, ISBN: 80-210-1149-1.
- [13] EISNER, Jan. Pohřebiště lužického typu v Srchu u Pardubic. In *Památky archeologické* 25, 1913, s. 36–38. ISSN 0031-0506.

- [14] FELCMAN, Jan. Archaeologická vycházka do východních Čech. In *Památky archeologické a místopisné* 18, 1899, s. 411–422. ISSN 1801-5786.
- [15] FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudimsko v raném středověku: vývoj osídlení a jeho proměny*. Hradec Králové, 1995. ISBN 80-210-1526-8.
- [16] FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří. *Chrudim v pravěku a středověku: obrazy každodenního života*. Chrudim, 1998. ISBN 80-902531-0-5.
- [17] GOŠ, Vladimír. Slovanská osada v Mohelnici. In *Archeologické rozhledy* 25, 1973, s. 371–380. ISSN 0323-1267.
- [18] GOŠ, Vladimír. Osada hrnčířů v Mohelnici. In *Archeologické rozhledy* 27, 1975, s. 342–345. ISSN 0323-1267.
- [19] JÍLEK, Jan. *Nálezová zpráva č. j. 215/2009 o záchranném archeologickém výzkumu na k. ú. Staré Jesenčany, okr. Pardubice*. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).
- [20] KALFERST, Jiří – SIGL, Jiří – VOKOLEK, Vít. Přírůstky archeologické sbírky KMVČ. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech*. ISSN 0862-2272.
- [21] KAŠPÁREK, František. Na prahu středověku. In JÍLEK, Jan (ed.). *Proti proudu času: Pardubicko v pravěku a raném středověku*. Pardubice, 2015, s. 63–66. ISBN 978-80-87151-36-5.
- [22] KLÁPŠTĚ, Jan. *Proměna českých zemí ve středověku*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-175-1.
- [23] KLAUS, Alois – FLORIÁN, Čeněk – KUDRNA, Karel. *Chrudimsko a Nasavrcko IV: historie a prehistorie obcí na Chrudimsku*. Chrudim, 1926.
- [24] KUNA, Martin – PROFANTOVÁ, Naďa et al. *Počátky raného středověku v Čechách: archeologický výzkum sídelní aglomerace kultury pražského typu v Roztokách*. Praha, 2005. ISBN 80-86124-51-7.
- [25] KUNA, Martin – NĚMCOVÁ, Andrea et al. *Výpověď sídlištního odpadu: nálezy z pozdní doby bronzové v Roztokách a otázky depoziční analýzy archeologického kontextu*. Praha, 2012. ISBN 978-80-87365-50-2.
- [26] NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela (ed.). *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl I. Praha, 1955.
- [27] NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela (ed.). *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl II. Praha, 1956.

- [28] PÍČ, Ladislav. Sídliště u Dražkovic. In *Památky archeologické a místopisné* 19, 1901, s. 438. ISSN 1801-5786.
- [29] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Praha, 1882.
- [30] SEDLÁČEK, Radko. Záchranný archeologický výzkum při výstavbě silnice I/37 Jesničanky–Medlešice v roce 2004 a 2005. In *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech* 32, 2006, s. 90–95. ISBN 80-85031-67-1.
- [31] SEDLÁČEK, Radko. *Nálezová zpráva j. č. ARÚ v Praze: 11406/07 ze zjišťovacího archeologického výzkumu na lokalitě Mikulovice – V Loučkách v roce 2007*, k. ú. Mikulovice, okr. Pardubice. Pardubice (uloženo ve VČM v Pardubicích).
- [32] SEDLÁČEK, Radko – BENEŠ, Jaromír – ČEJKOVÁ, Alžběta – KOLÁŘ, Tomáš – KOMÁRKOVÁ, Veronika – KYNCL, Tomáš – NOVÁK, Jan NOVÁKOVÁ, Kateřina – SVĚTLÍK, Ivo. Studna z Dražkovic u Pardubic: komplexní archeologická a archeobotanická analýza. In BENEŠ, Jaromír – POKORNÝ, Petr (eds.). *Bioarcheologie v České republice*. České Budějovice – Praha, 2008, s. 285–330. ISBN 978-80-7394-026-3, 978-80-86124-72-8.
- [33] SIGL, Jiří. *Slovanské osídlení východních Čech*. Praha, 1972. Nepublikovaná diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta filosofická.
- [34] SVOBODA, Bedřich. Pardubický kraj v pravěku. In *Sborník „Pardubice,“* s. 14–25. Pardubice, 1940.
- [35] ŠALKOVSKÝ, Peter. *Häuser in der frühmittelalterlichen slawischen Welt*. Nitra, 2001. ISBN 80-88709-52-0.
- [36] ŠKABRADA, Jiří. *Lidové stavby: architektura českého venkova*. Praha, 1999. ISBN 80-7203-082-5.
- [37] *Školní atlas České republiky*. Praha, 2000.
- [38] TEPLÝ, Jaroslav. *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*. Pardubice, 1997. ISBN 80-86046-26-5.
- [39] TUREK, Rudolf. *Čechy na úsvitě dějin*. 2. vydání. Praha, 2000. ISBN 80–200-0709.
- [40] VAŘEKA, Pavel. Konstrukce středověkého vesnického domu v Čechách a na Moravě (10.–15. století). In *Český lid* 81, 1994, s. 185–199. ISSN 0009-0794.
- [41] VOKOLEK, Vít. Pravěk. In ŠEBEK, František (ed.). *Dějiny Pardubic I*. Pardubice, 1990. ISBN 80-902465-0-8.

- [42] VOKOLEK, Vít. Nálezy časně slovanské keramiky ve východních Čechách. In KUBKOVÁ, Jana et al. *Život v archeologii středověku*. Praha, 1997, s. 654–658. ISBN 80-902465-0-8.
- [43] VOKOLEK, Vít. Laténské nálezy z Dražkovic. In *Východočeský sborník historický* 8, 1999, s. 3–20. ISSN 1213-1733.
- [44] ZEMAN, Jiří. Nejstarší slovanské osídlení Čech. In *Památky archeologické* 67, 1976, s. 115–235. ISSN 0031-0506.

Internetové zdroje:

- [45] European Environment Agency. *Digital Elevation Model over Europe (EU-DEM)*, 25 June 2015 [cit. 2017-02-23]. URL: <<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eu-dem>>.
- [46] Geoportál ČÚZK. *Prohlížečí služby – WMS – úvod*, [cit. 2017-02-24]. URL: <[http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(34nrwx0ygox0ocbizscieywu\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311/](http://geoportal.cuzk.cz/(S(34nrwx0ygox0ocbizscieywu))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311/)>.

SEZNAM PŘÍLOH

8 MAPOVÉ PODKLADY

9 DOKUMENTACE ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ

9.1 DIGITALIZOVANÁ KRESEBNÁ DOKUMENTACE

9.2 TERÉNNÍ FOTODOKUMENTACE VYBRANÝCH OBJEKTŮ

10 KATALOG NÁLEZŮ

10.1 TABULKOVÁ ČÁST

10.2 KRESEBNÁ DOKUMENTACE

10.3 FOTODOKUMENTACE VYBRANÝCH NÁLEZŮ

11 OSTEOLOGICKÝ POSUDEK

8 MAPOVÉ PODKLADY

Mapa 1: lokality sídlištního komplexu, topografická mapa (A3).

Mapa 2: lokality sídlištního komplexu, ortofoto (A3).

Mapa 3: Zobrazení krajiny s lokalitami sídlištního komplexu s modelem hydrologické sítě pomocí nepravidelné triangulární sítě (A3).

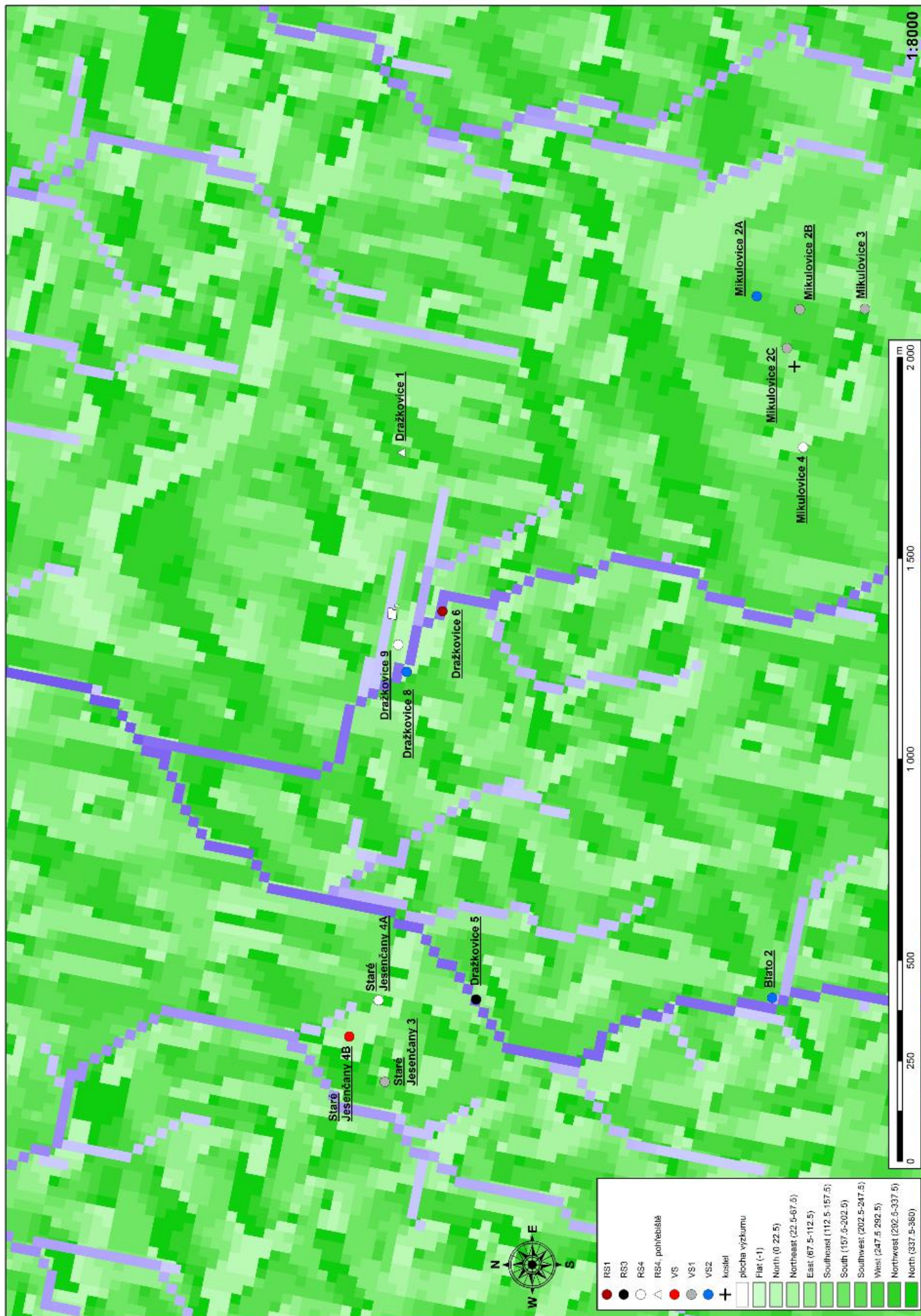
Mapa 4: Model orientace svahů s modelem hydrologické sítě a lokalitami sídlištního komplexu.

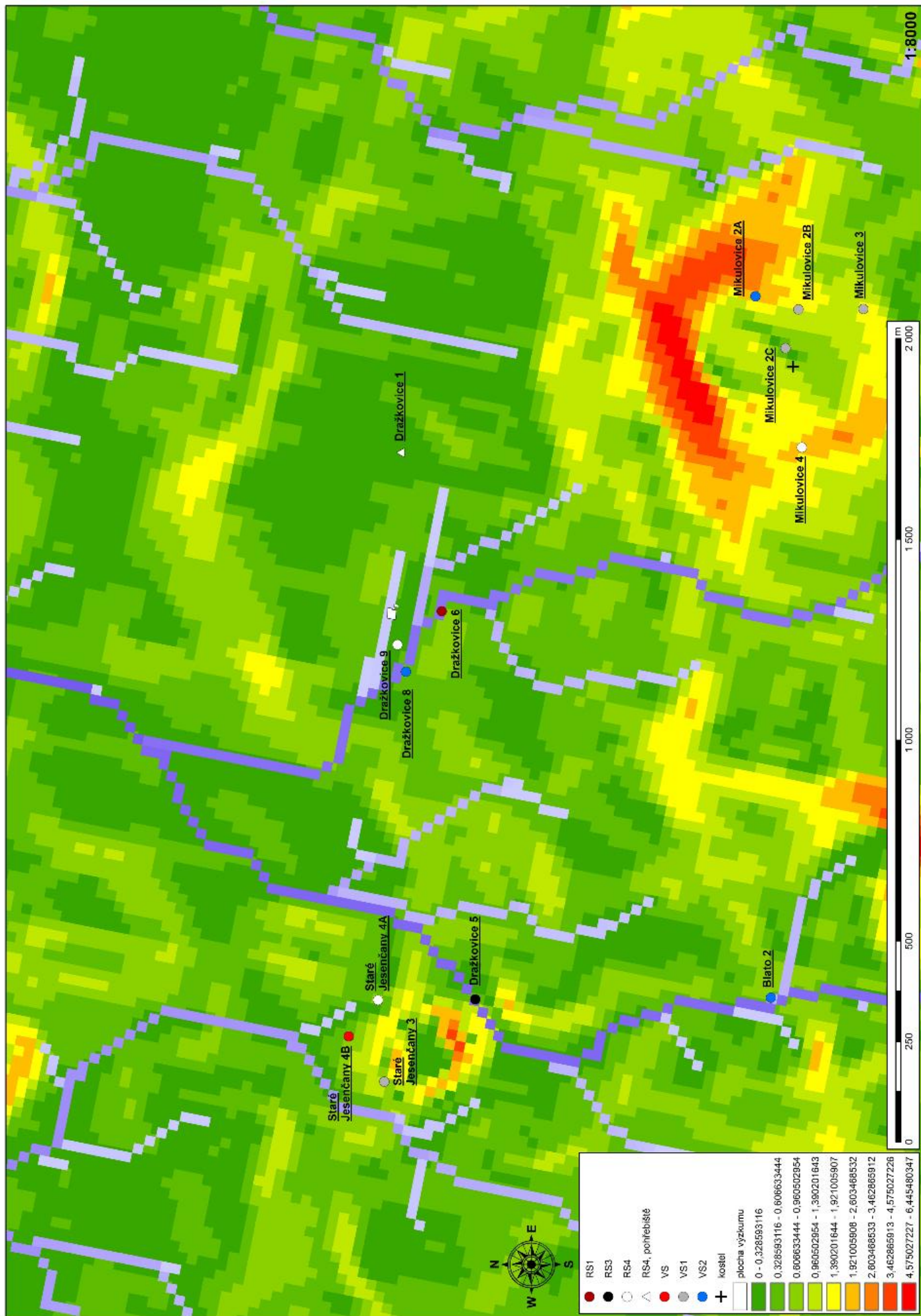
Mapa 5: Model svažitosti s modelem hydrologické sítě a lokalitami sídlištního komplexu.

Mapa 6: Stínovaný model krajiny s lokalitami sídlištního komplexu.

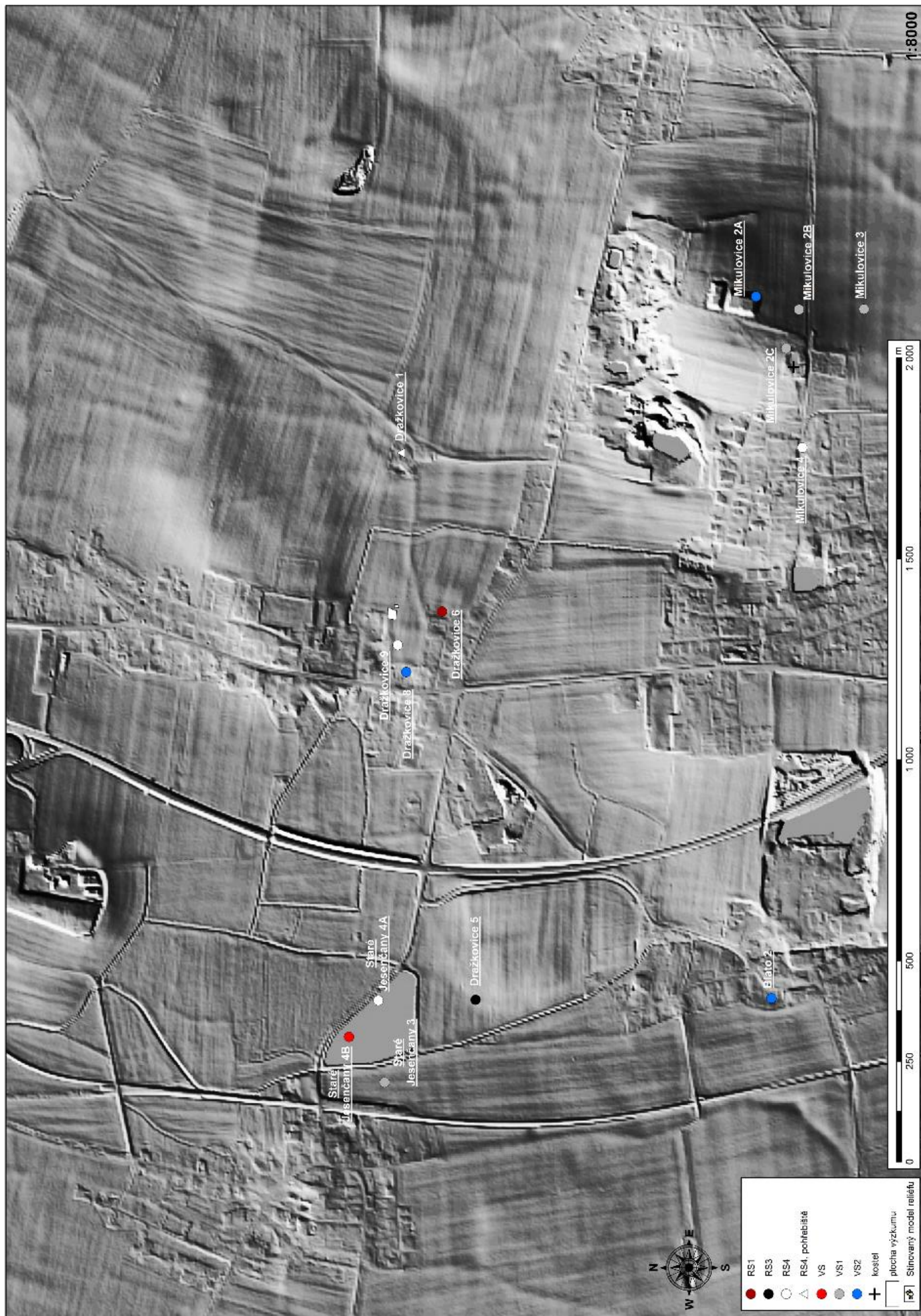
Mapa 7: Lokality sídlištního komplexu na mapě II. vojenského mapování.

Mapa 8: Geodetické zaměření zkoumané plochy v katastrální mapě.

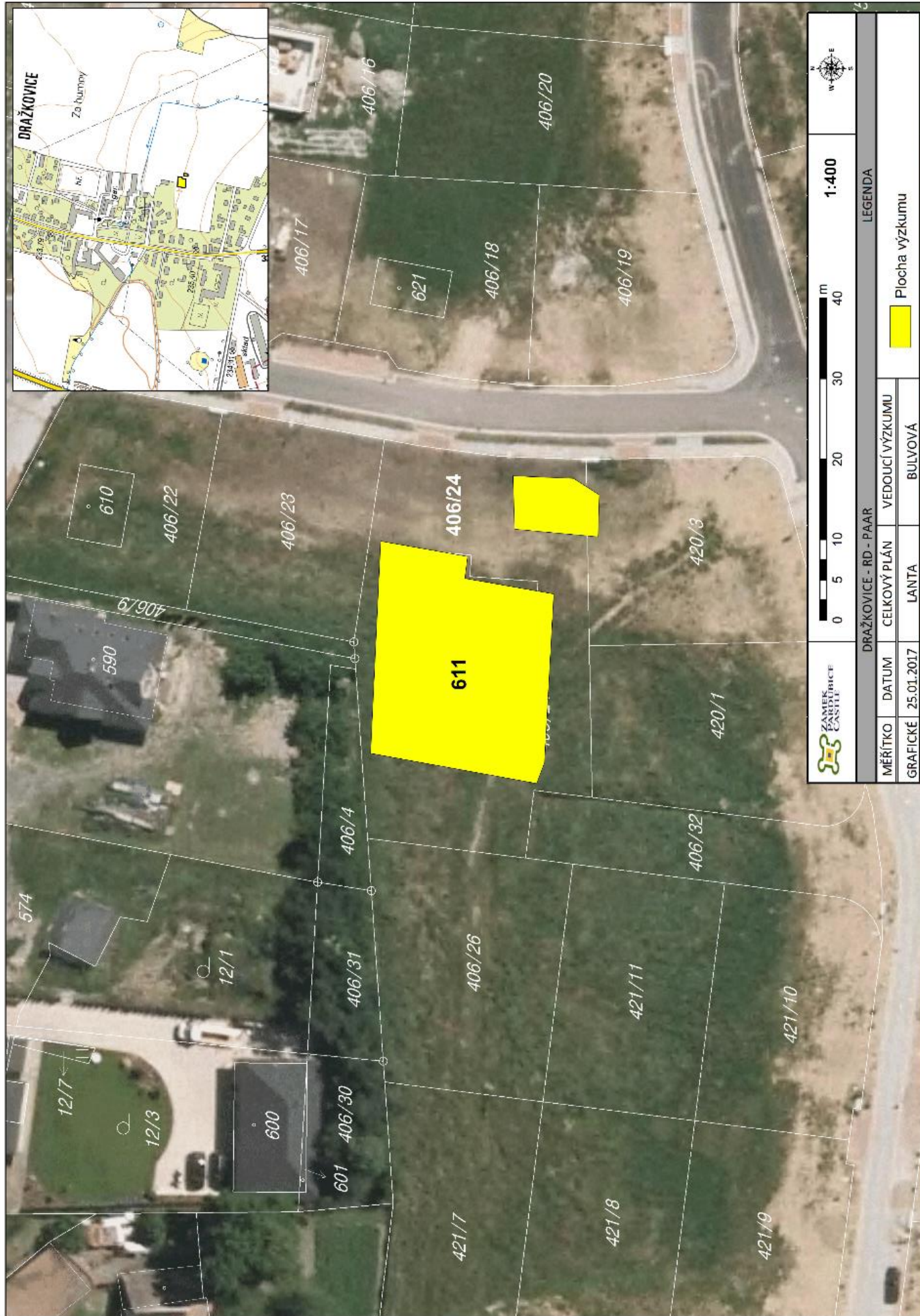
Mapa 5: Model svažitosti s modelem hydrologické sítě a lokalitami sídlištního komplexu. Autor: Martin Lanta. (zdroj: [45])

Mapa 6: Stínovaný model krajiny s lokalitami sídlištního komplexu. Autor: Martin Lanta. (zdroj: [46])

Mapa 7: Lokality sídlištního komplexu na mapě II. vojenského mapování. Autor: Martin Lanta. (zdroj: [46])

Mapa 8: Geodetické zaměření zkoumané plochy v katastrální mapě.

9 DOKUMENTACE ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ

9.1 Digitalizovaná kresebná dokumentace

Obr. 1: Dražkovice, okr. Pardubice, celkový plán zkoumané plochy (A3).

Obr. 2: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 5, 6, 18, 19.

Obr. 3: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 17.

Obr. 4: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 22.

Obr. 5: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49.

Obr. 6: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56.

Obr. 7: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64.

Obr. 8: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12.

Obr. 9: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 21.

Obr. 10: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32.

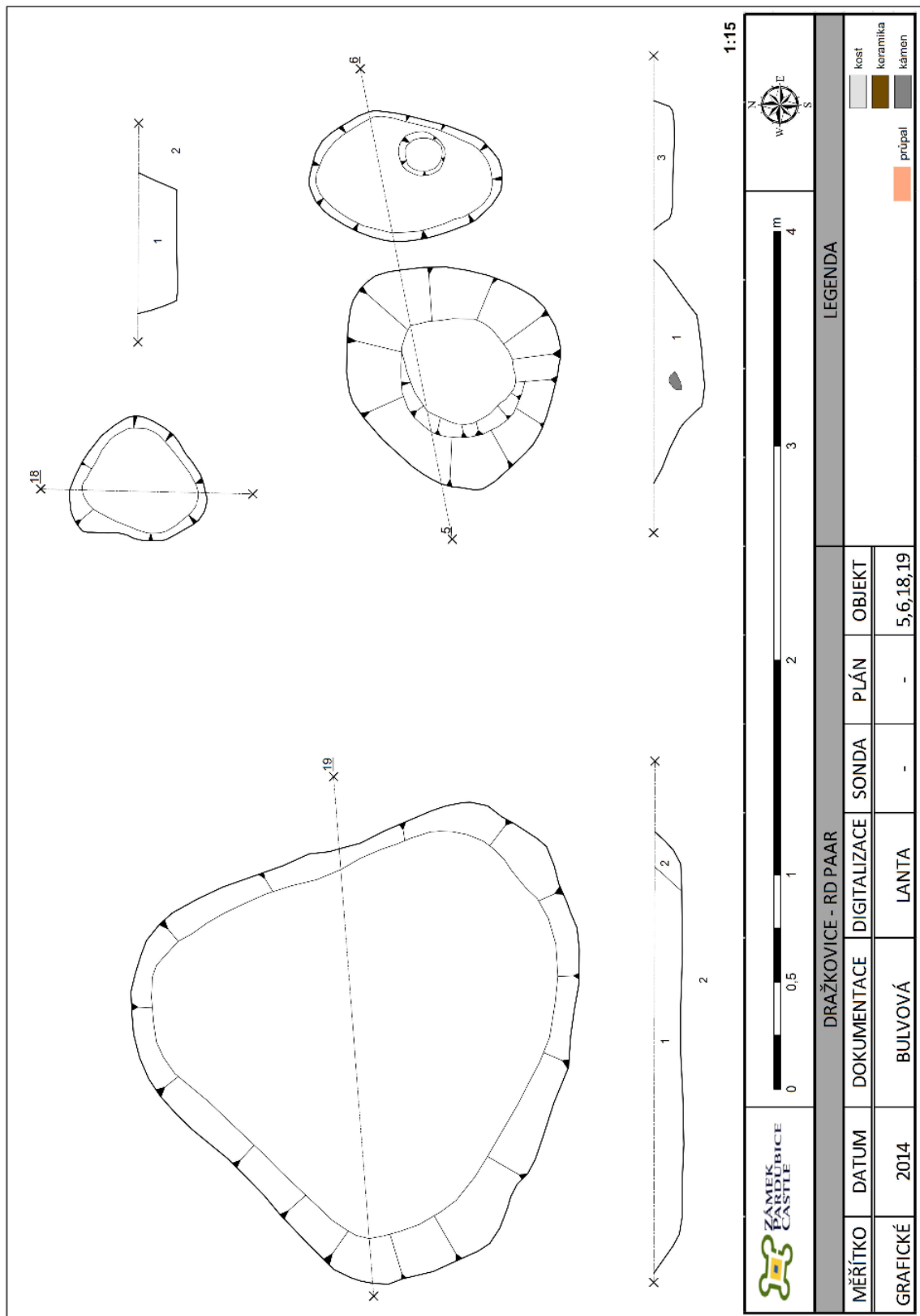
Obr. 11: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41.

Obr. 12: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 29, 65, 66, 67, 71, 72, 73, 74, 75, 76.

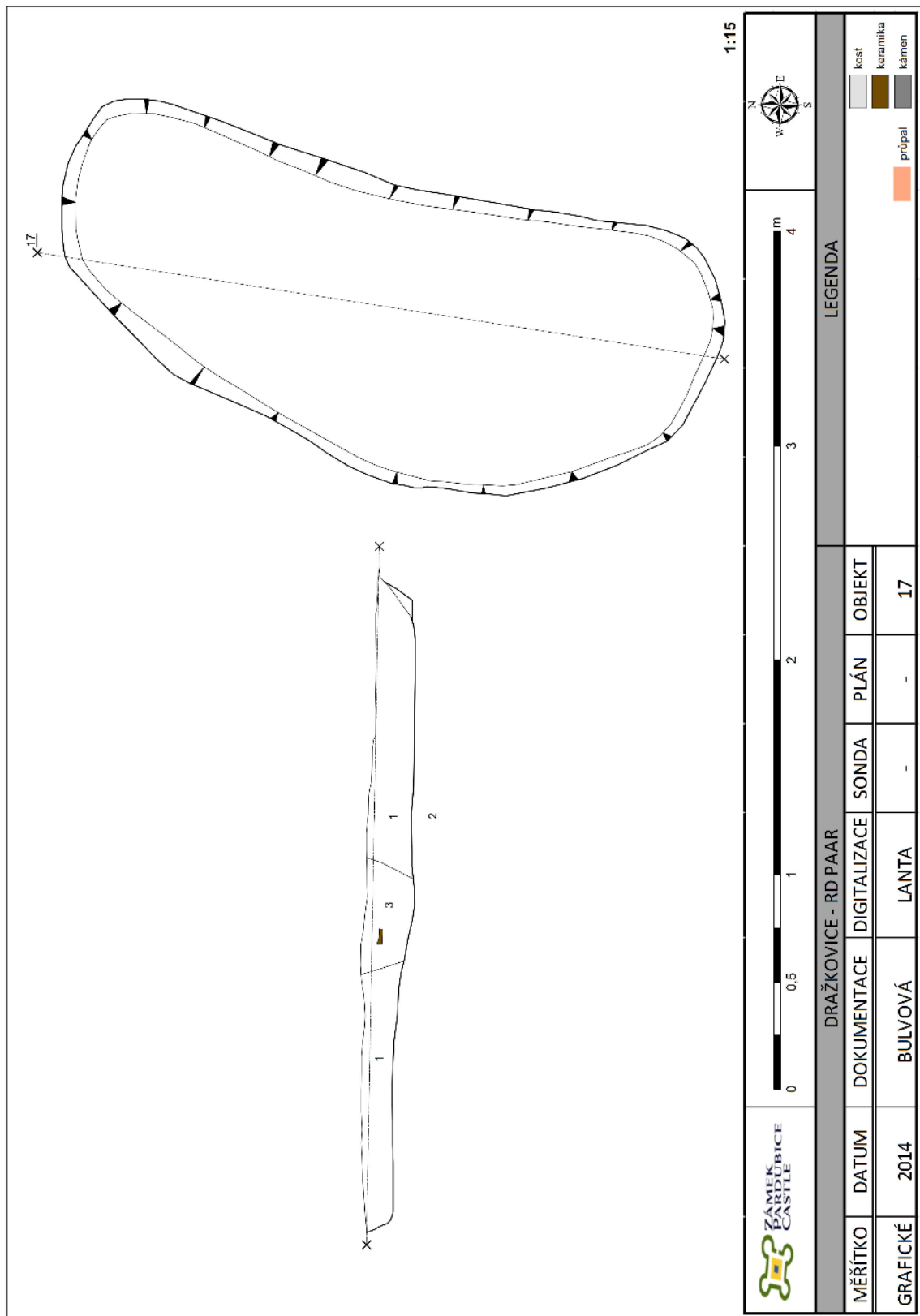
Obr. 13: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 1.

Obr. 14: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 7, 13, 15, 16, 20, 23.

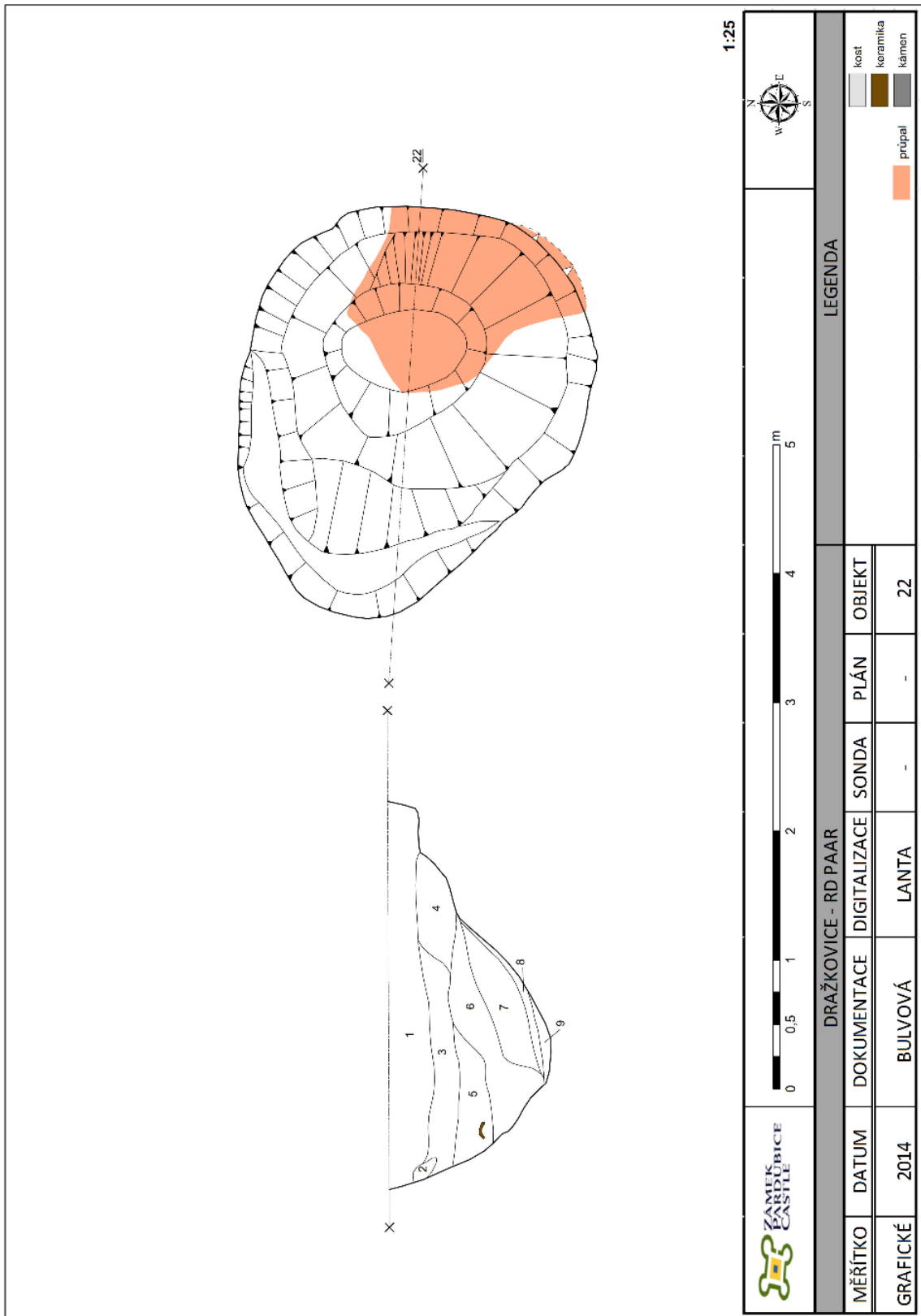
Obr. 15: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 14.

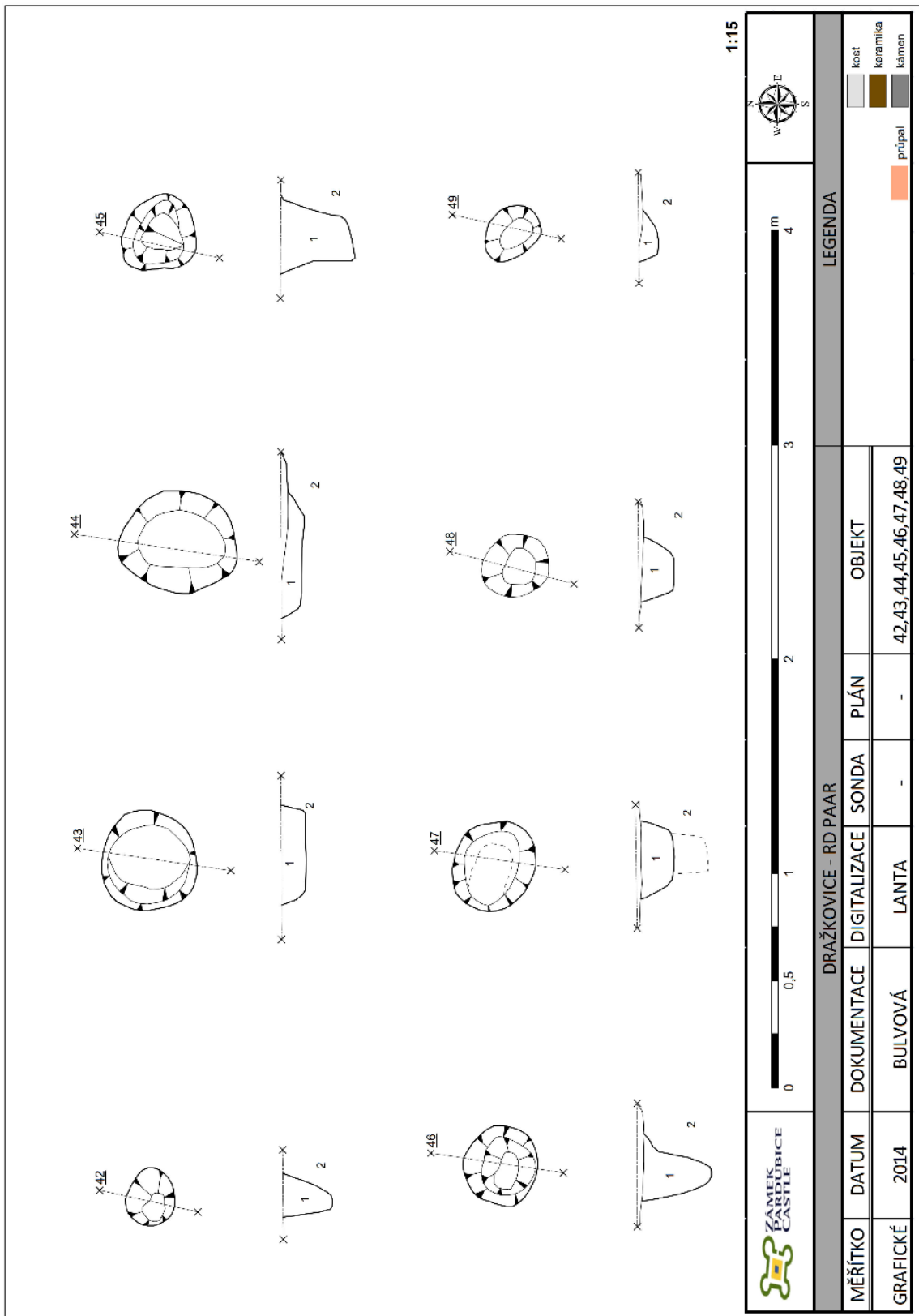
Obr. 2: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 5, 6, 18, 19.

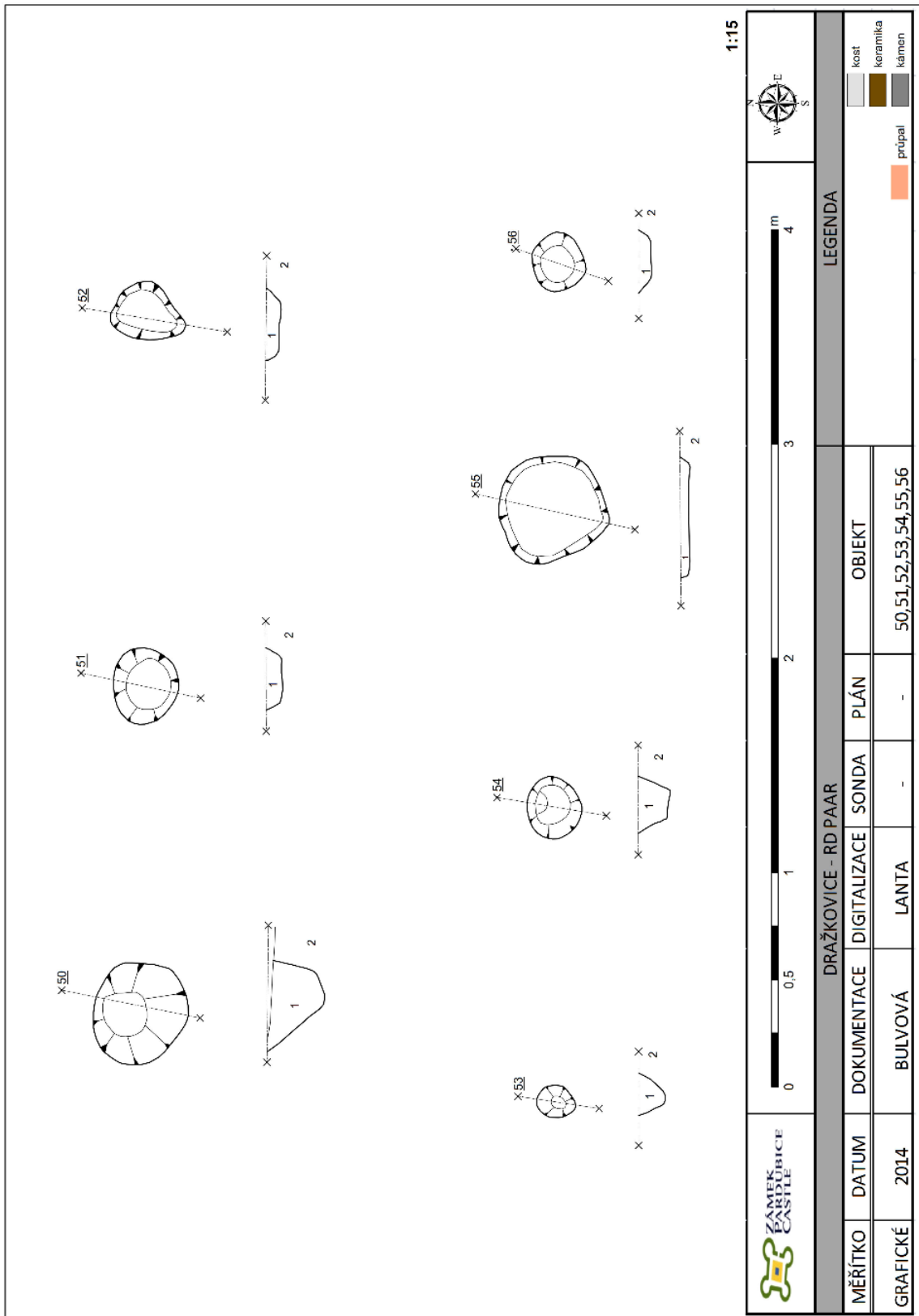
Obr. 3: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 17.

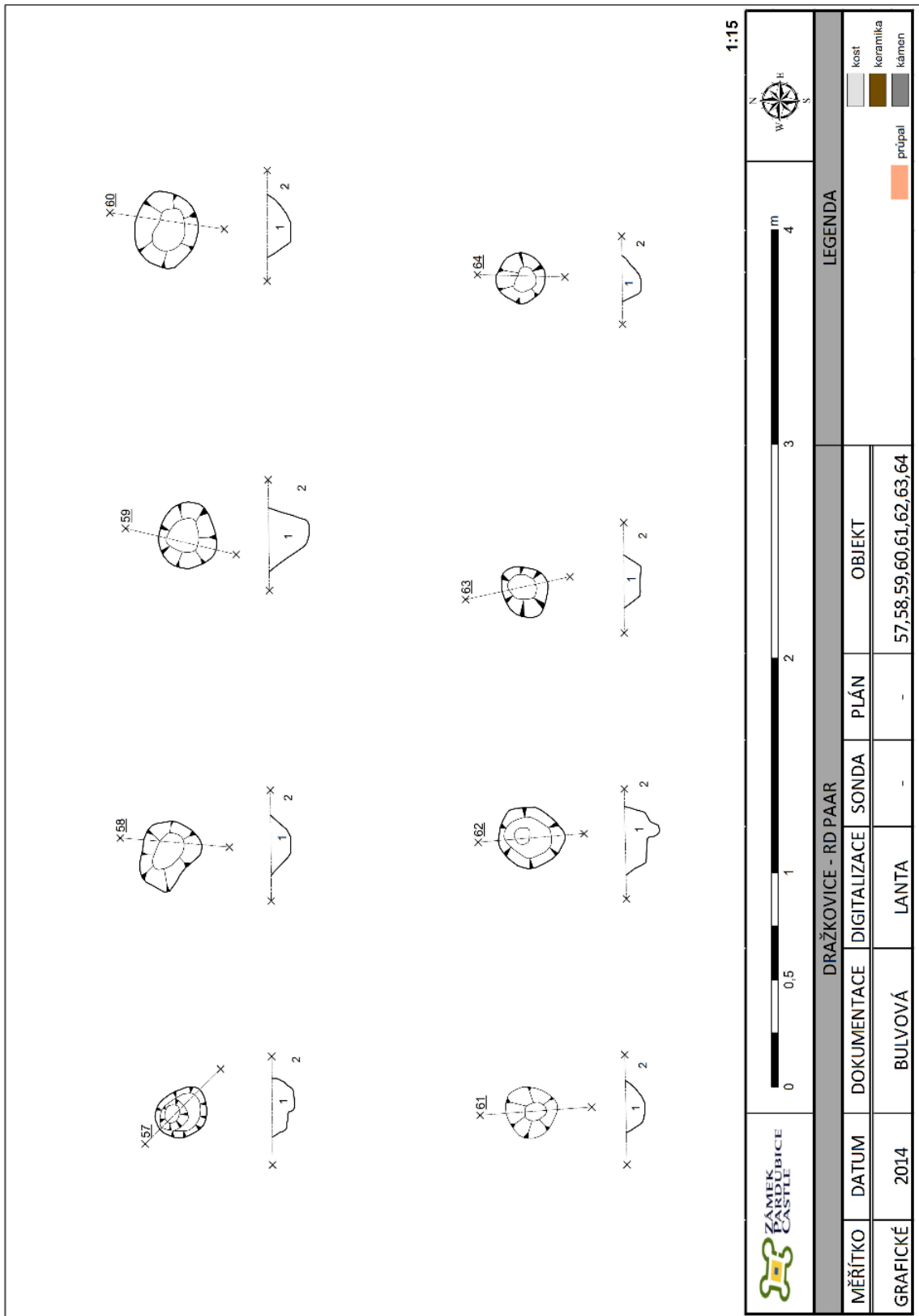
Obr. 4: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 22.

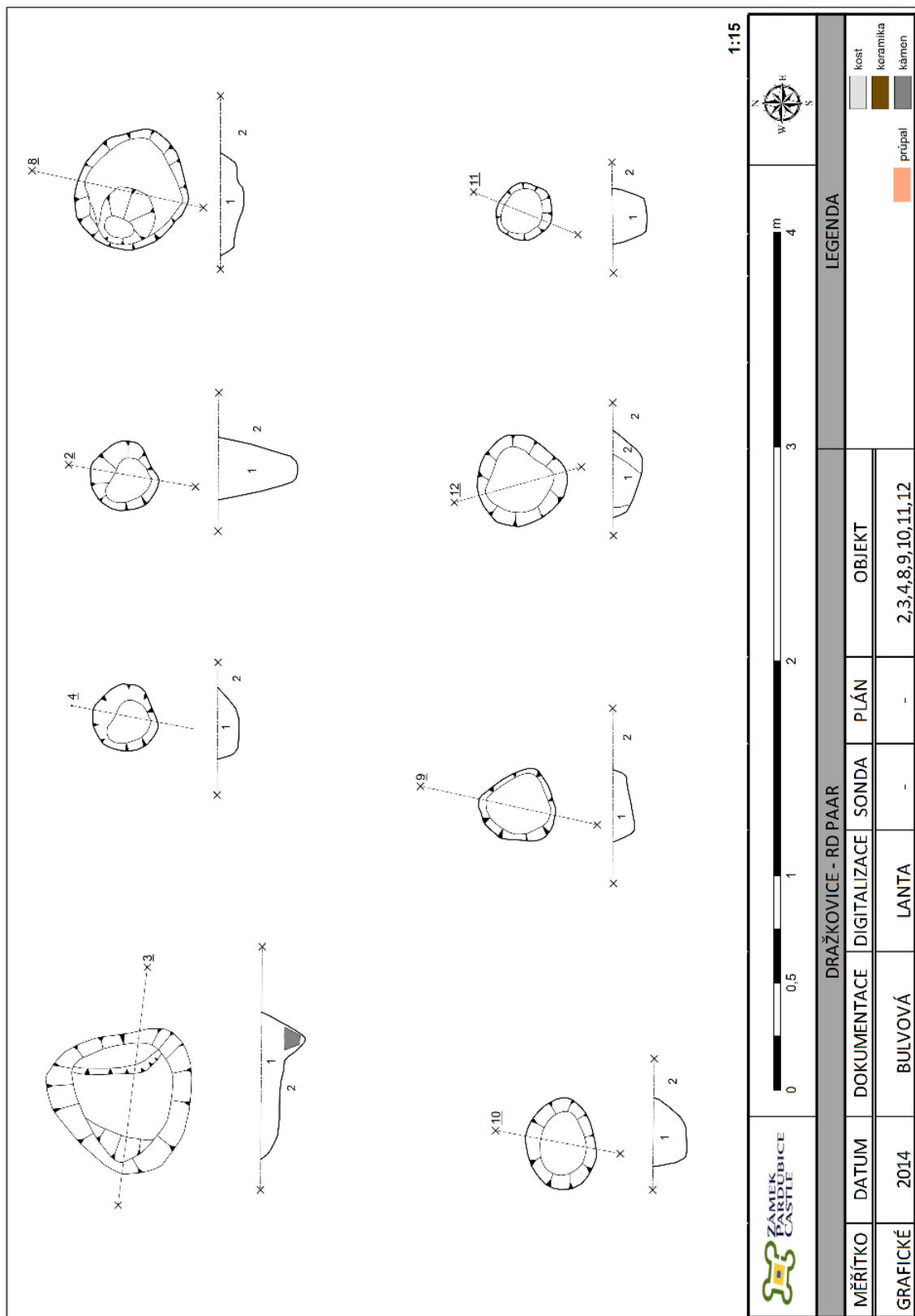
Obr. 5: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49.

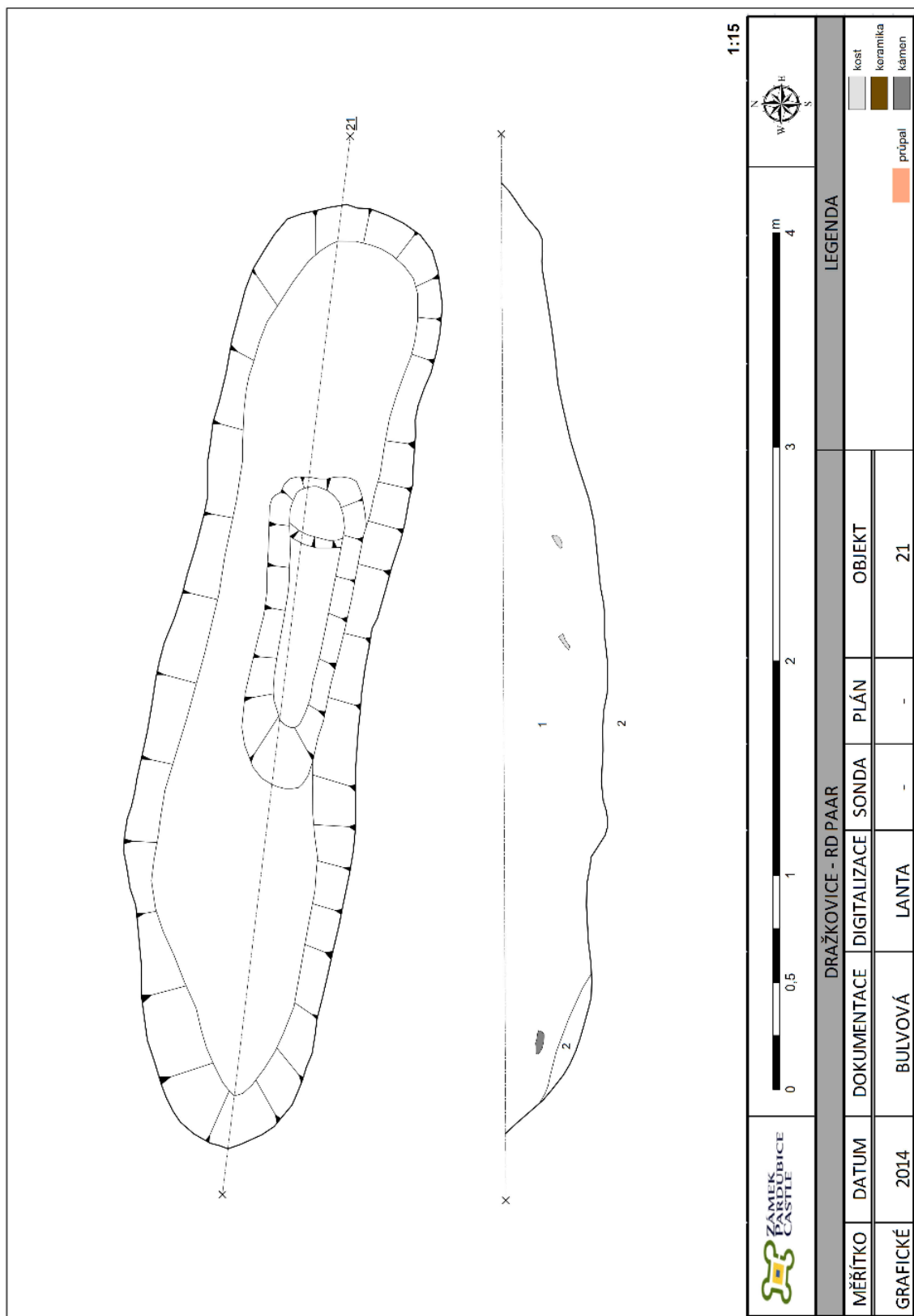
Obr. 6: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56.

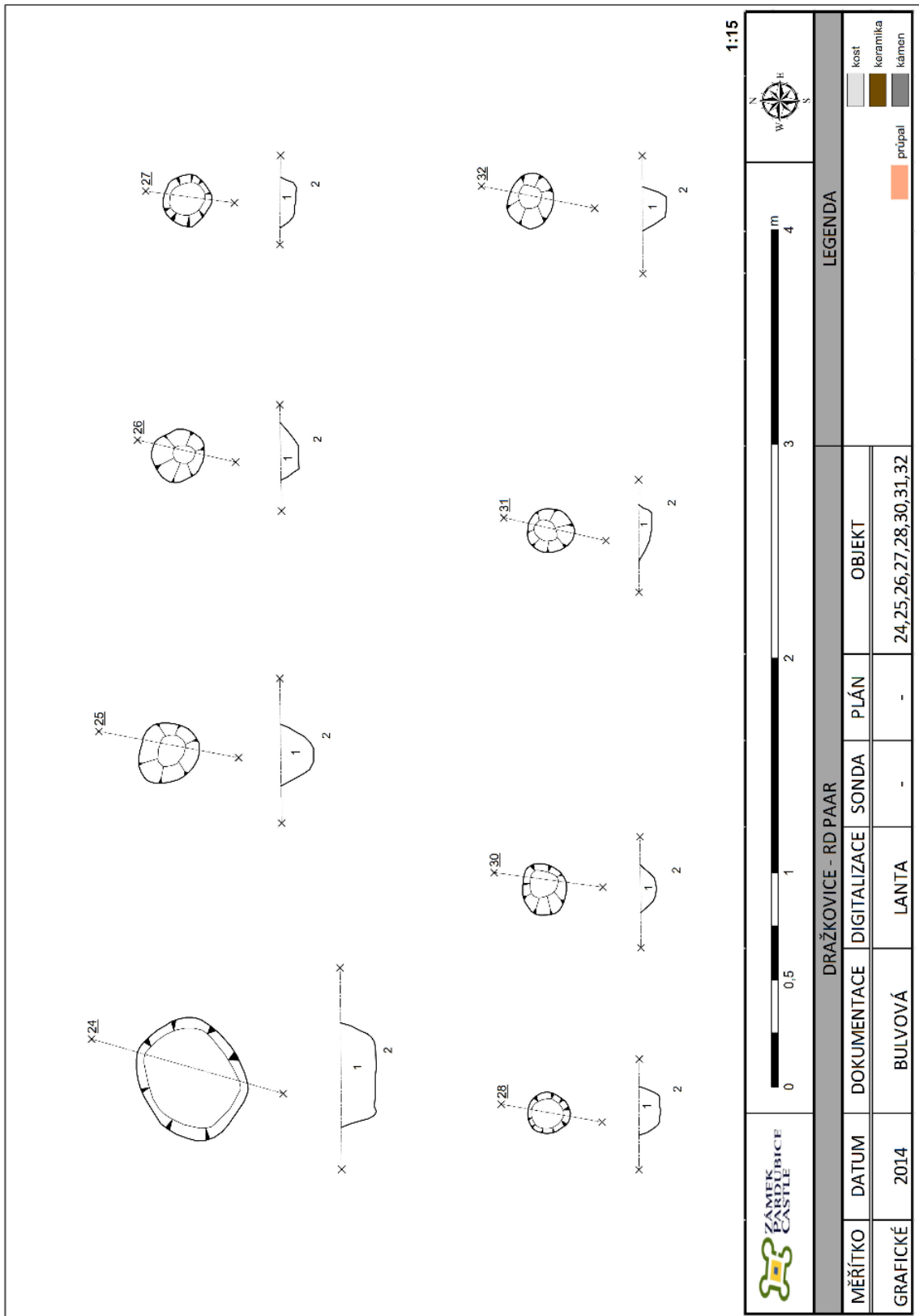
Obr. 7: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64.

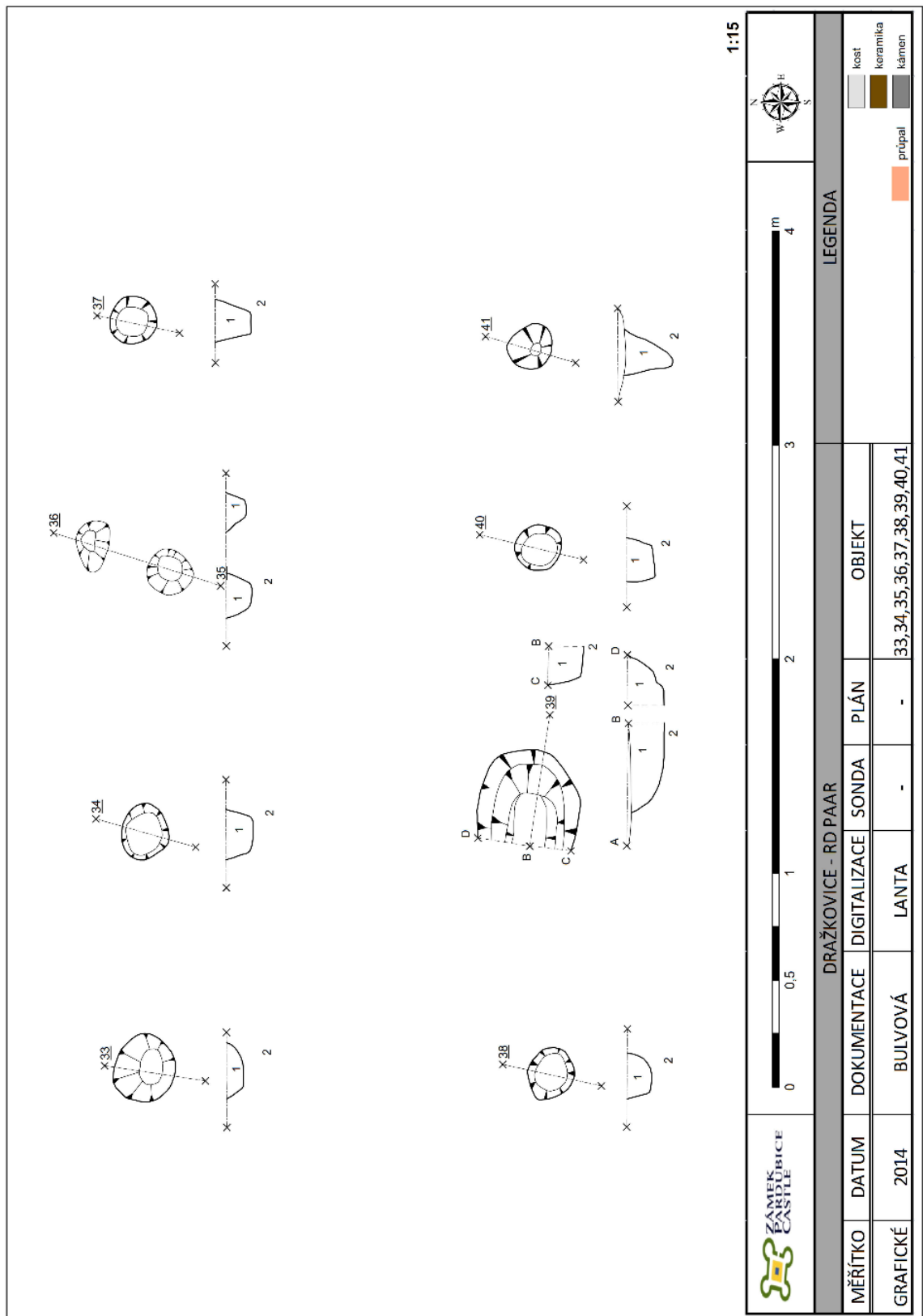
Obr. 8: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12.

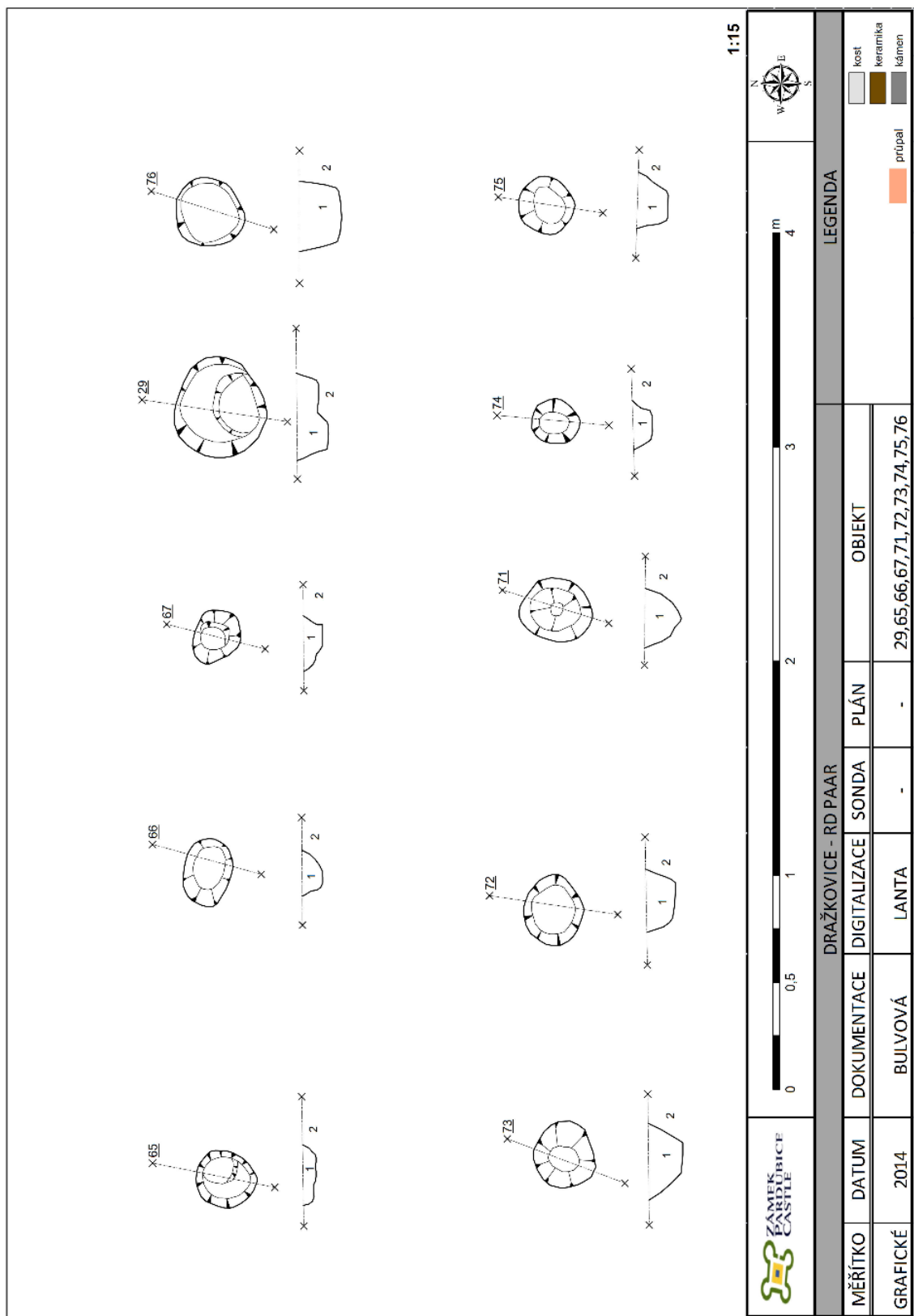
Obr. 9: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 21.

Obr. 10: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32.

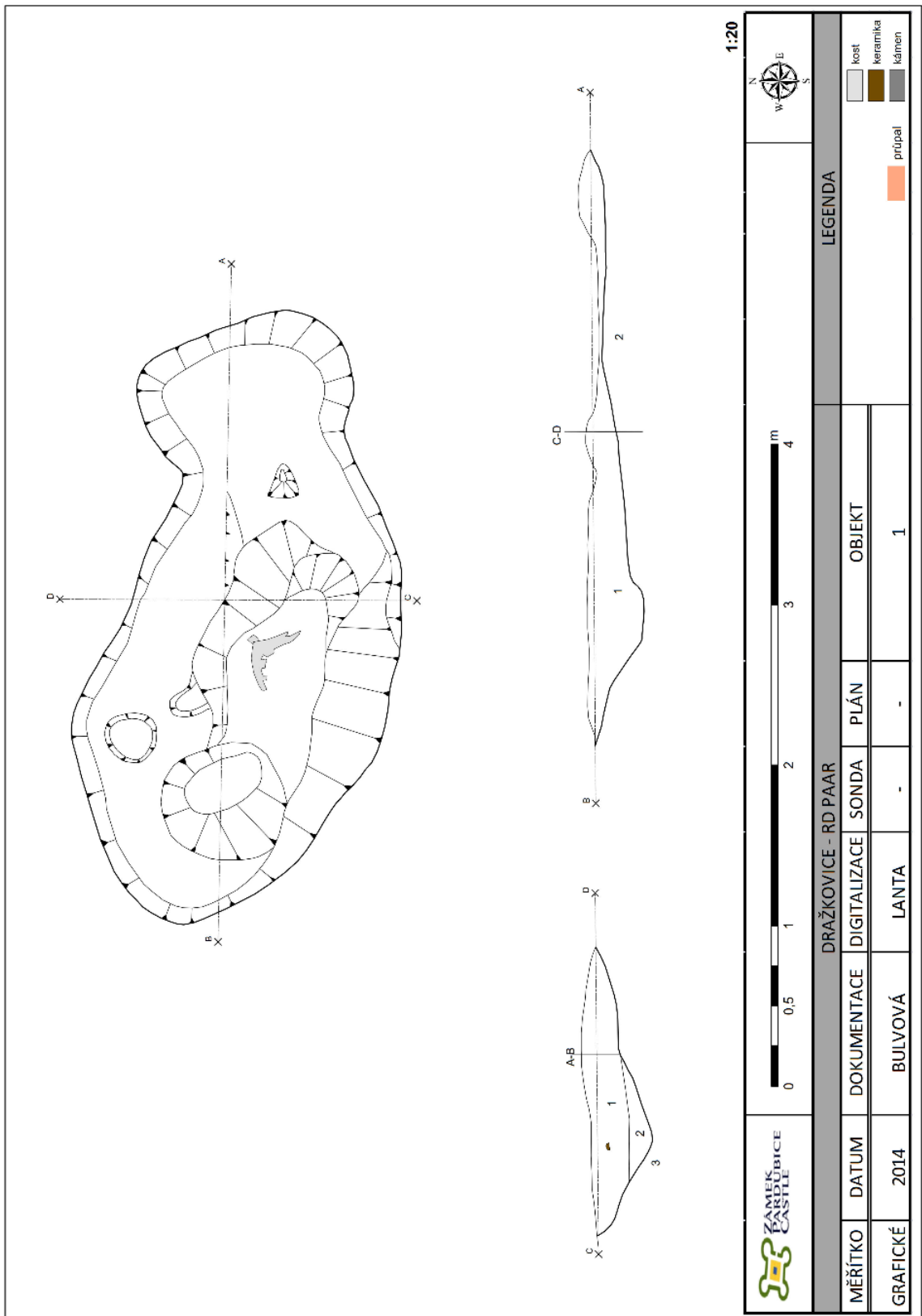

Obr. 11: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41.

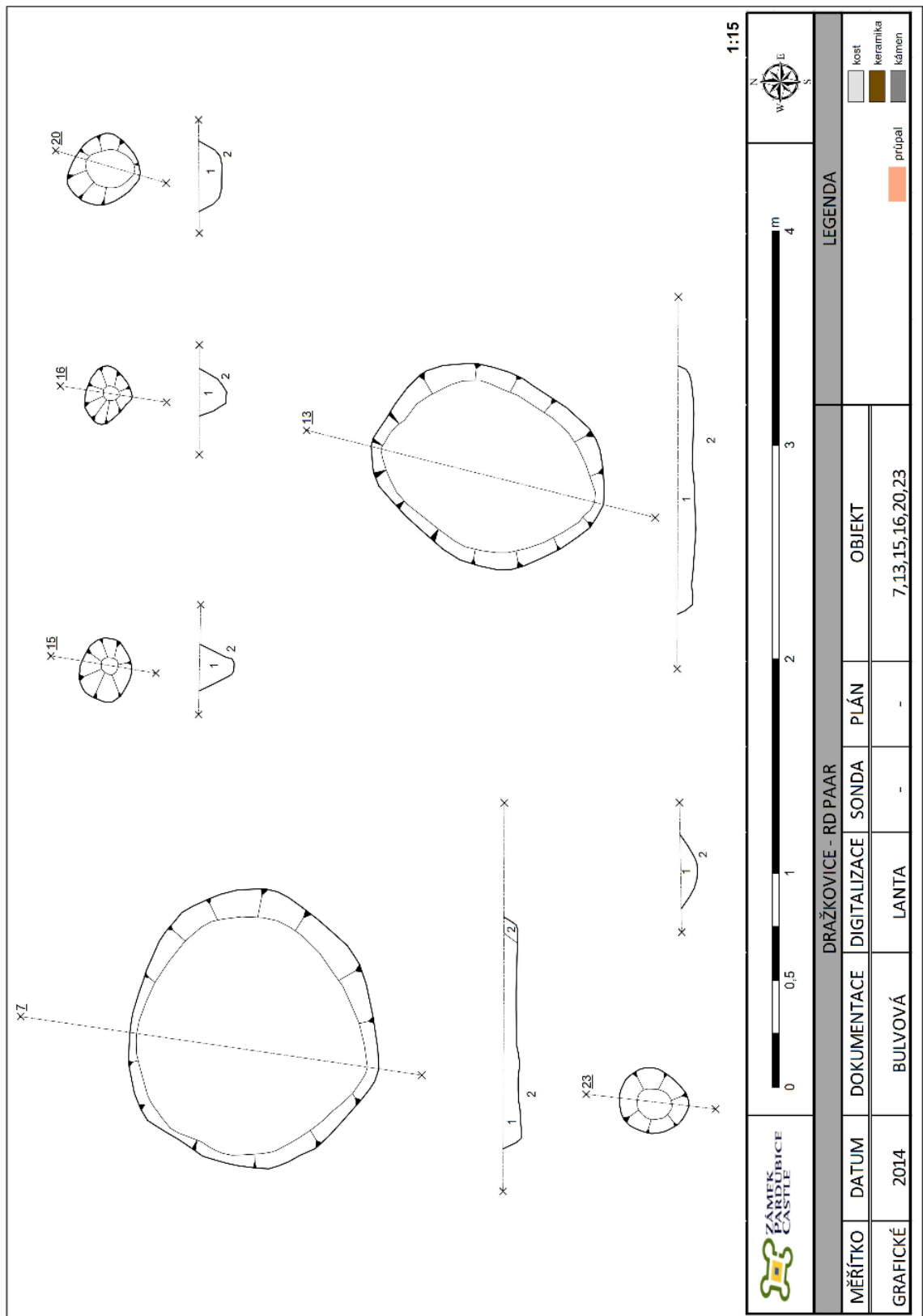

Obr. 12: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 29, 65, 66, 67, 71, 72, 73, 74, 75, 76.

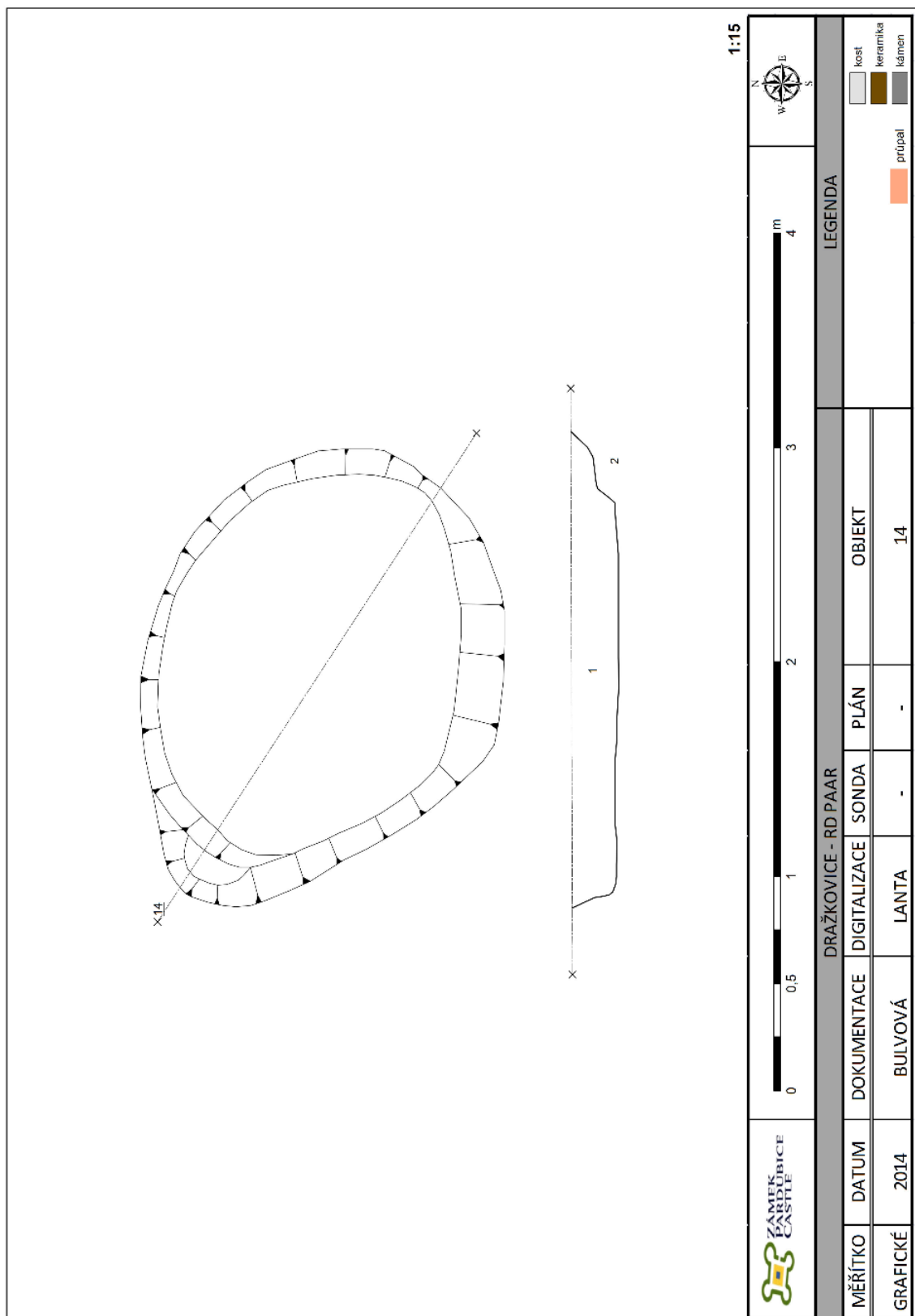
DRAŽKOVICE - RD PAAR						
MĚŘÍTKO	DATUM	DOKUMENTACE	DIGITALIZACE	SONDA	PLÁN	OBJEKT
GRAFICKÉ	2014	BULVOVÁ	LANTA	-	-	29,65,66,67,71,72,73,74,75,76
LEGENDA						
			kost			
			keramika			
			kámen			
			průpal			

Obr. 13: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 1.

Obr. 14: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 7, 13, 15, 16, 20, 23.

Obr. 15: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 14.

9.2 Terénní fotodokumentace vybraných objektů

Obr. 16: zkoumaná plocha, celkový pohled od západu.

Obr. 15: obj. 1, JV a SZ čtvrtina.

Obr. 16: obj. 7, V polovina.

Obr. 17: obj. 13, V polovina.

Obr. 18: obj. 14, S polovina.

Obr. 19: obj. 17, V polovina.

Obr. 20: obj. 19, J polovina.

Obr. 21: obj. 21 po celkové exkavaci.

Obr. 22: obj. 22, S pol.

Obr. 23: obj. 22 po celkové exkavaci.

Obr. 16: Dražkovice, okr. Pardubice, zkoumaná plocha, celkový pohled od západu. Foto: VČM.

Obr. 17: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 1, JV a SZ čtvrtina. Foto: VČM.

Obr. 18: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 7, V polovina. Foto: VČM.

Obr. 19: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 13, V polovina. Foto: VČM.

Obr. 20: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 14, S polovina. Foto: VČM.

Obr. 21: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 17, V polovina. Foto: VČM.

Obr. 22: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 19, J polovina. Foto: VČM.

Obr. 23: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 21 po celkové exkavaci. Foto: VČM.

Obr. 24: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 22, S pol. Foto: VČM.

Obr. 25: Dražkovice, okr. Pardubice, obj. 22 po celkové exkavaci. Foto: VČM.

10 KATALOG NÁLEZŮ

10.1 Tabulková část

Tato část katalogu je vzhledem ke svému rozsahu připojena k práci ve formě datového CD. Jednotlivé údaje byly zaznamenávány do tabulky vytvořené v programu MS Excel. Veškeré fragmenty byly roztrženy dle jednotlivých objektů. Další identifikace probíhá dle čísla sáčku, pro úplnost je uváděno i identifikační číslo, jež je opět společné všem střepům z příslušného sáčku. Existuje-li kresba, popř. fotografie fragmentu, je na ně v tabulce uveden odkaz. Typ střepu může být představován buďto výdutí, která značí jakoukoliv část těla nádoby vyjma okrajů a dna, které představují další samostatné kategorie.

Další sledovanou kategorií je výzdoba. Pro skupinu č. 2 je uváděn typ výpalu. Pro upřesnění popisu a identifikace je uváděna i vnitřní a vnější barva povrchu u každého fragmentu. Následně je uváděno číslo technoskupiny. Dalším údajem je síla stěny v mm, popř. průměr dna či ústí nádoby, jednalo-li se o okraj či dno a bylo-li možné tuto hodnotu určit. Poslední zaznamenávanou položkou je fragmentarizace. Uváděné číslo značí velikostní kategorii. Tyto kategorie jsou určeny obsahem plochy čtverce o hraně příslušné hodnoty.

10.2 Kresebná dokumentace

Kresebně byly dokumentovány veškeré typické fragmenty z nálezového souboru. Každému fragmentu bylo přiděleno číslo, které je uvedeno u příslušné kresby a zároveň i v tabulkové části katalogu. Druhé číslo, které je u kresby uvedeno v závorce, značí technoskupinu, do které byl daný střep zařazen.

- Obr. 26: sběr z plochy: 1, 2; obj. 1: 3–16.
- Obr. 27: obj. 1: 17–23, 24–30.
- Obr. 28: obj. 1: 31–39, 41, 42; obj. 7: 43–44; obj. 3: 46–48.
- Obr. 29: obj. 1: 40.
- Obr. 30: obj. 17: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56; obj. 1: 57.
- Obr. 31: obj. 17: 55; obj. 1: 58.
- Obr. 32: obj. 1: 60–72.
- Obr. 33: obj. 1: 73–74; 76–81.
- Obr. 34: obj. 1: 75.
- Obr. 35: obj. 1: 82, 83, 84, 85.
- Obr. 36: obj. 1: 86, 88.
- Obr. 37: obj. 1: 89–91, 98.
- Obr. 38: obj. 1: 92; 94–97; 99–105.
- Obr. 39: obj. 1: 101, 102.
- Obr. 40: obj. 1: 106–126.
- Obr. 41: obj. 1: 127–138.
- Obr. 42: obj. 1: 139–151.
- Obr. 43: obj. 1: 152–156; 158–163.
- Obr. 44: obj. 1: 157, 168.
- Obr. 45: obj. 1: 166, 167; 169–175.
- Obr. 46: obj. 1: 176–184; obj. 22: 186, 187.
- Obr. 47: obj. 1: 185.
- Obr. 48: obj. 22: 188–204.
- Obr. 49: obj. 22: 205–220.
- Obr. 50: obj. 22: 221, 222, 225, 226, 227, 229; obj. 21: 233, 232, 235, 236, 237.
- Obr. 51: obj. 22: 223, 224.
- Obr. 52: obj. 22: 230.

Obr. 53: obj. 22: 228; obj. 21: 231, 238, 240, 241–246.

Obr. 54: obj. 21: 247–259, 261–264.

Obr. 55: obj. 21: 265.

Obr. 56: obj. 21: 266–268; obj. 22: 269, 271–277.

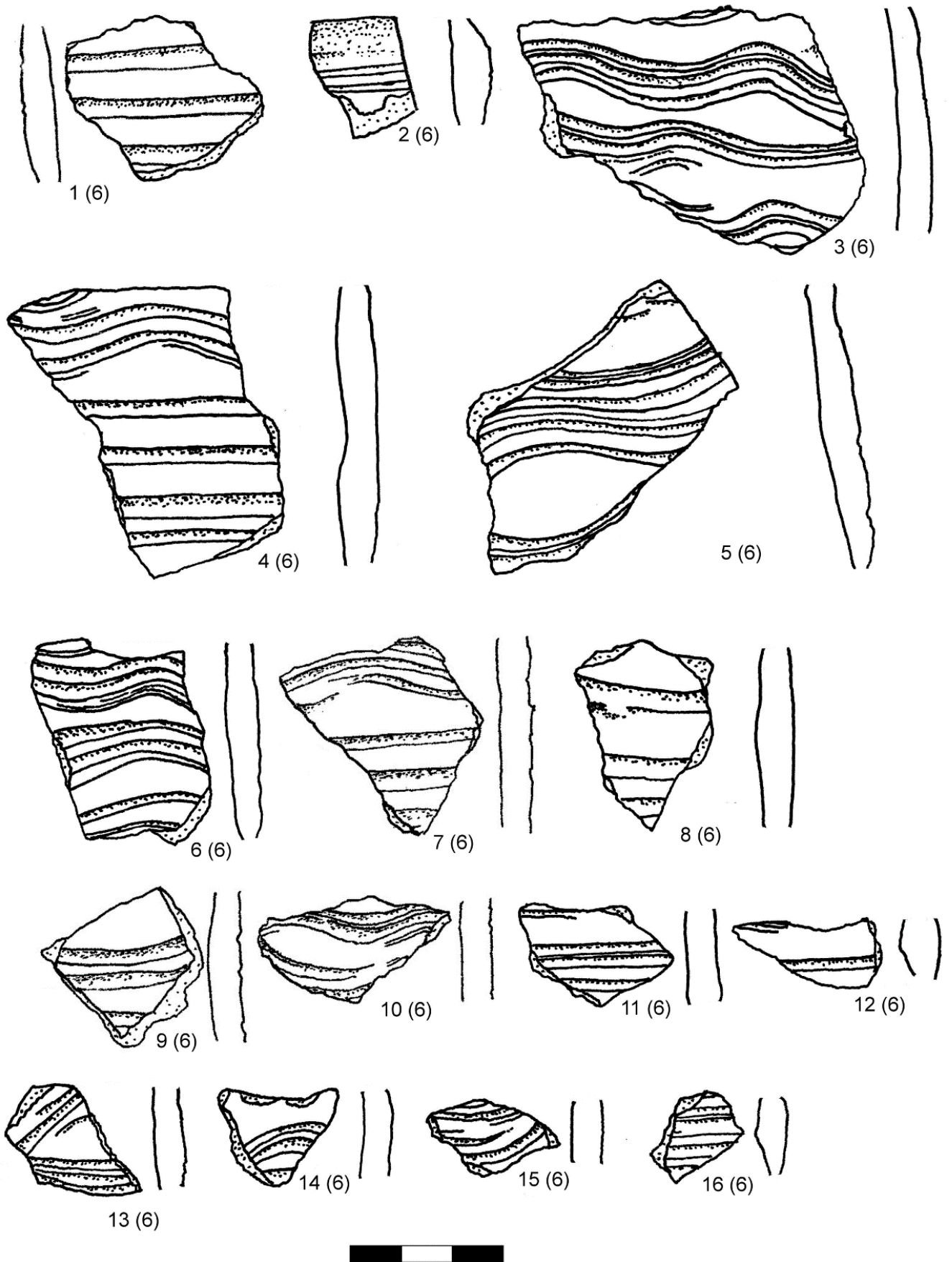
Obr. 57: obj. 17: 278–292; obj. 22: 293.

Obr. 58: obj. 22: 295–305; obj. 21: 306–308.

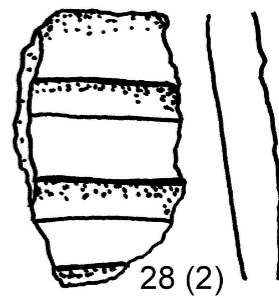
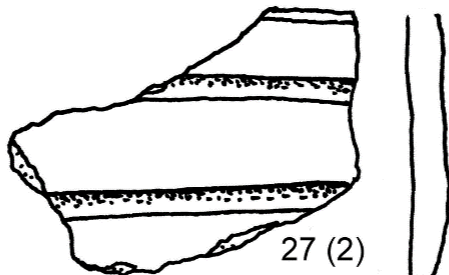
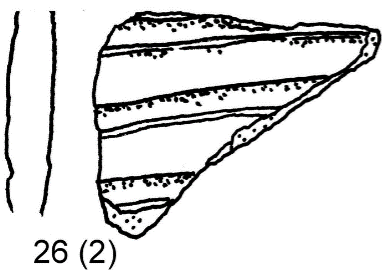
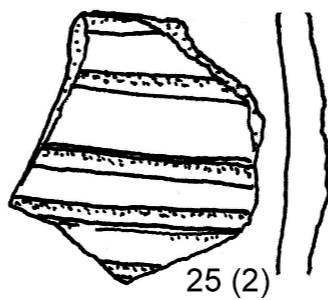
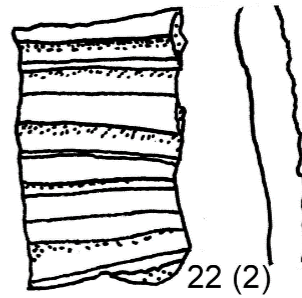
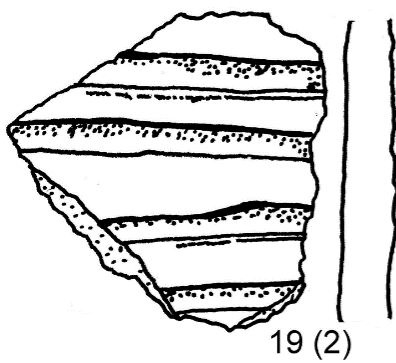
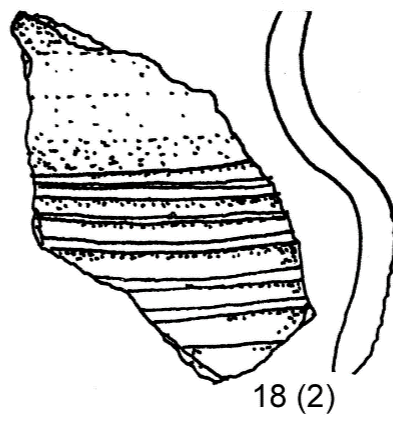
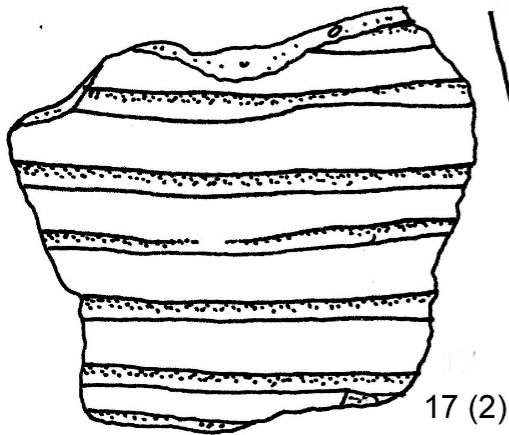
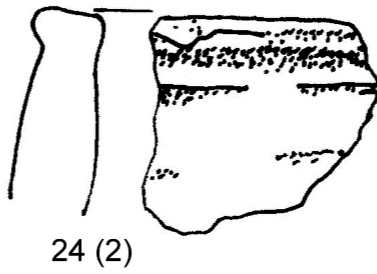
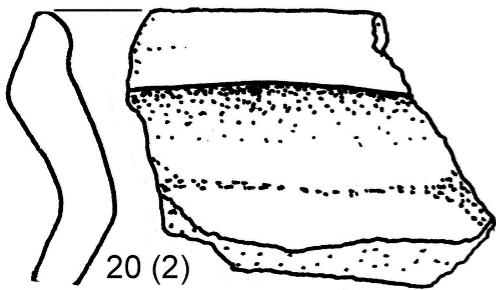
Obr. 59: obj. 21: 310–316; obj. 14: 317, 319 ;obj. 19: 318; obj. 5: 320, 321; obj. 17: 322, 323.

Obr. 60: obj. 17: 324–330; 332, 333, 335.

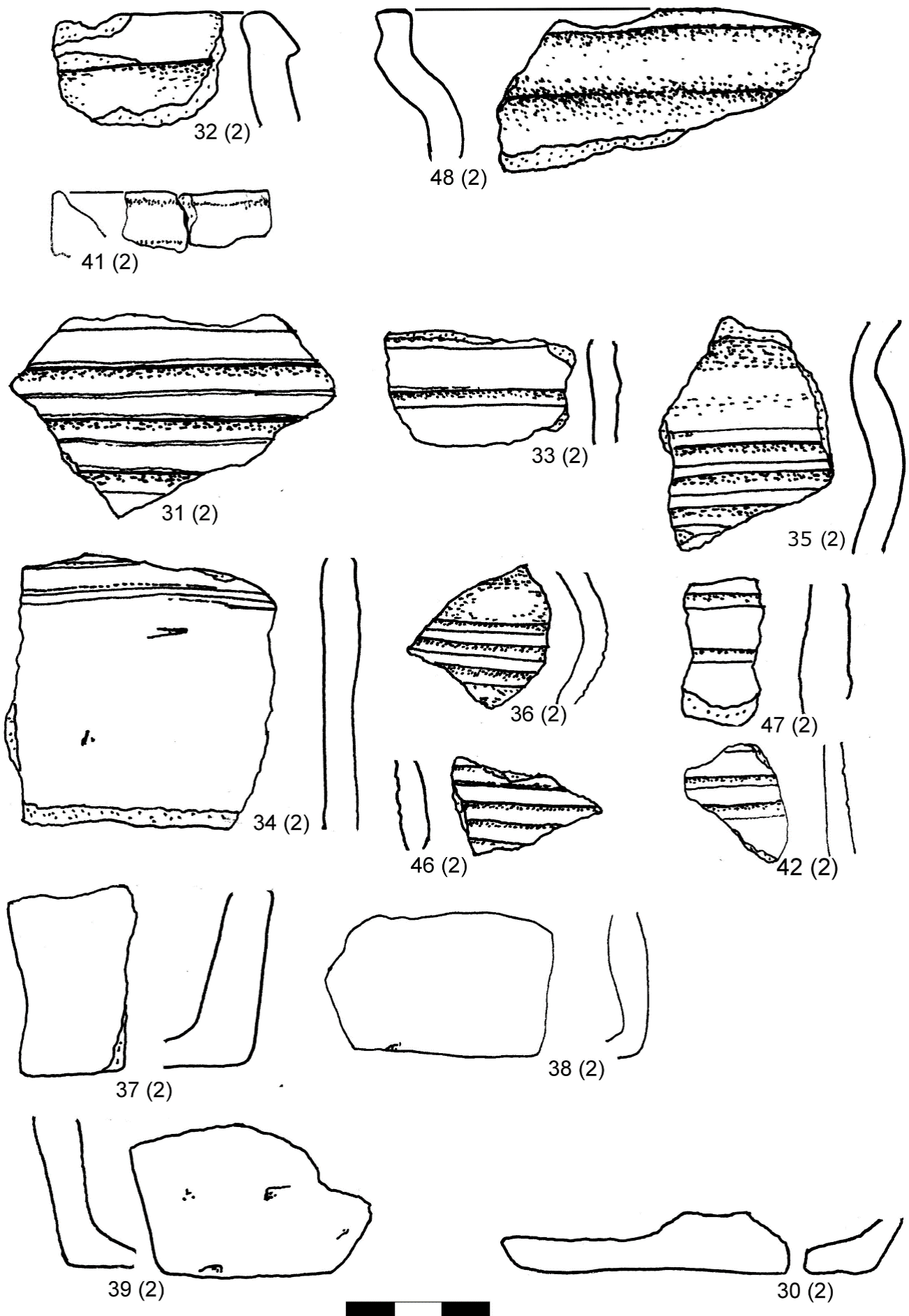
Obr. 61: obj. 22: 336–342; obj. 17: 331.

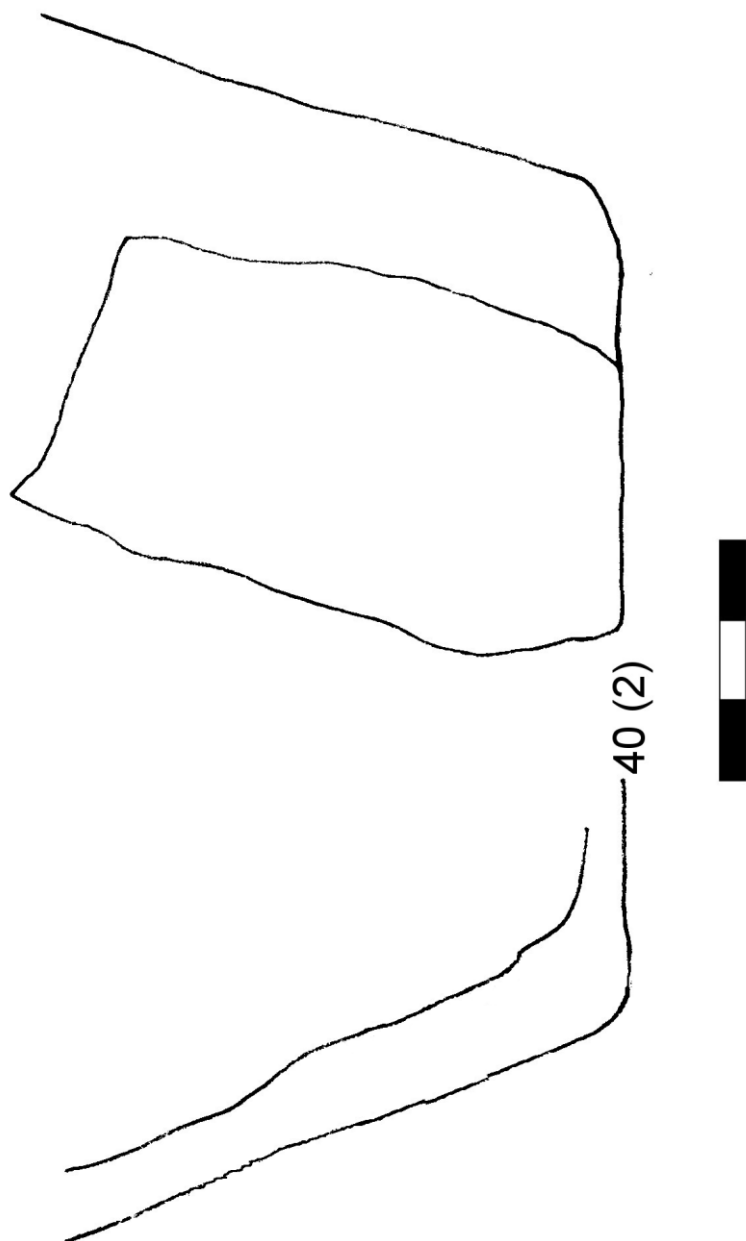
Obr. 26: sběr z plochy: 1, 2; obj. 1: 3-16.

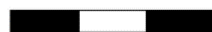
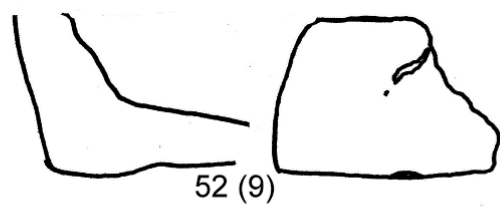
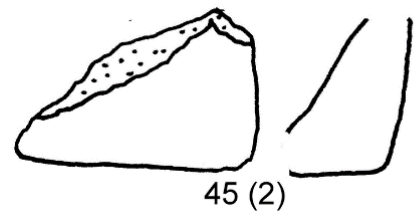
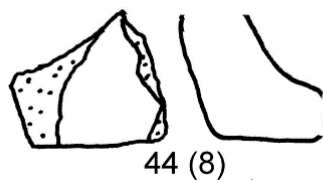
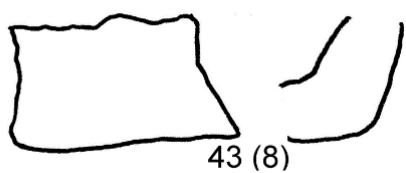
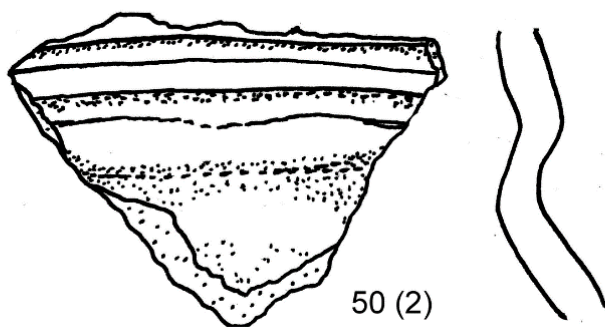
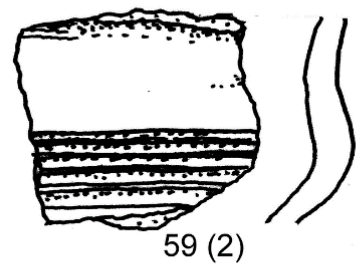
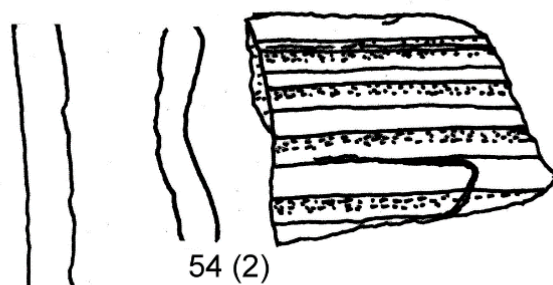
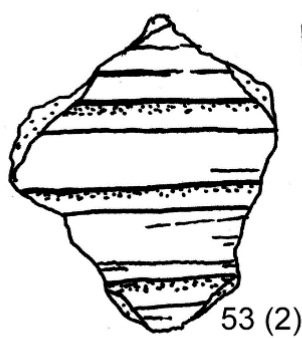
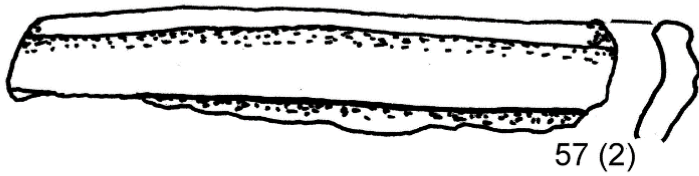
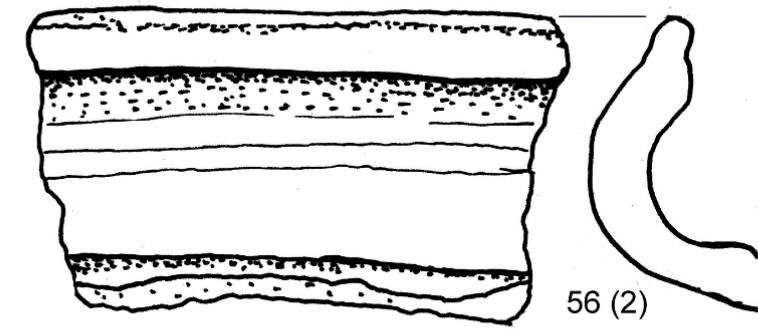
Obr. 27: obj. 1: 17-23, 24-30.

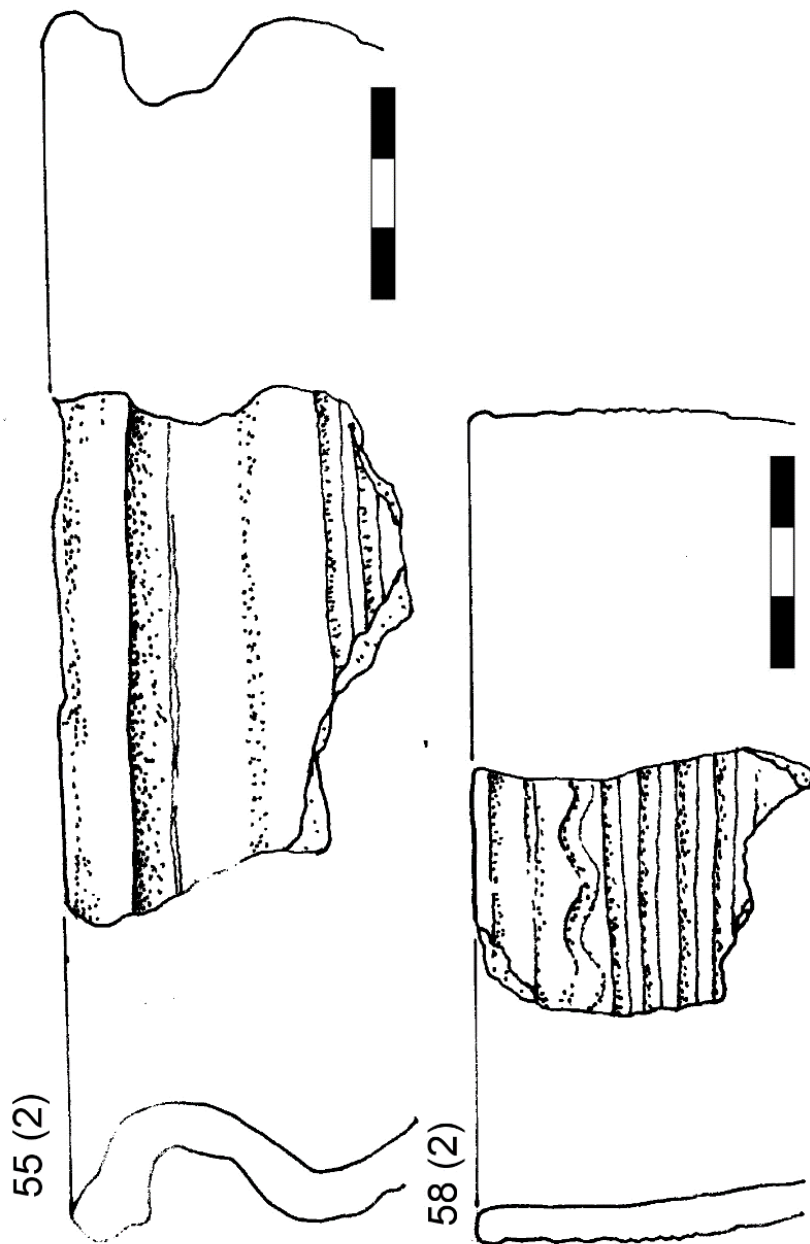
Obr. 28: obj. 1: 30–39, 41, 42; obj. 7: 43–44; obj. 3: 46–48.

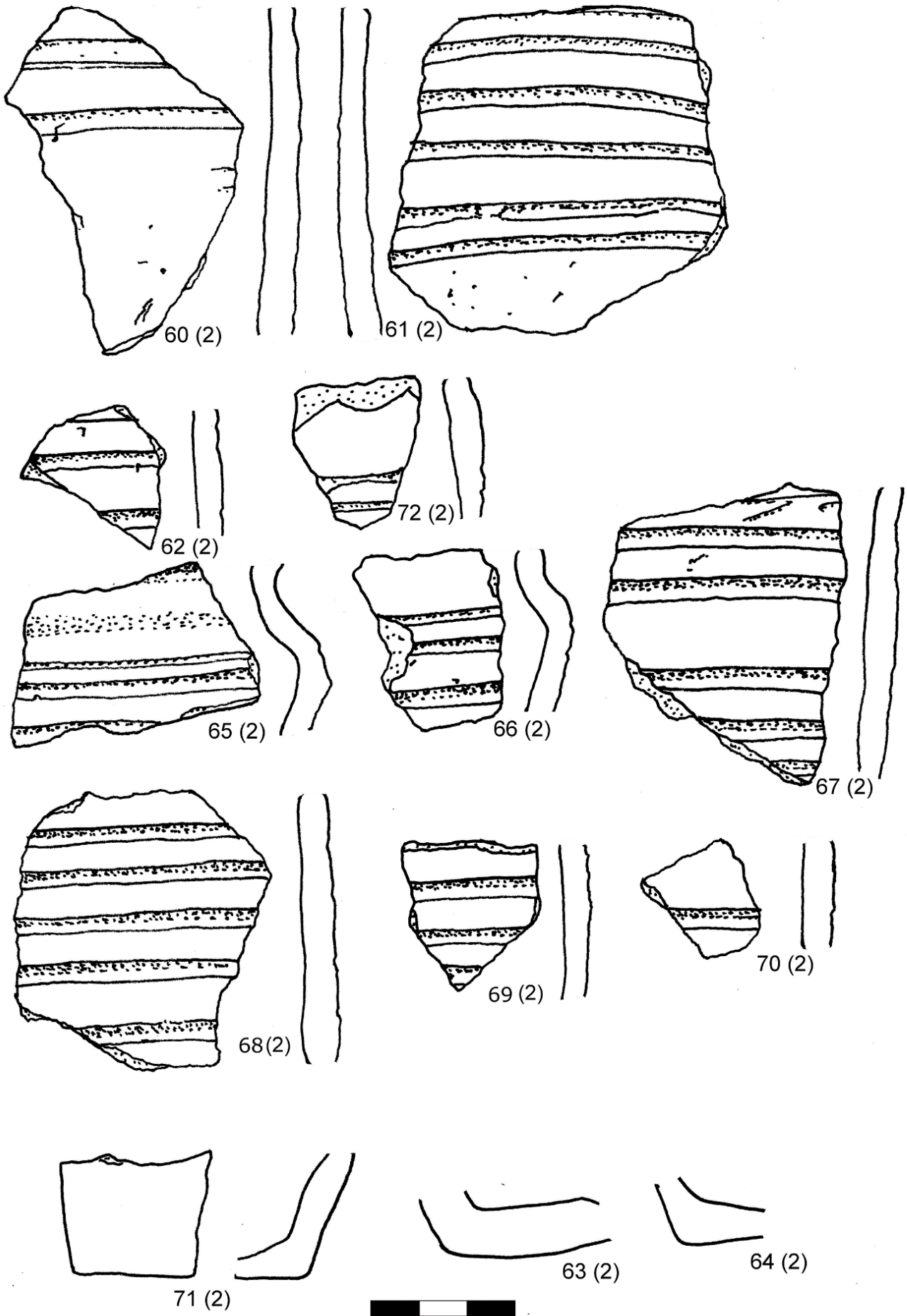
Obr. 29: obj 1: 40.

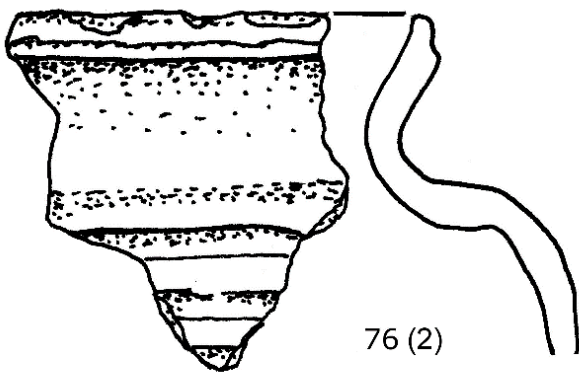
Obr. 30: obj. 17: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56; obj. 1: 57.

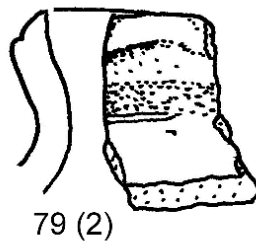
Obr. 31: obj. 17: 55; obj. 1: 58.

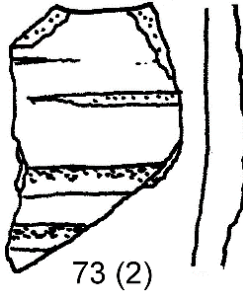
Obr. 32: obj. 1: 60-72.

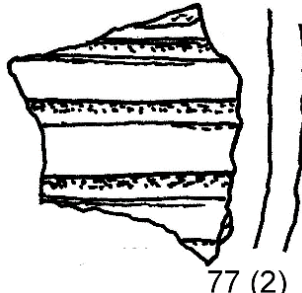
76 (2)

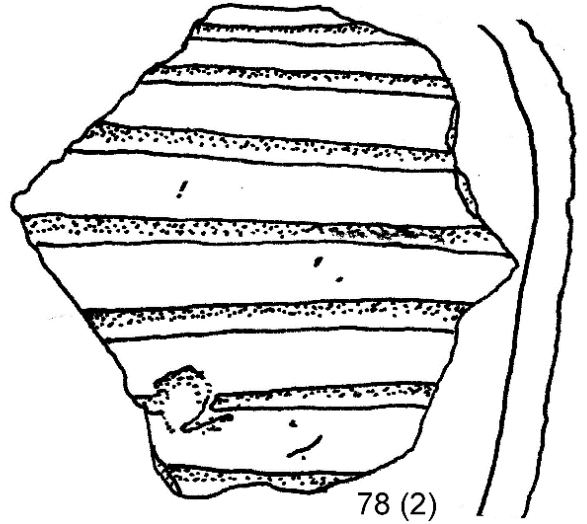
79 (2)

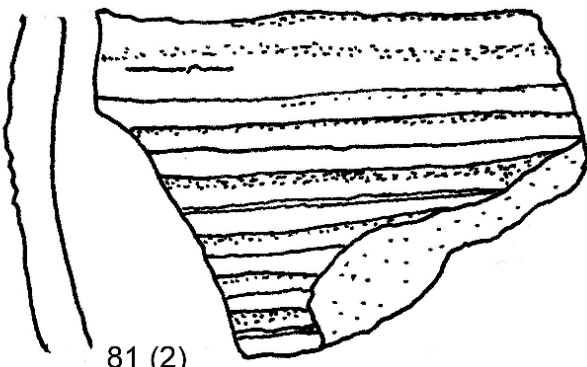
73 (2)

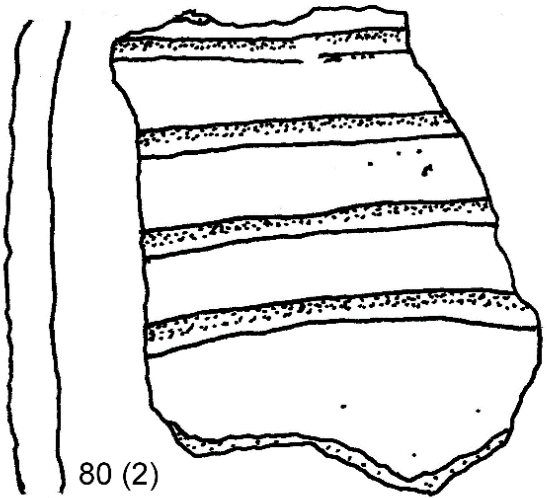
77 (2)

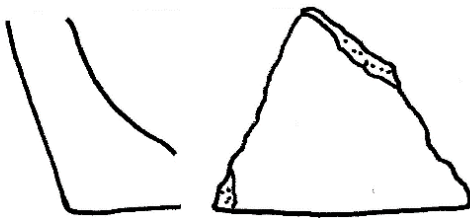
78 (2)

81 (2)

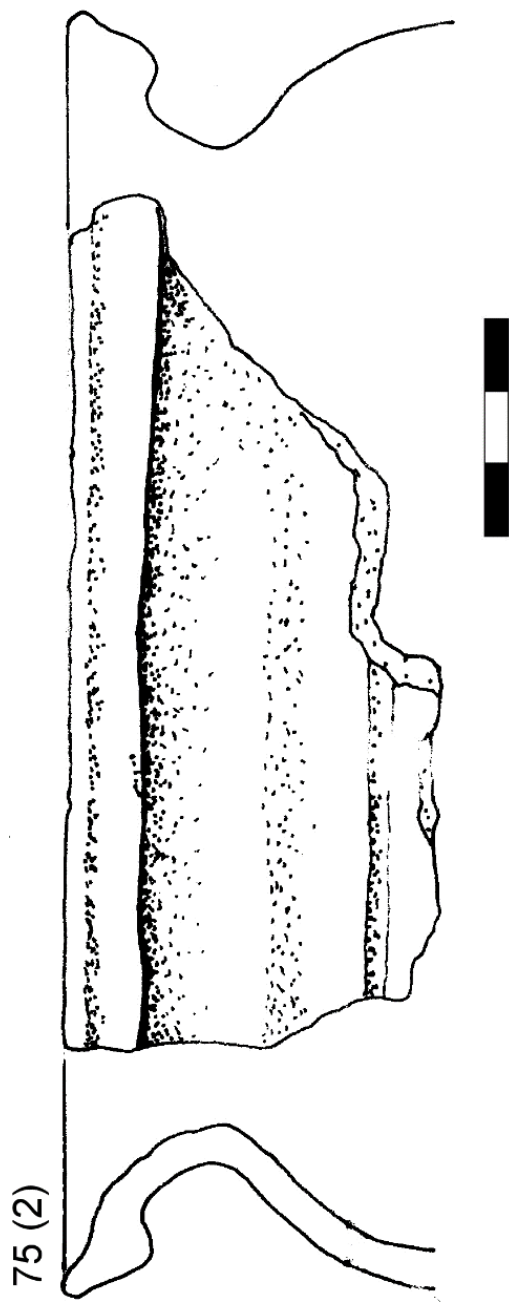
80 (2)

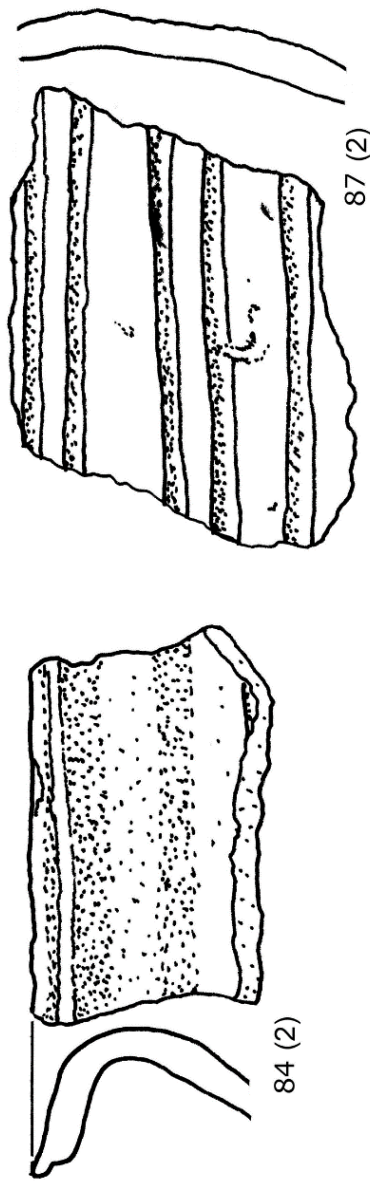
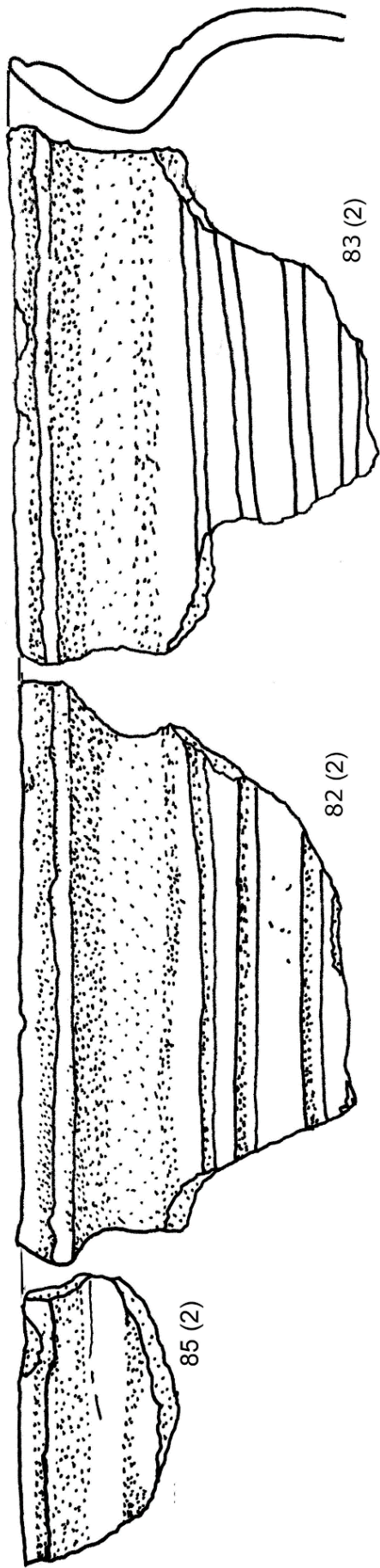
74 (2)

Obr. 33: obj. 1: 73-74; 76-81.

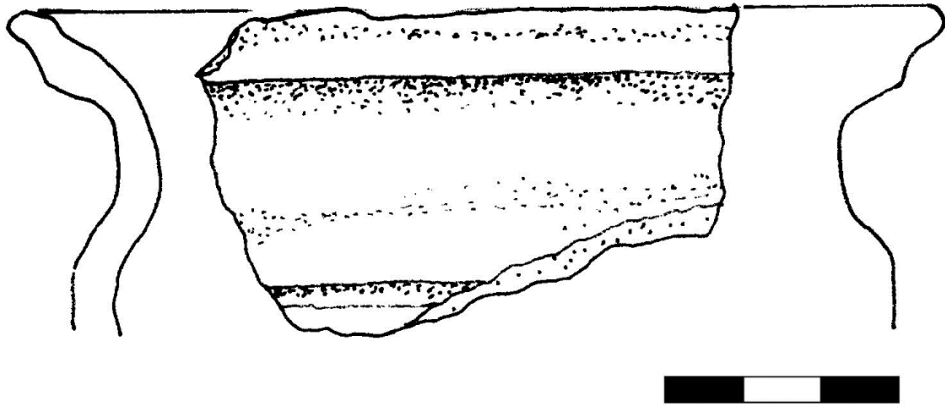

Obr. 34: obj. 1: 75.

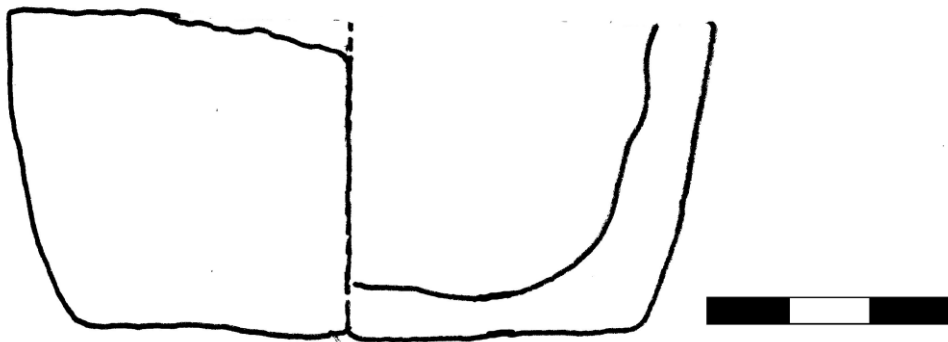

Obr. 35: obj. 1: 82, 83, 84, 85.

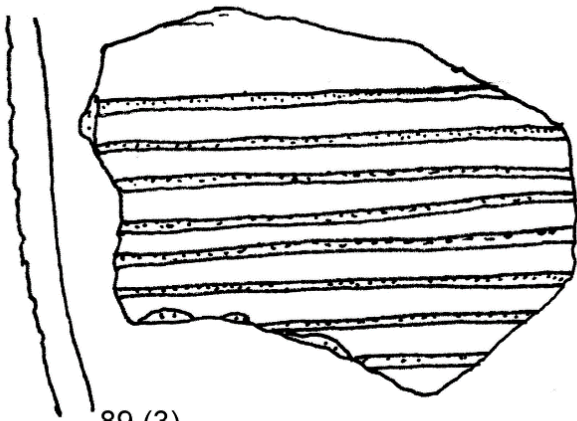
86 (2)

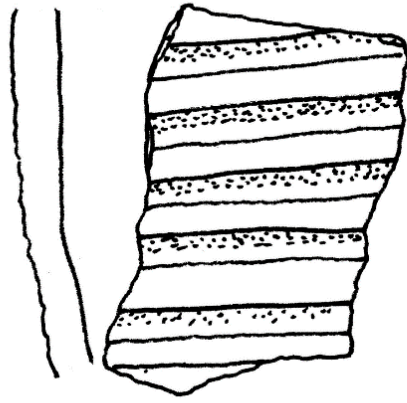
88 (2)

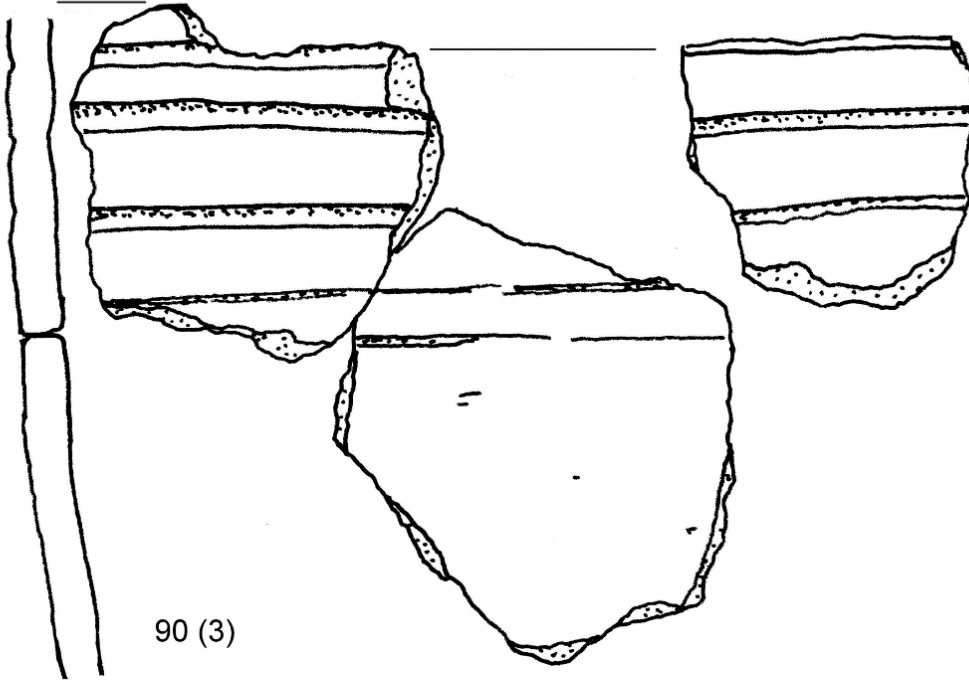
Obr. 36: obj. 1: 86, 88.

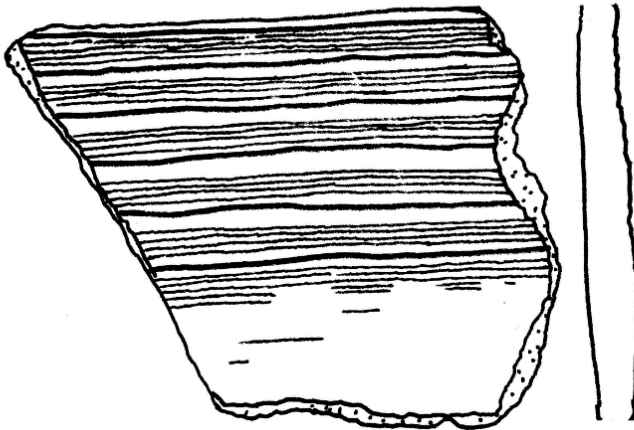
89 (3)

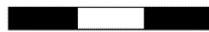
91 (3)

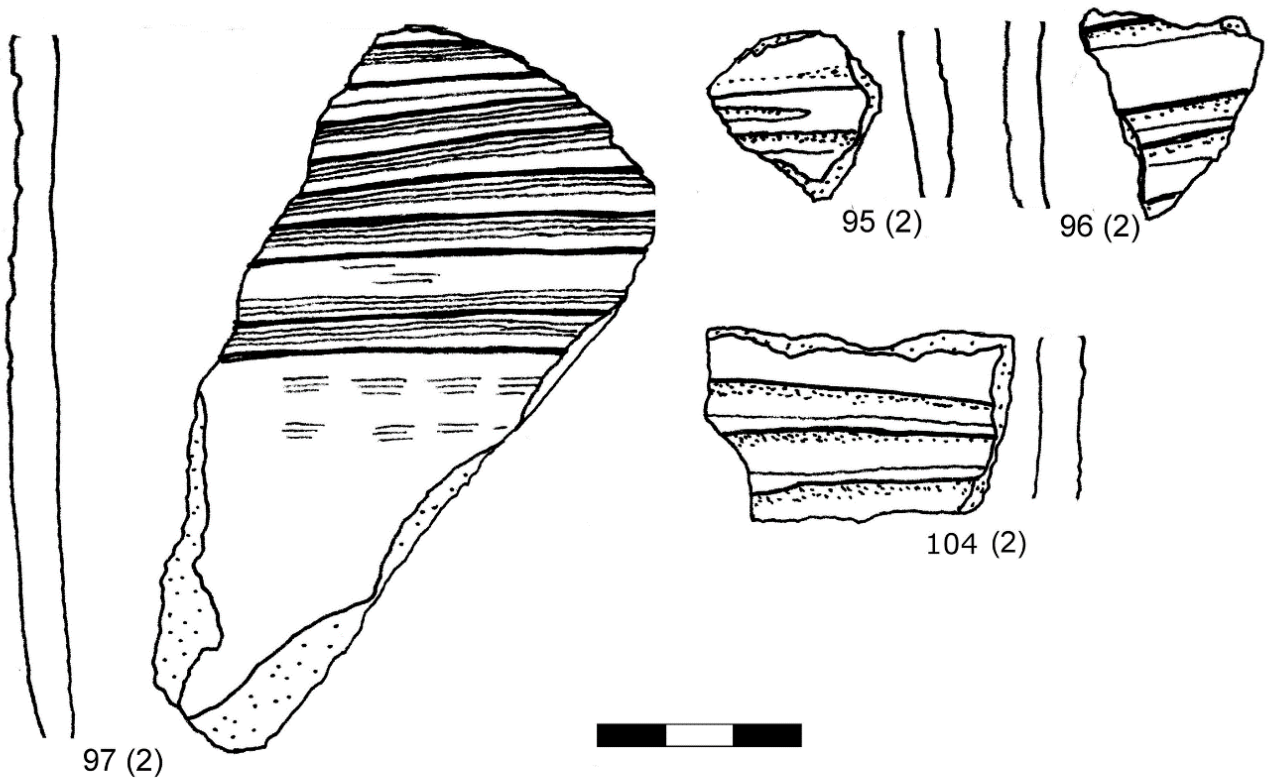
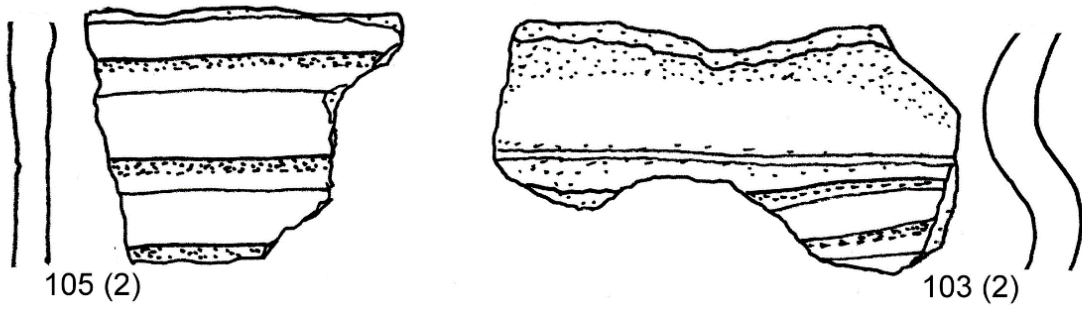
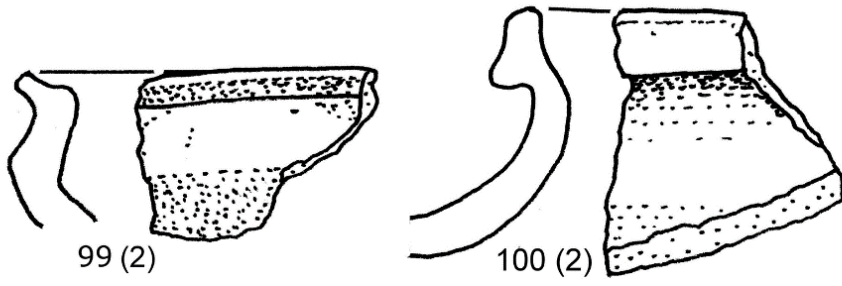
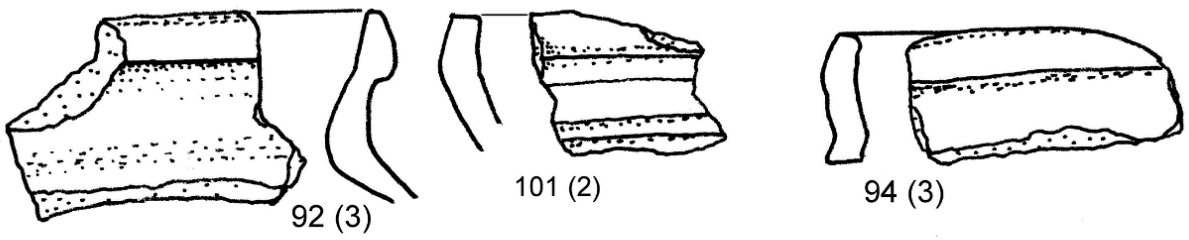
90 (3)

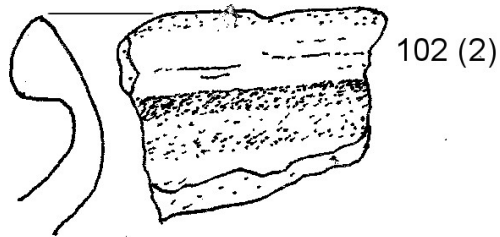
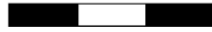
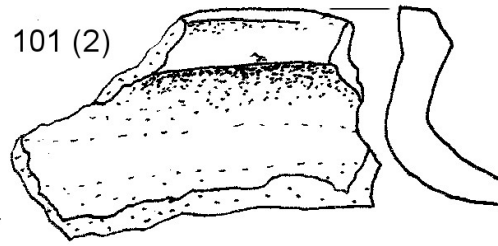
98 (2)

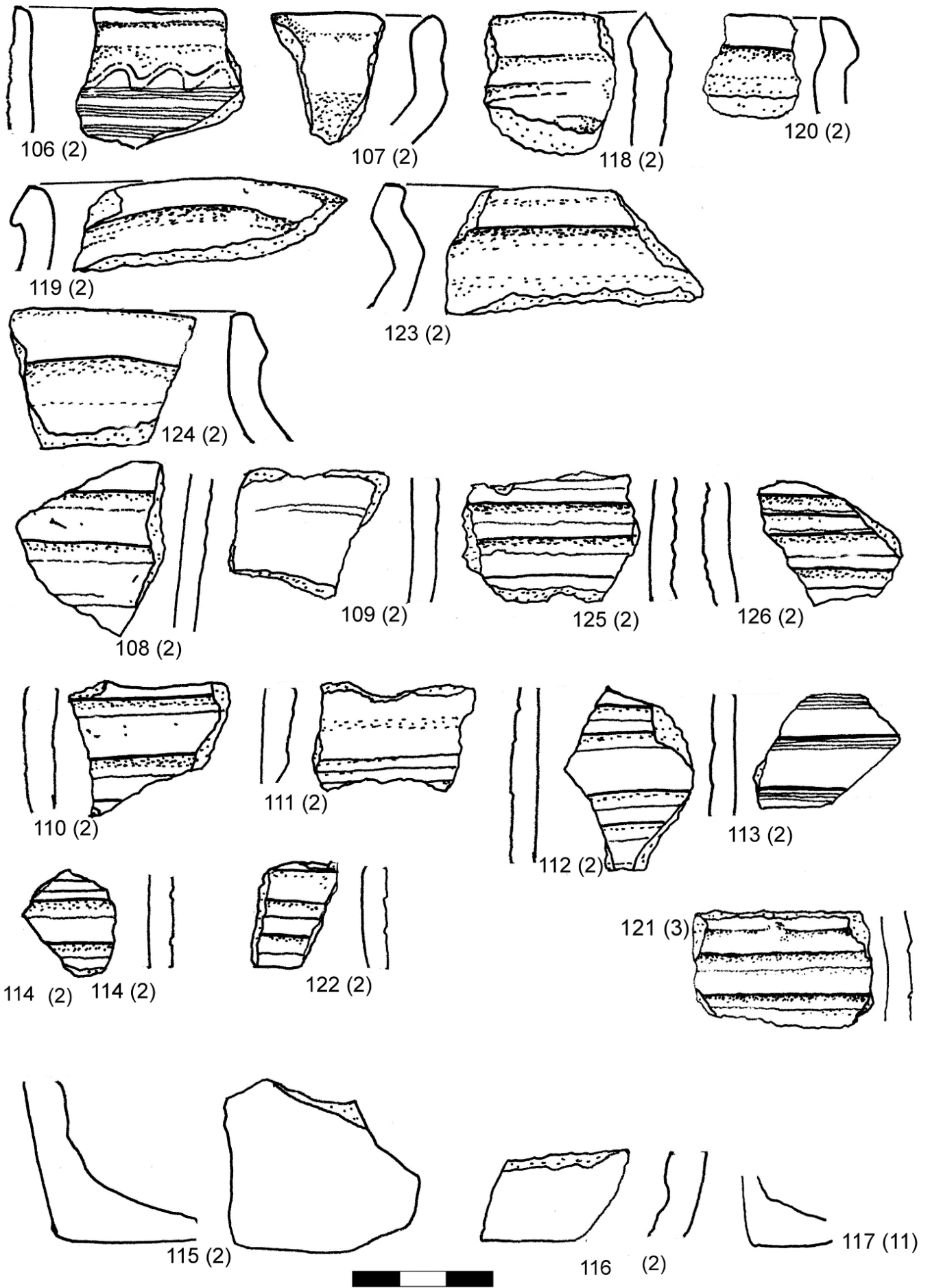
Obr. 37: obj. 1: 89-91, 98.

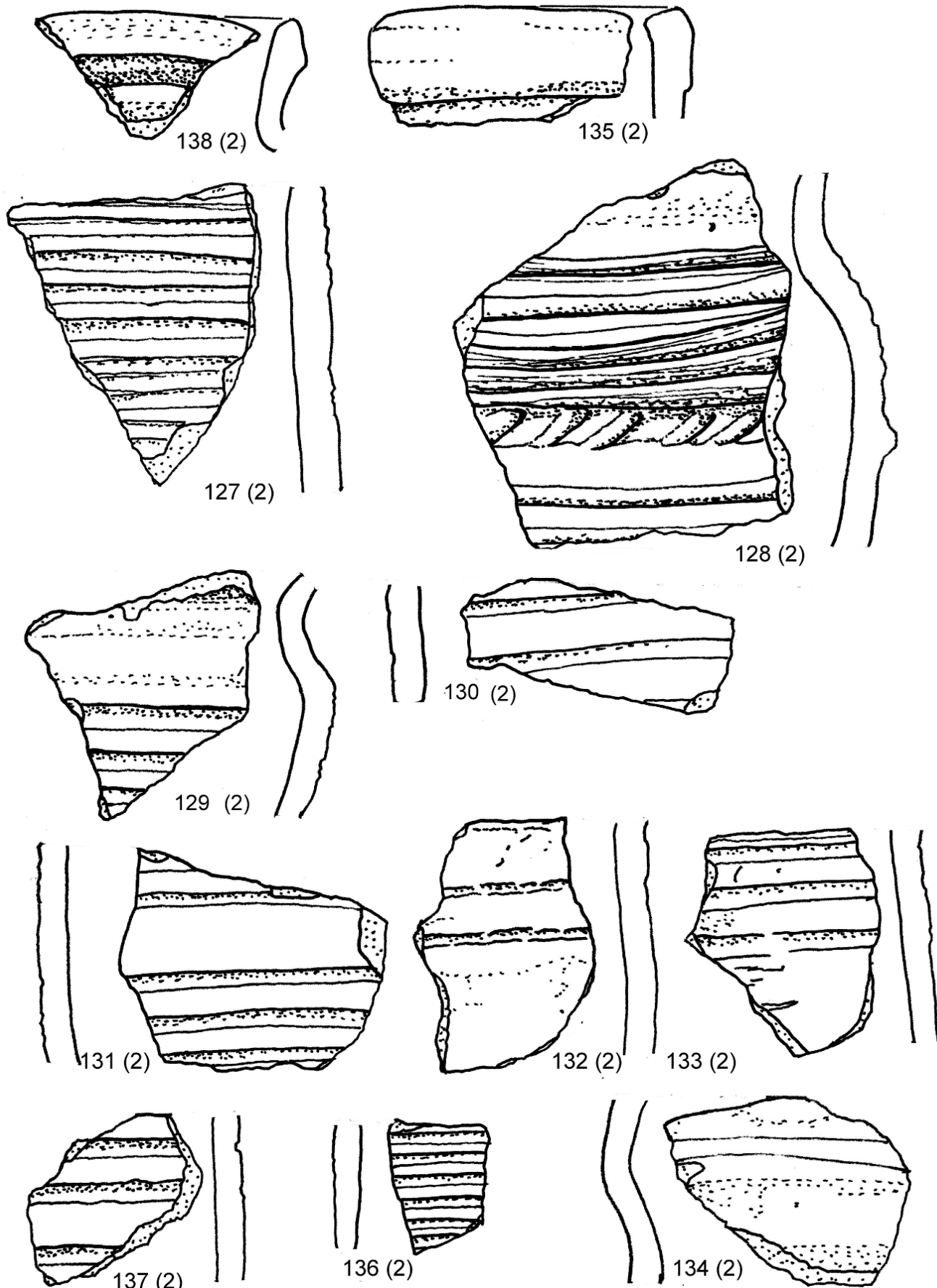
Obr. 38: obj. 1: 92;94-97; 99-105.

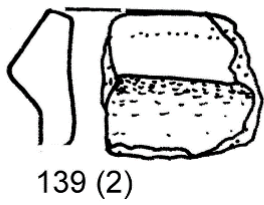
Obr. 39: obj. 1: 101, 102.

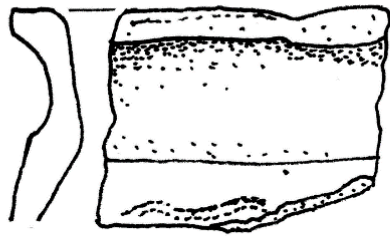
Obr. 40: obj. 1: 106–126.

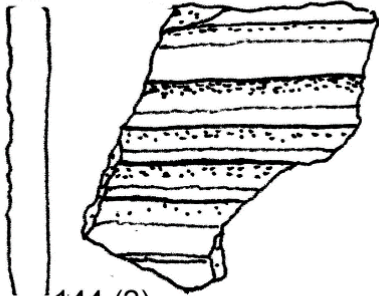
Obr. 41: obj. 1: 127-138.

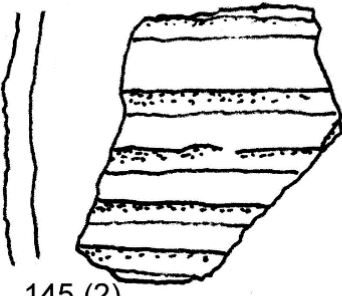
139 (2)

143 (6)

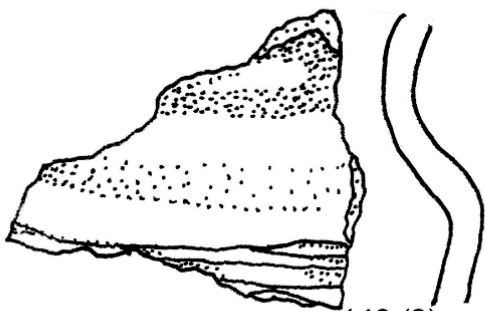
144 (2)

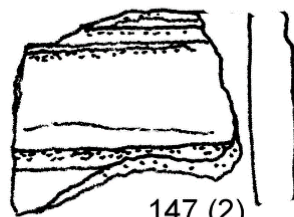
145 (2)

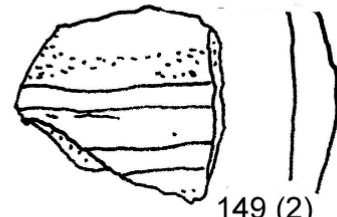
146 (2)

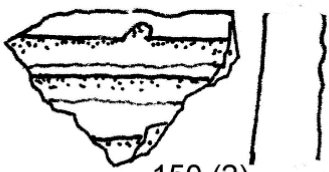
148 (2)

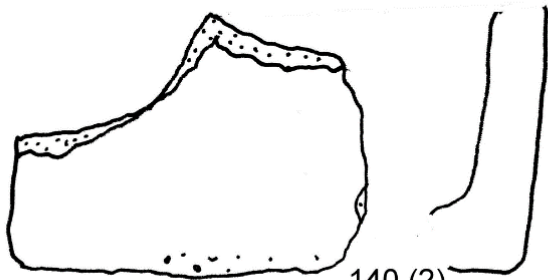
147 (2)

149 (2)

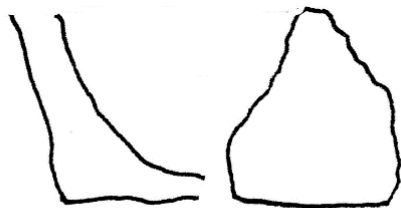
150 (2)

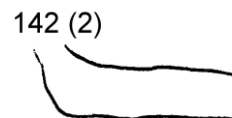
140 (2)

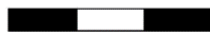
141 (2)

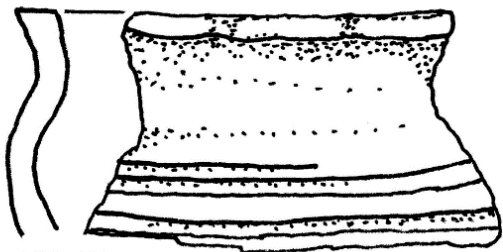

151 (2)

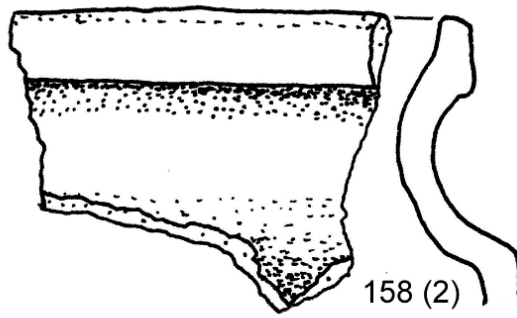

142 (2)

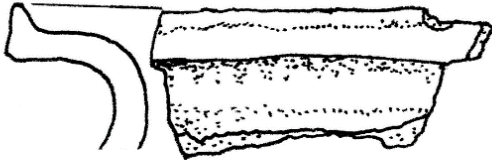

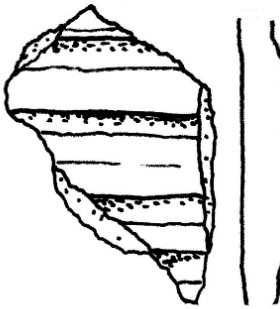
153 (2)

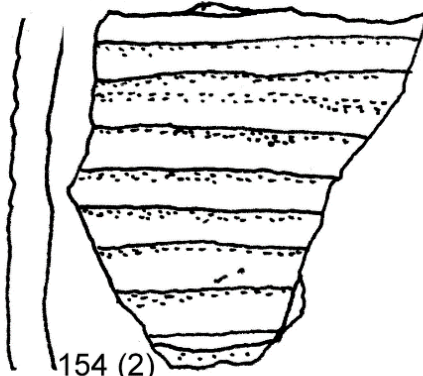
158 (2)

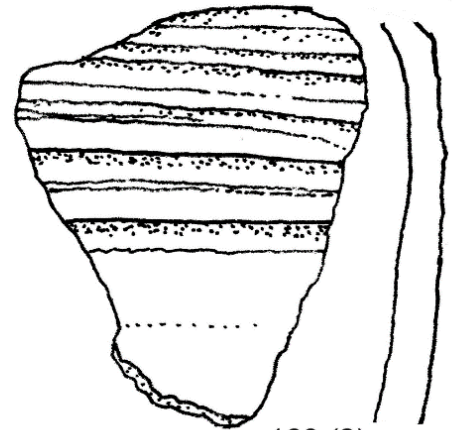
160 (2)

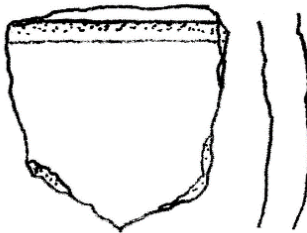
159 (2)

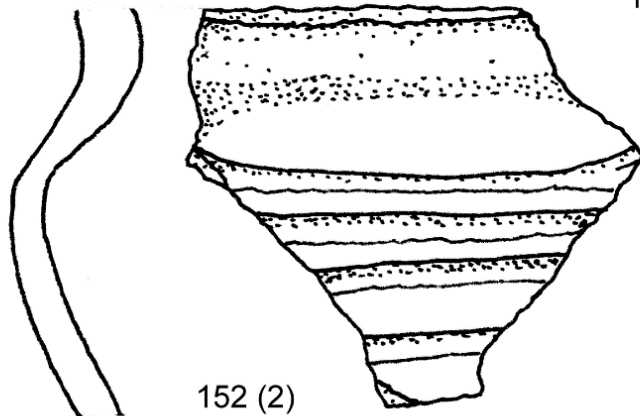
154 (2)

163 (2)

161 (2)

152 (2)

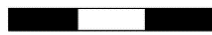
162 (2)

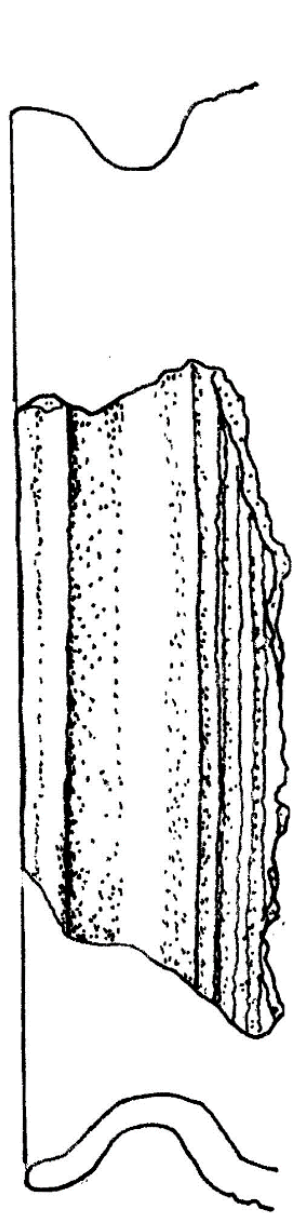
155 (2)

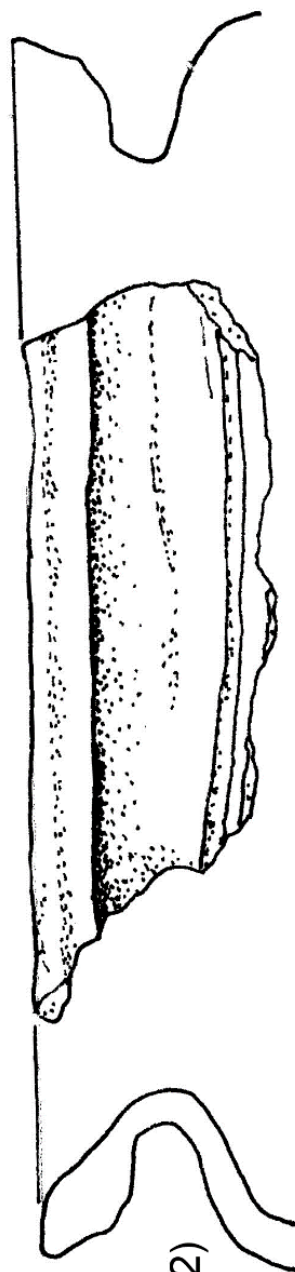
156 (2)

Obr. 43: obj. 1, 152-156; 158-163.

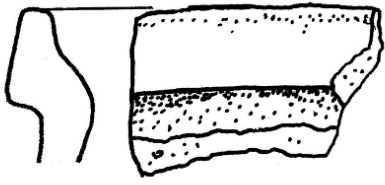
157 (2)

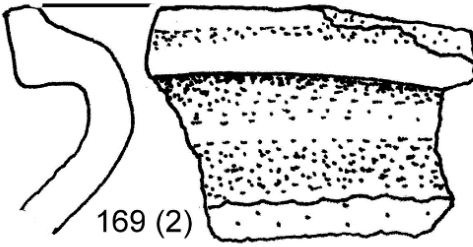
168 (2)

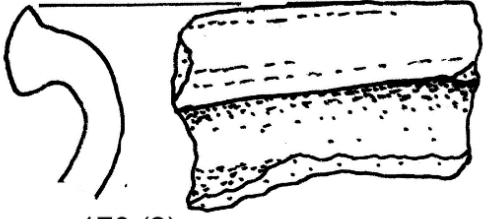
Obr. 44: obj. 1: 157, 168.

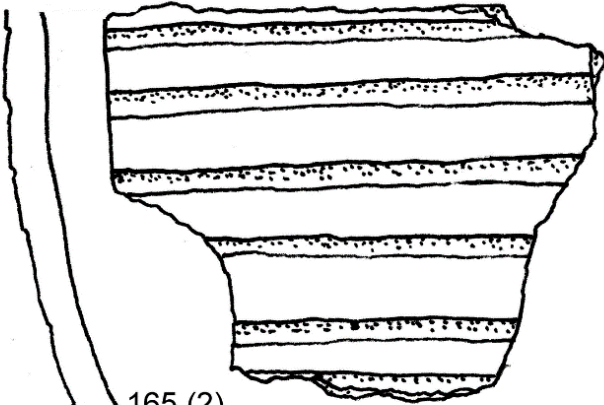
166 (2)

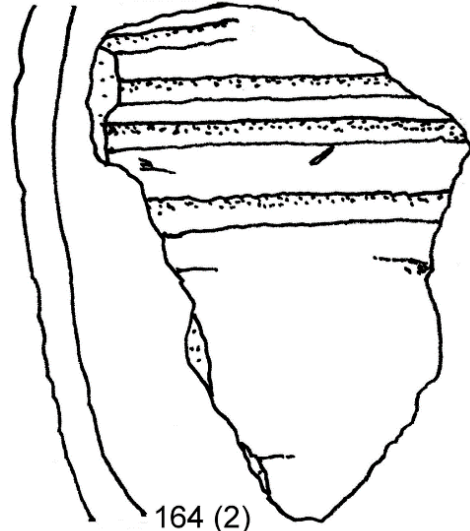
169 (2)

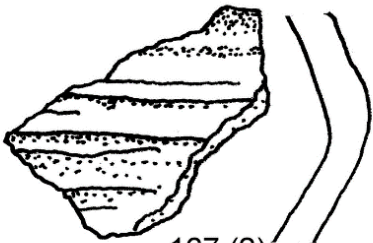
170 (2)

165 (2)

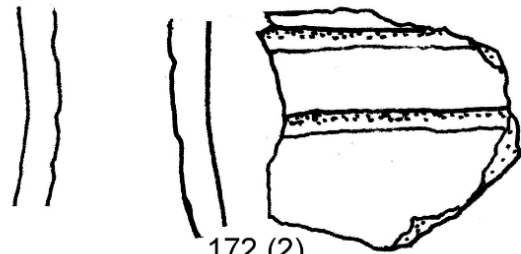
164 (2)

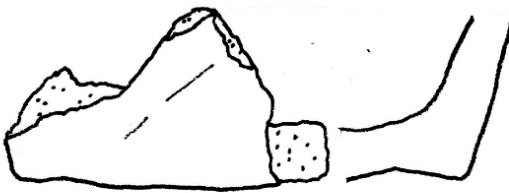
167 (2)

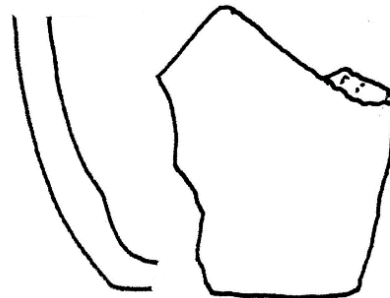
171 (2)

172 (2)

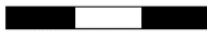
173 (2)

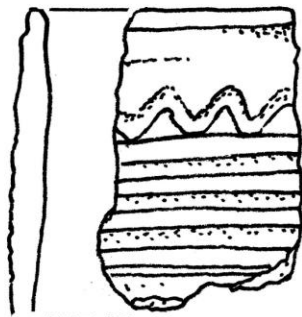
174 (2)

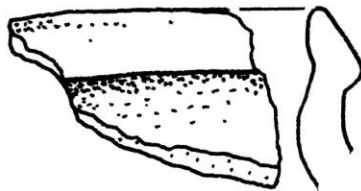
175 (2)

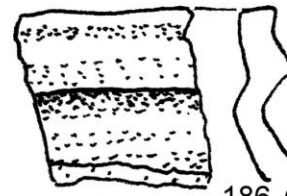
Obr. 45: obj. 1: 166, 167; 169-175.

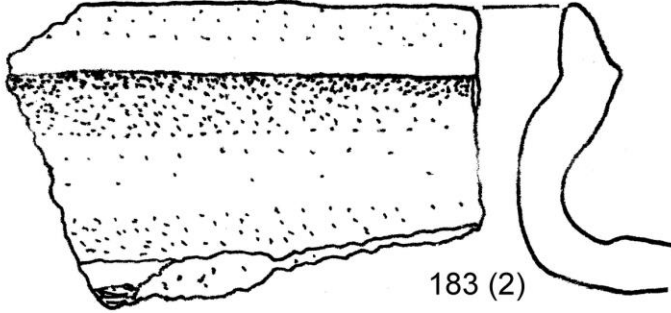
177 (2)

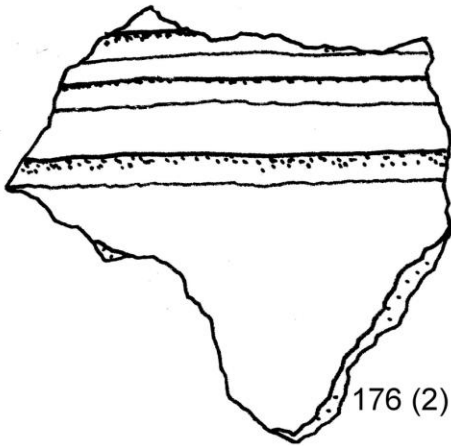
178 (2)

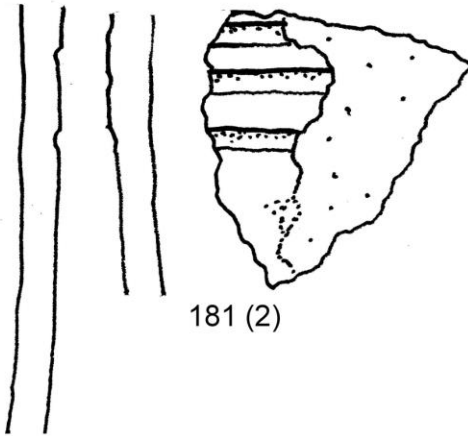
186 (2)

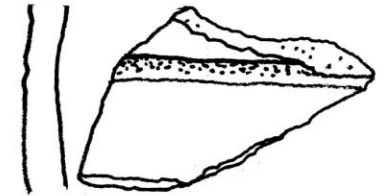
183 (2)

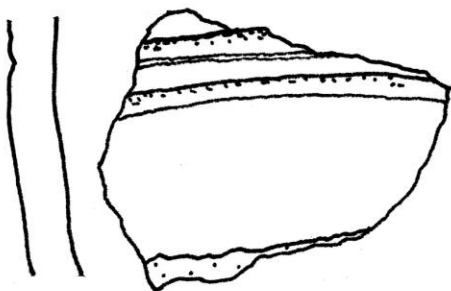
176 (2)

181 (2)

180 (2)

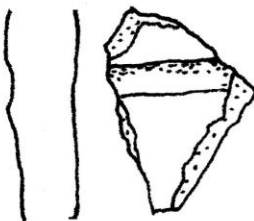
179 (2)

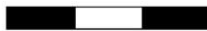
184 (2)

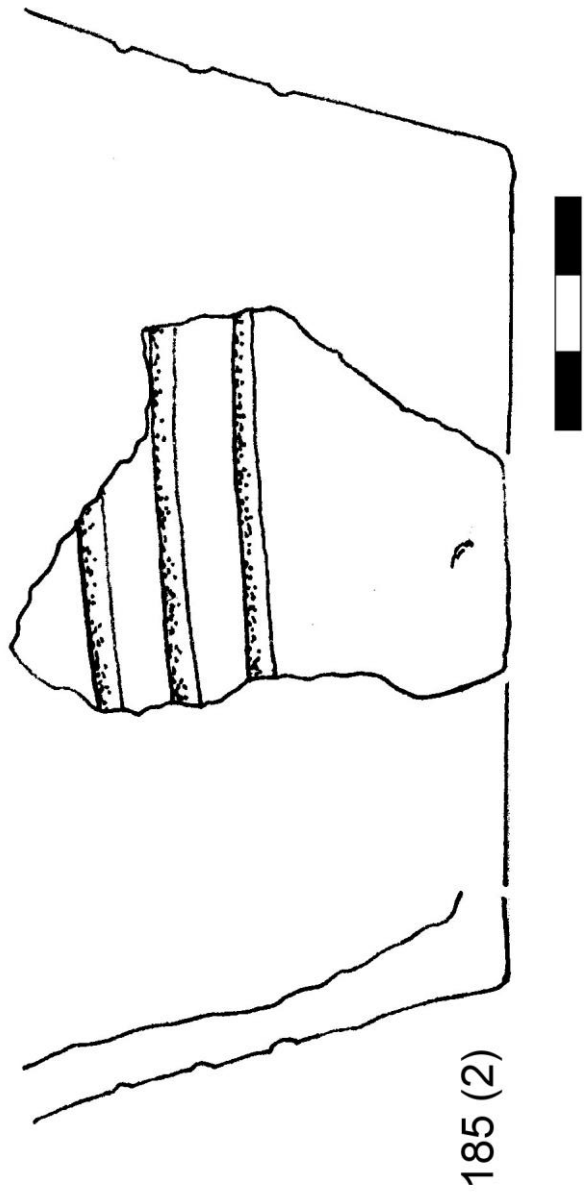
182 (2)

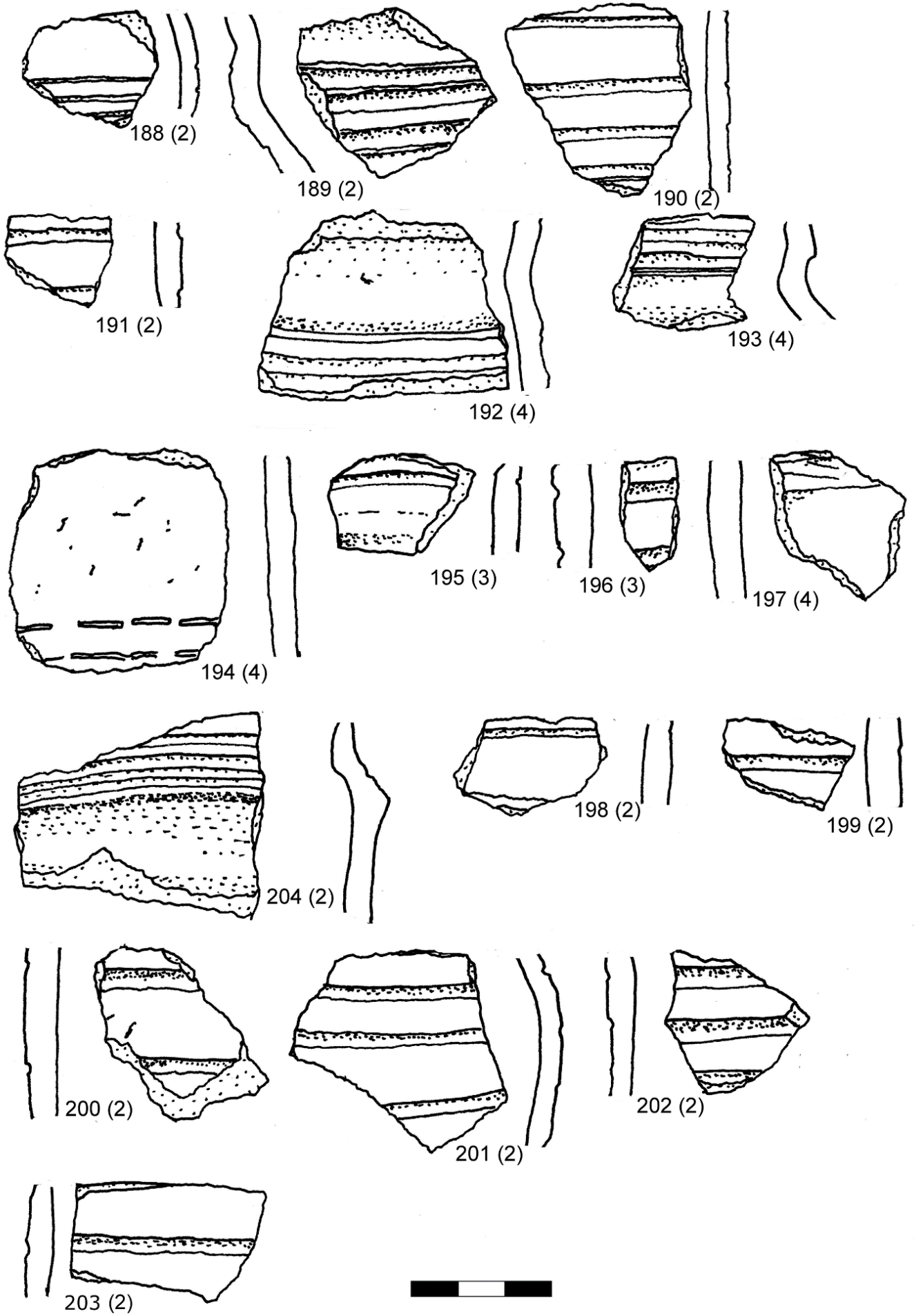
187 (2)

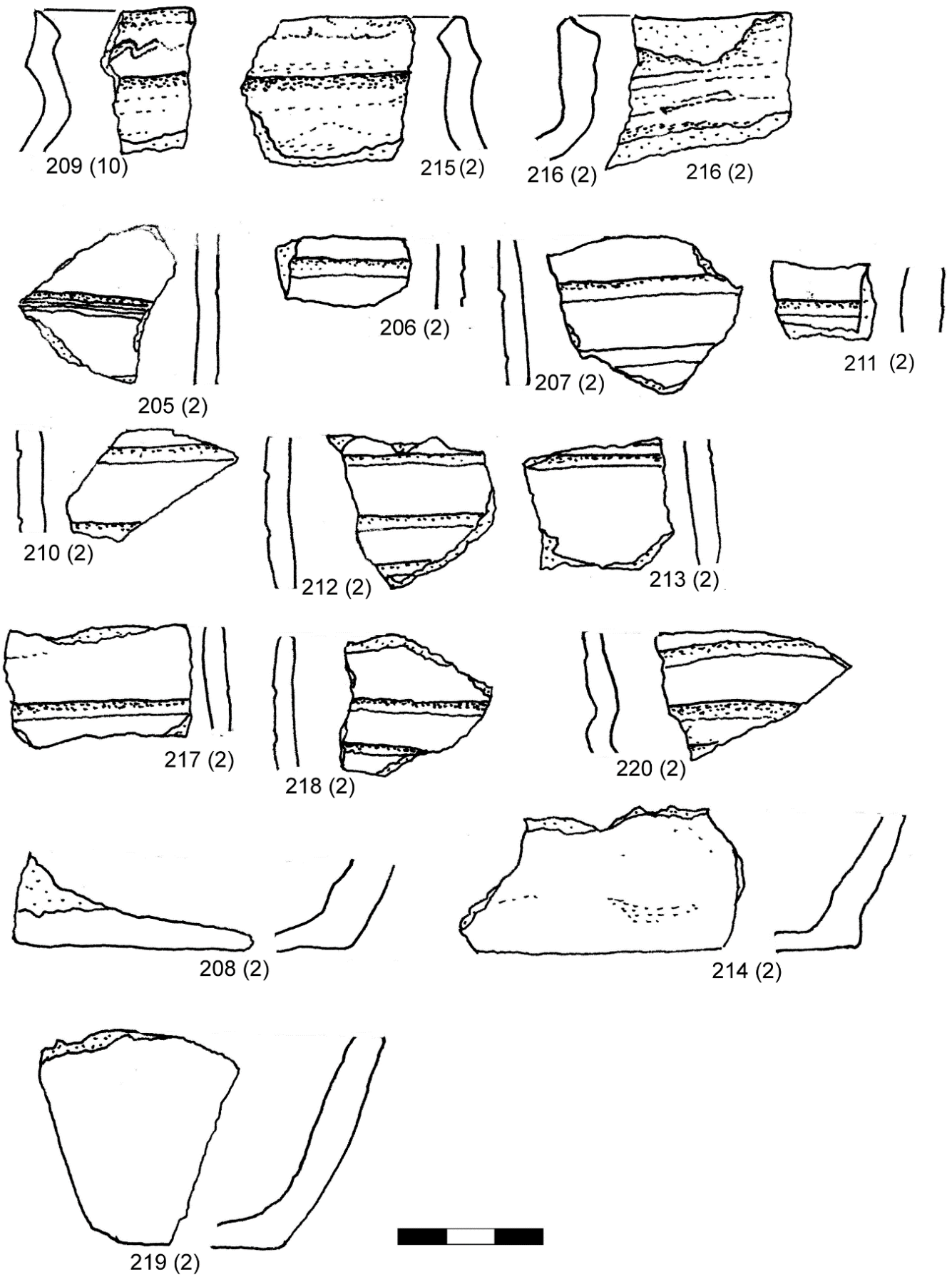
Obr. 46: obj. 1: 176–184; obj. 22: 186, 187.

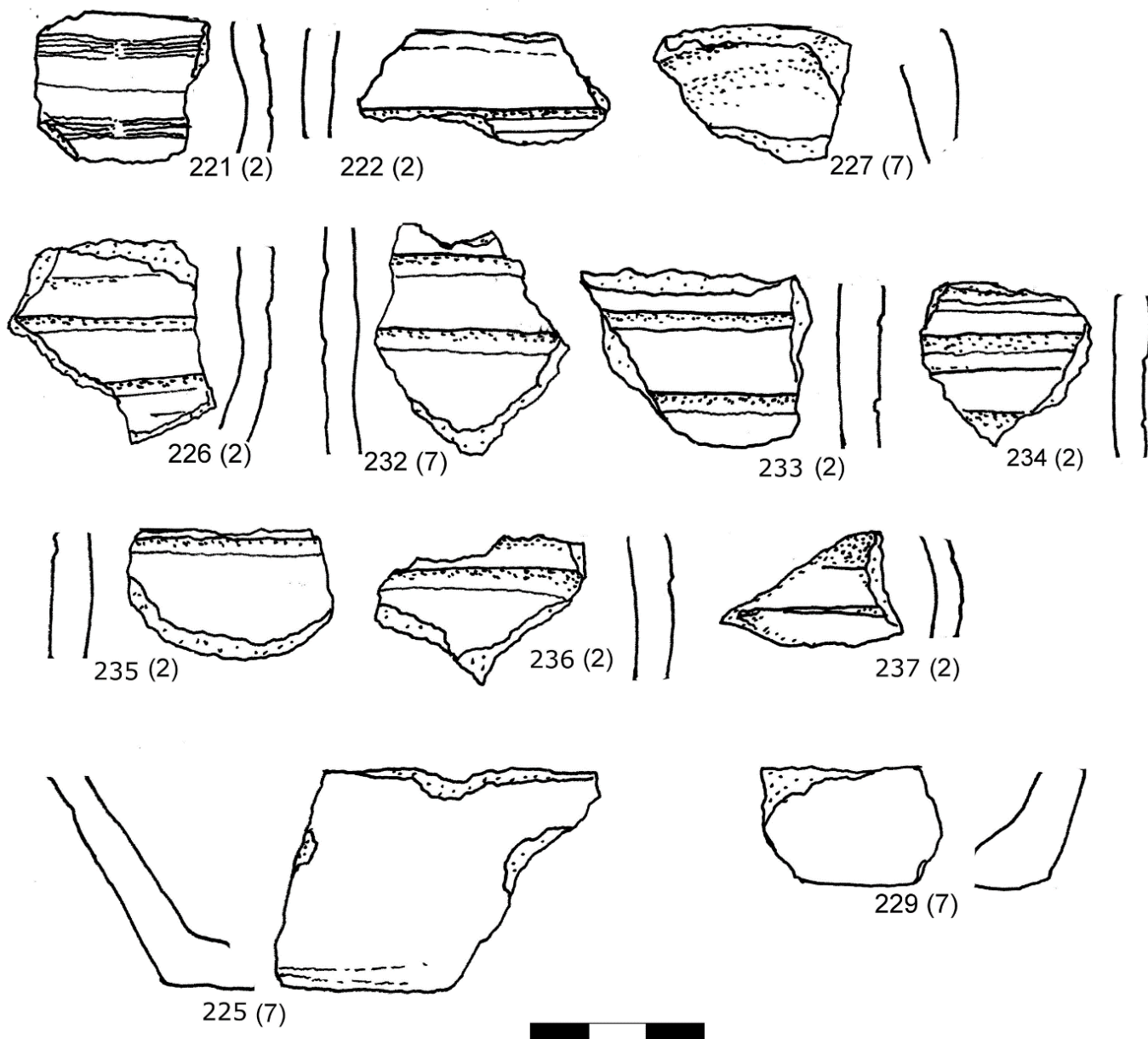
Obr. 47: obj. 1: 185.

Obr. 48: obj. 22: 188-204.

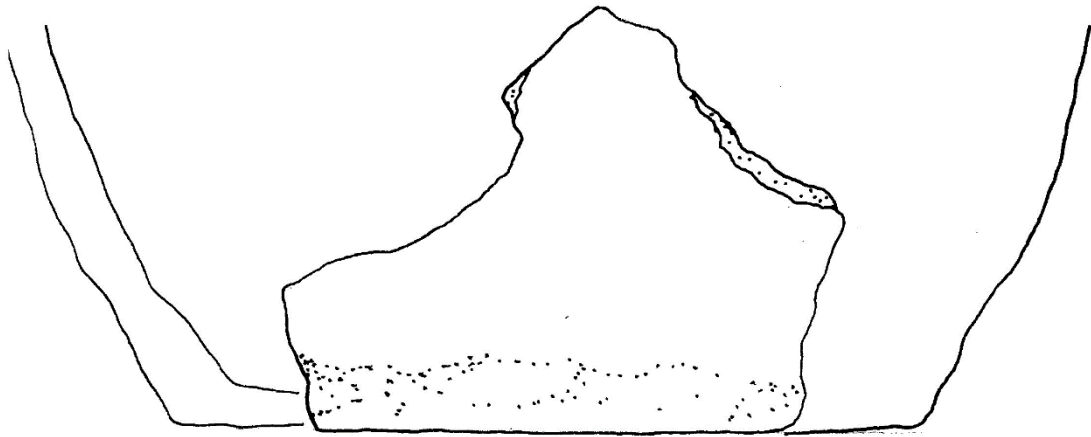

Obr. 49: obj. 22: 205–220.

Obr. 50: obj. 22: 221, 222, 225, 226, 227, 229; obj. 21: 233, 232, 235, 236, 237.

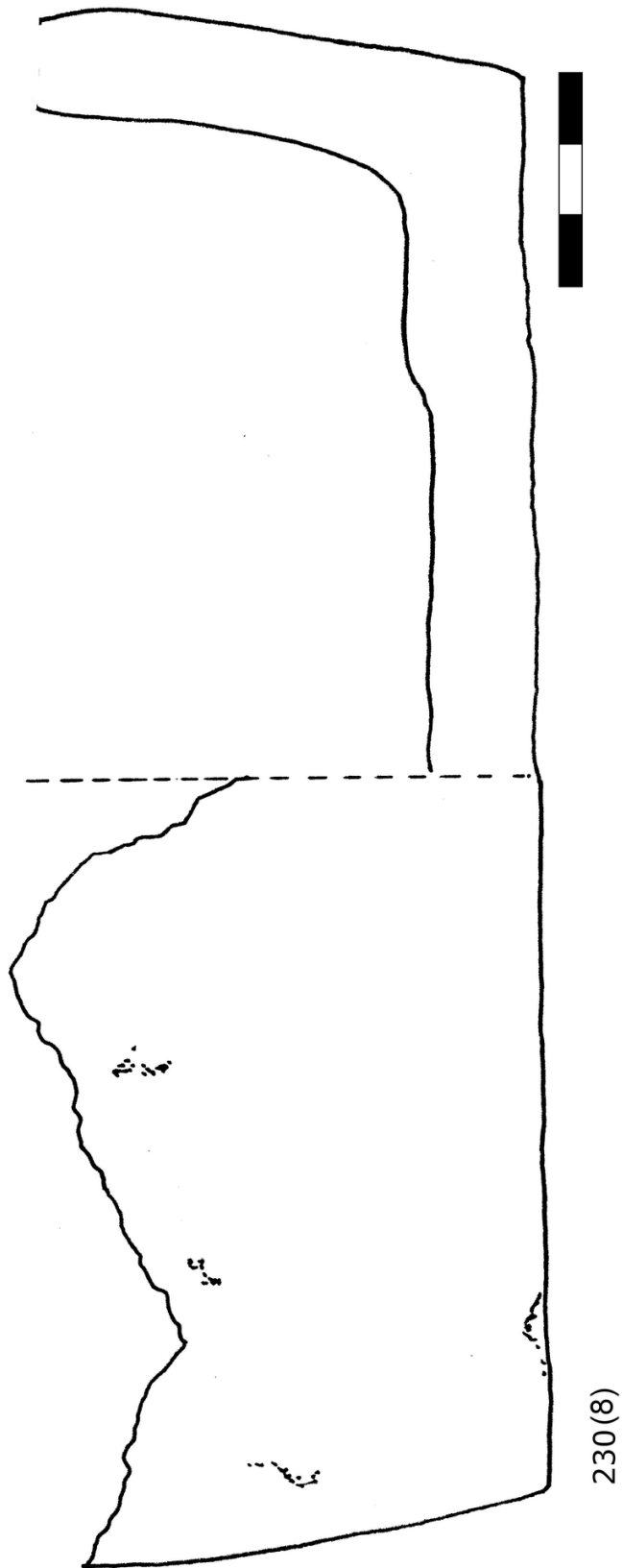
223 (2)

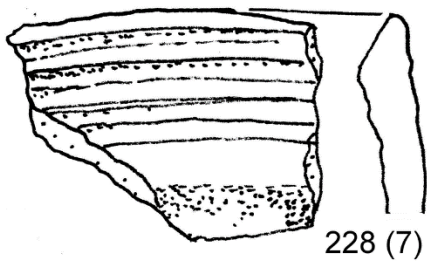
224 (2)

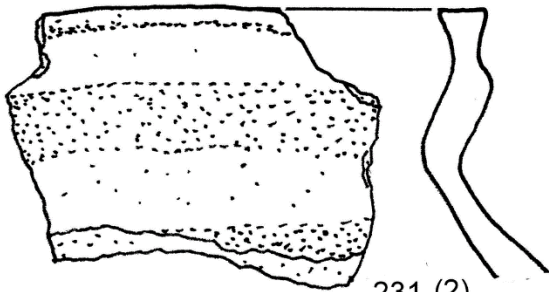
Obr. 51: obj. 22: 223, 224.

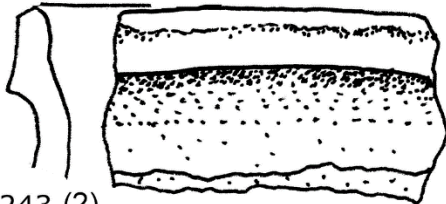
Obr. 52: obj. 22: 230.

228 (7)

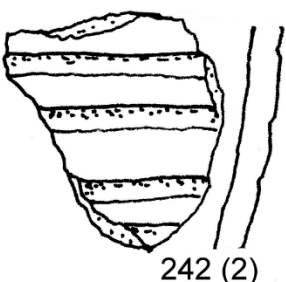
231 (2)

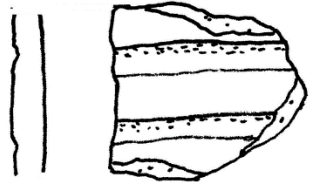
243 (2)

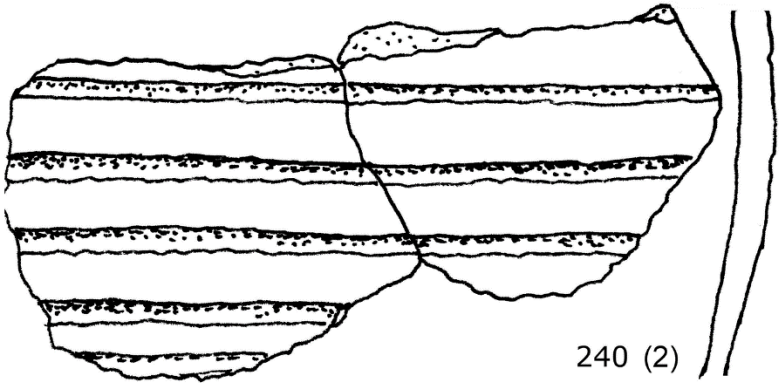
241 (2)

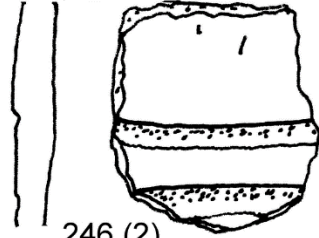
242 (2)

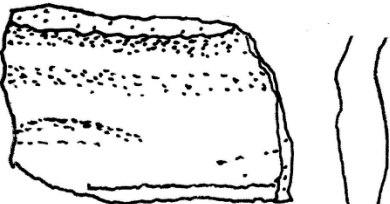
238 (2)

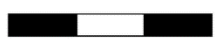
240 (2)

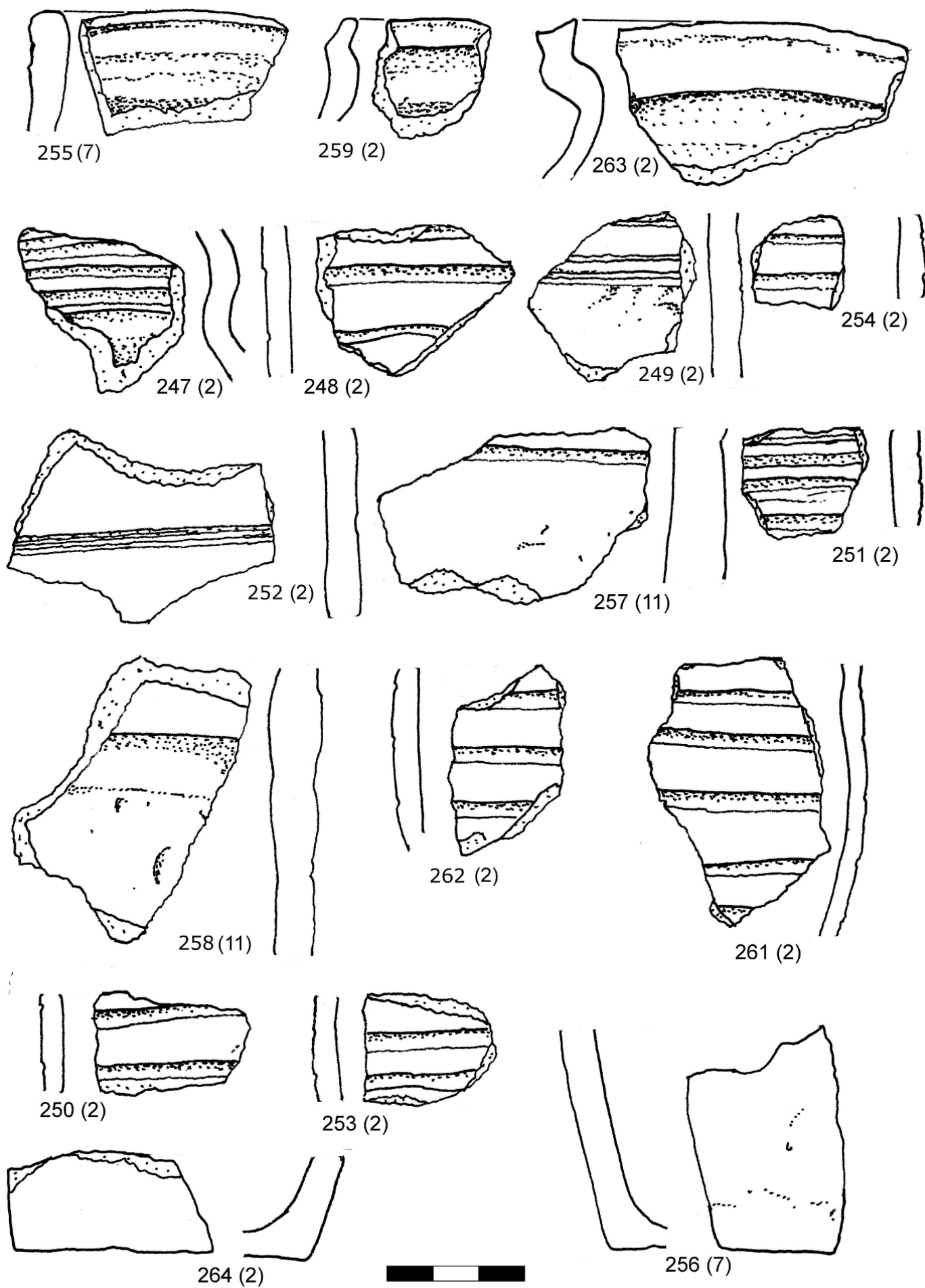
246 (2)

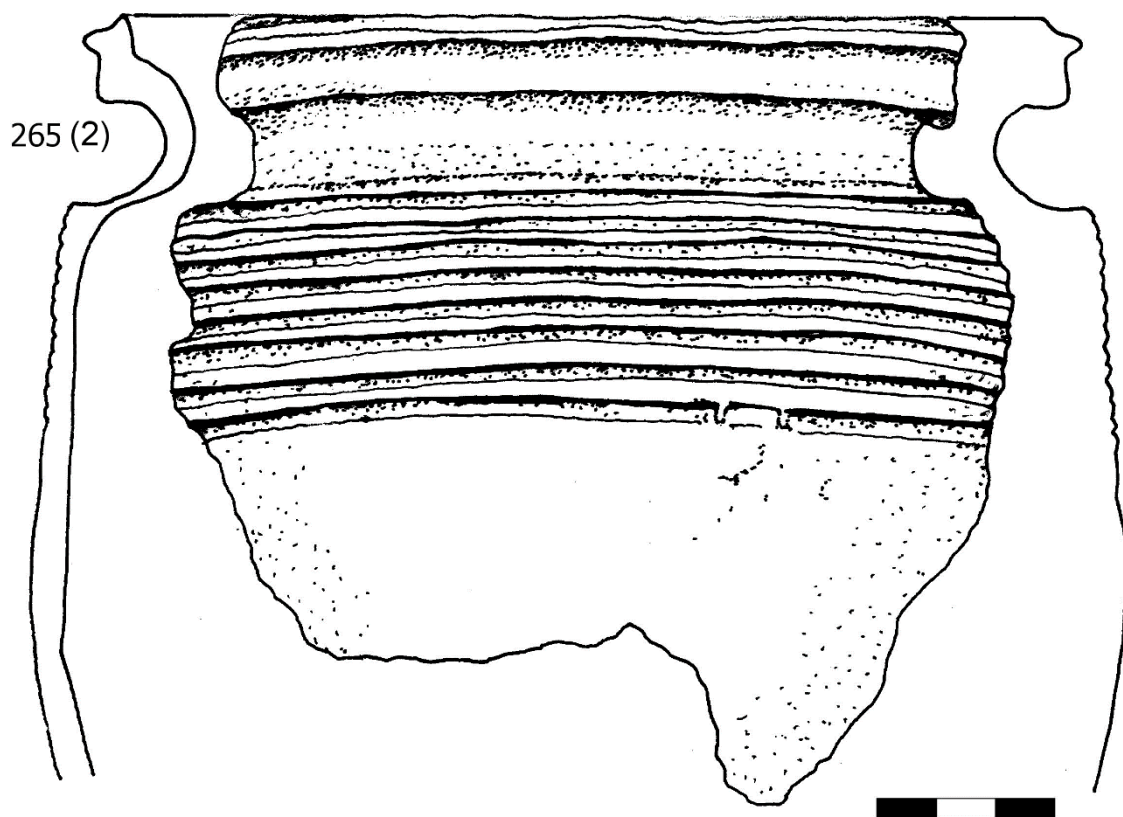
245 (2)

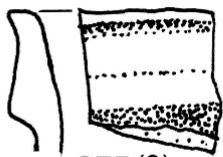
Obr. 53: obj. 22: 228; obj. 21: 231, 238, 240, 241-246.

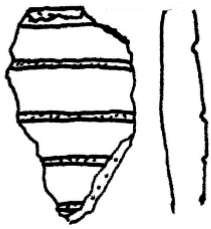
Obr. 54: obj. 21: 247–259, 261–264.

Obr. 55: obj. 21: 265.

275(9)

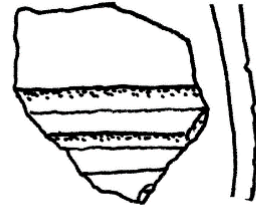
266(2)

267(2)

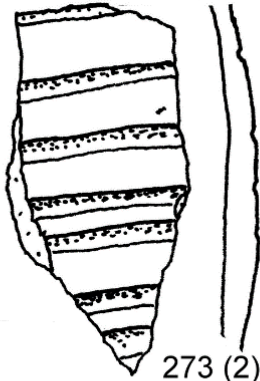
268(2)

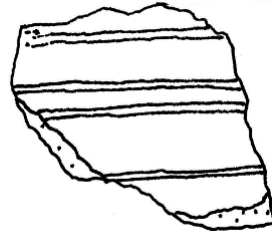
267(2)

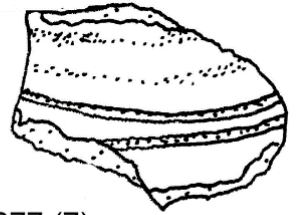
272(2)

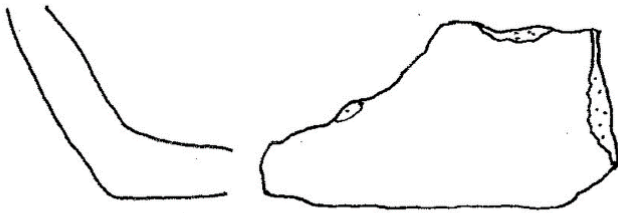
273(2)

274(2)

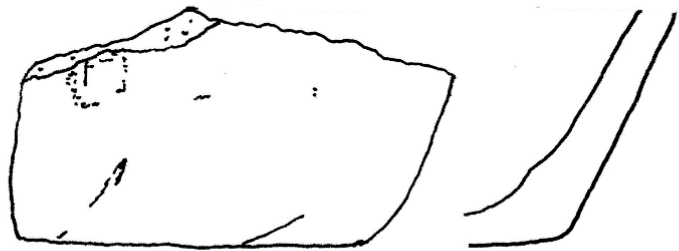
277(7)

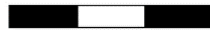
270(2)

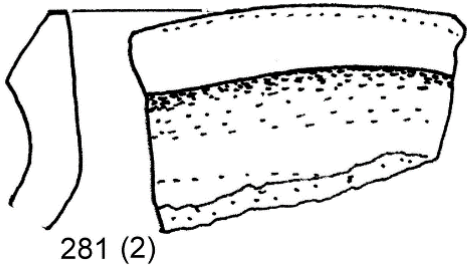
271(2)

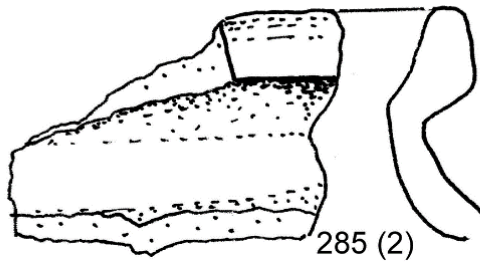
276(2)

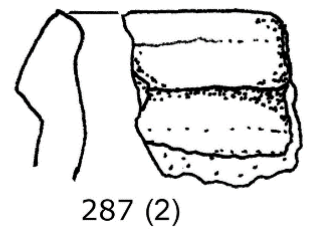
Obr. 56: obj. 21: 266–268; obj. 22: 269, 271–277.

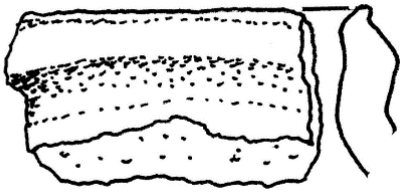
281 (2)

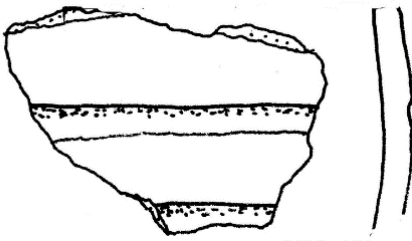
285 (2)

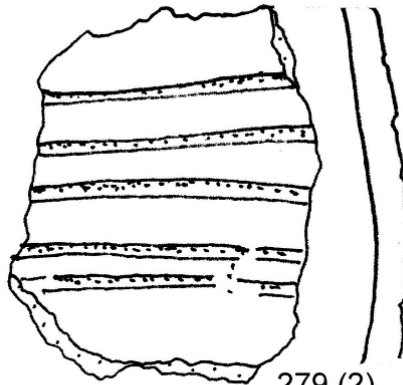
287 (2)

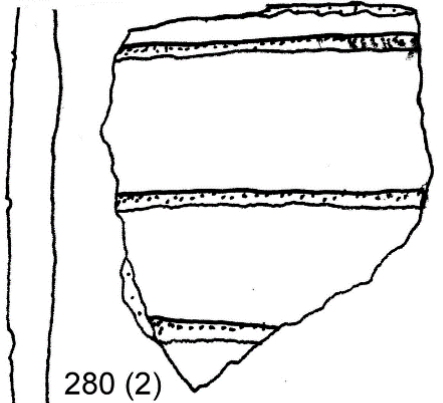
291 (2)

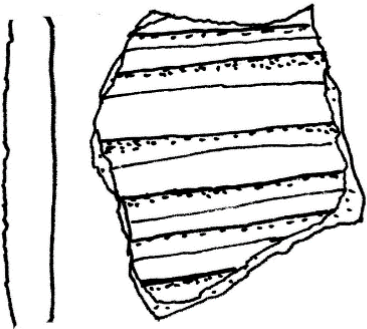
278 (2)

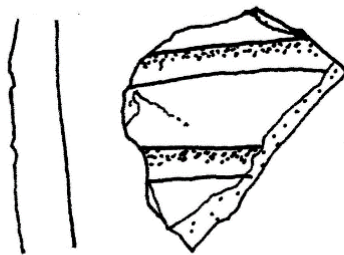
279 (2)

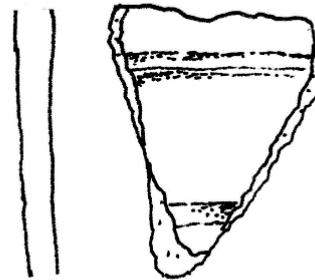
280 (2)

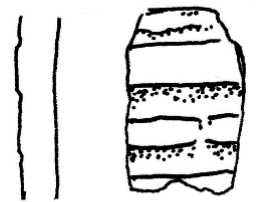
283 (2)

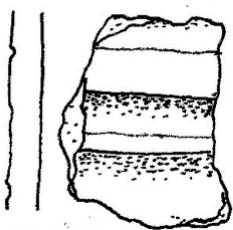
284 (2)

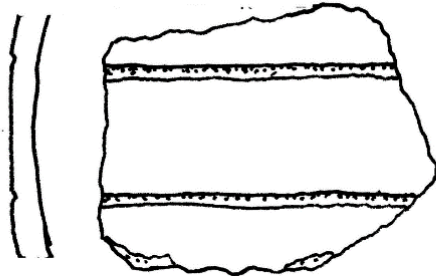
288 (2)

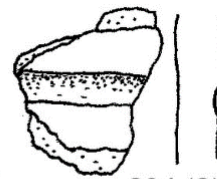
282 (2)

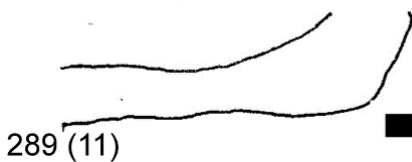
290 (2)

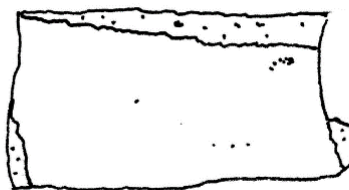
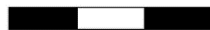
293 (2)

294 (2)

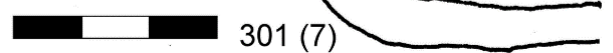
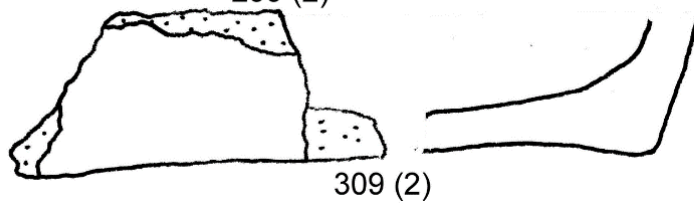
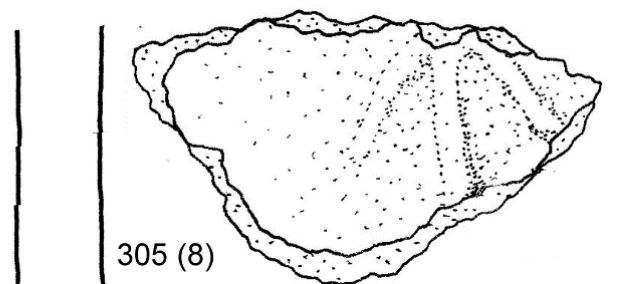
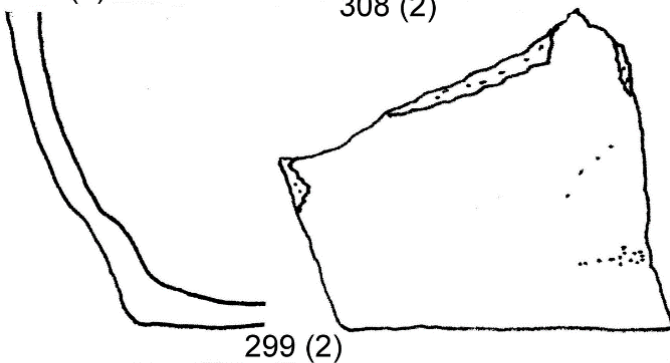
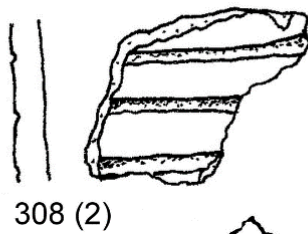
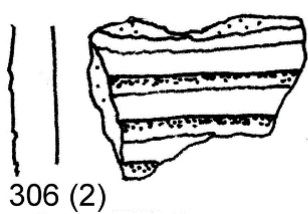
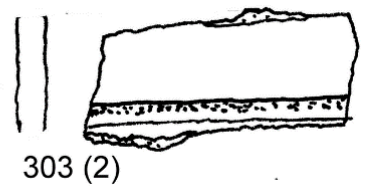
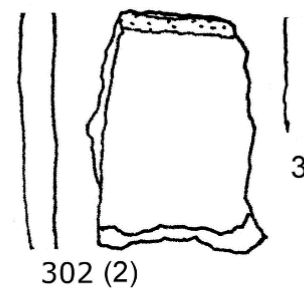
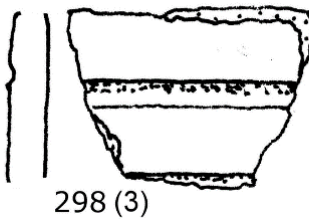
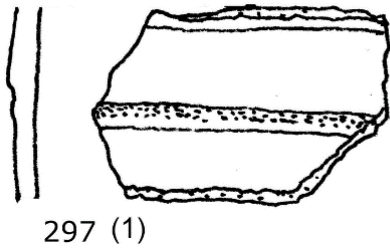
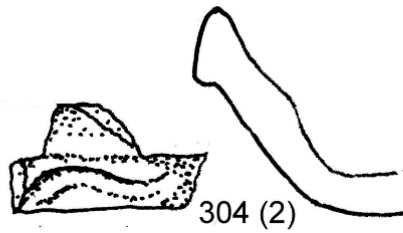
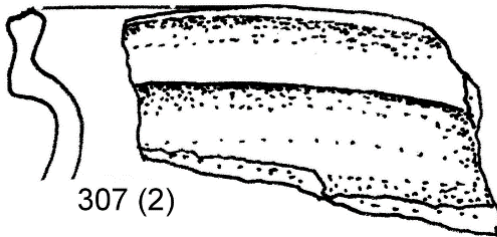
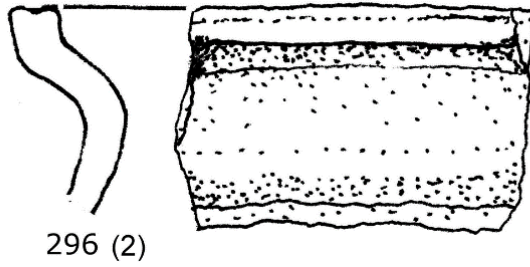
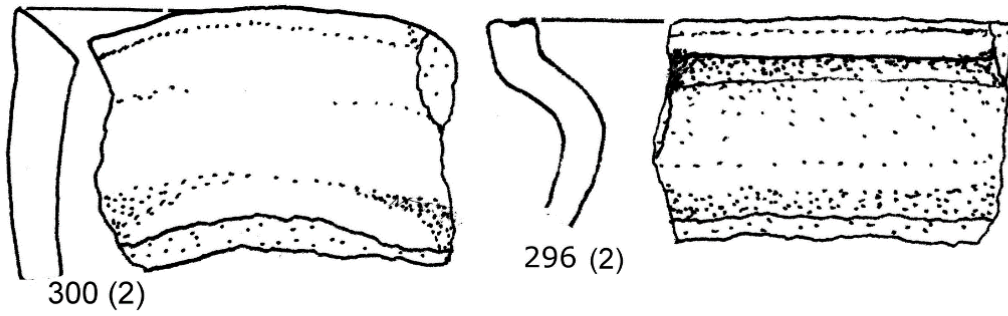
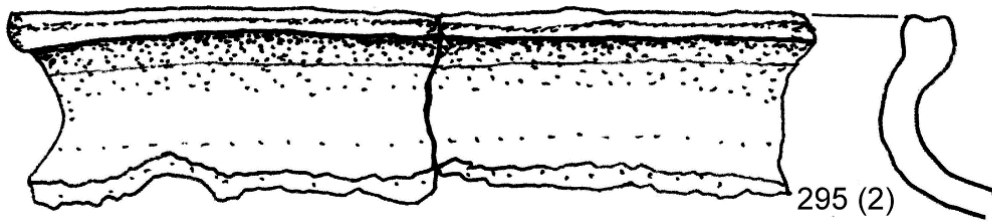

289 (11)

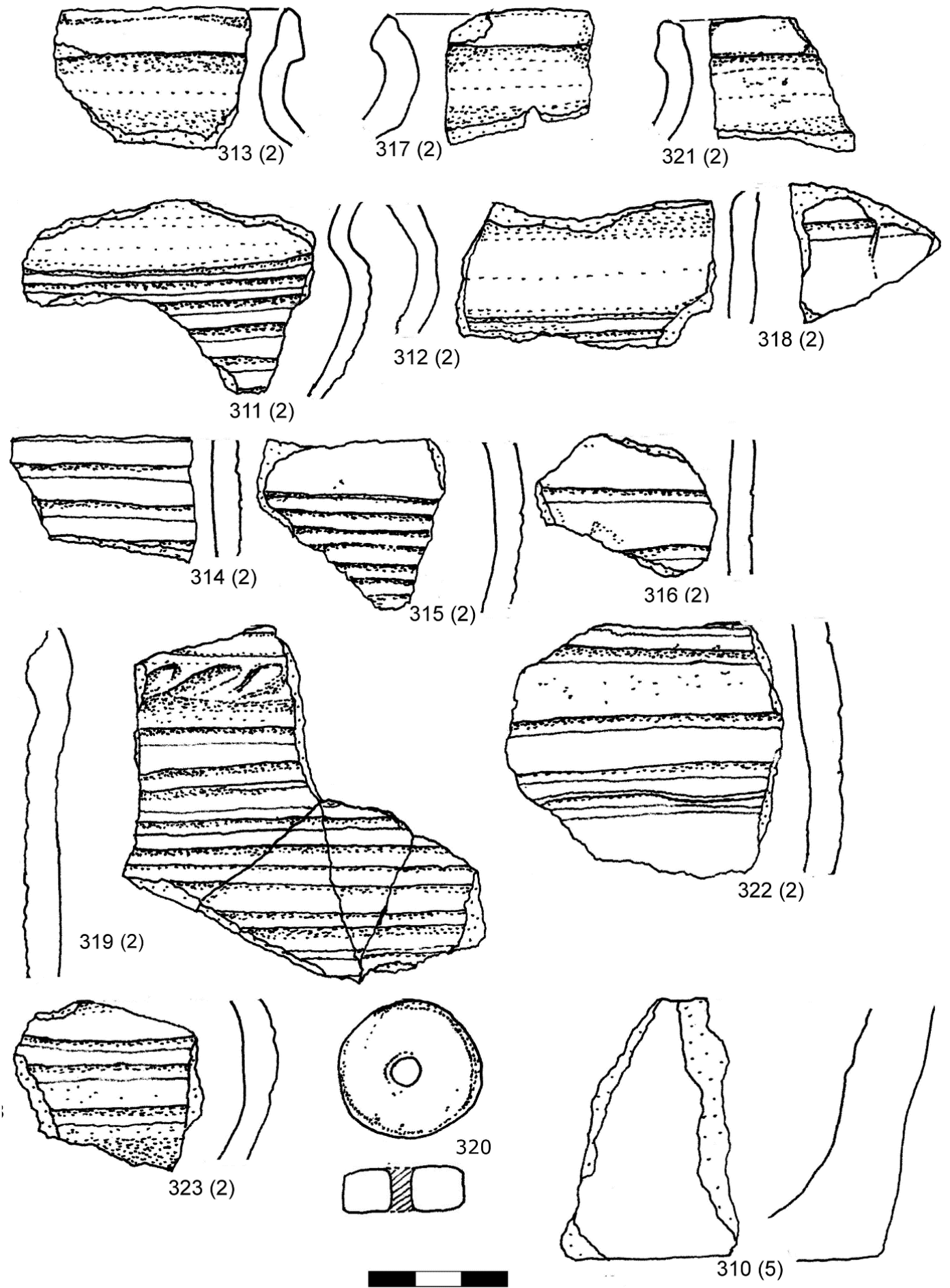

286 (11)

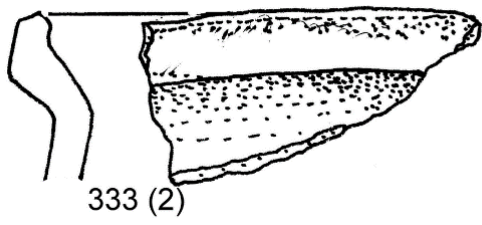
Obr. 57: obj. 17: 278–292; obj. 22: 293.

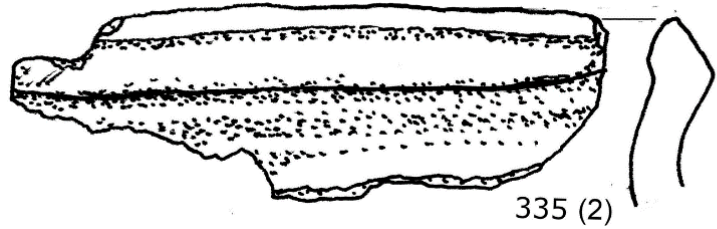
Obr. 58: obj. 22: 295-305; obj. 21: 306-308.

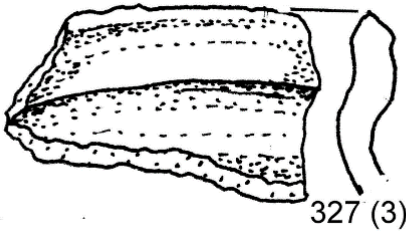
Obr. 59: obj. 21: 310–316; obj. 14: 317, 319 ;obj. 19: 318; obj. 5: 320, 321; obj. 17: 322, 323.

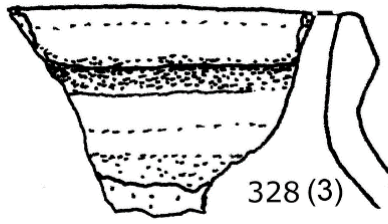
333 (2)

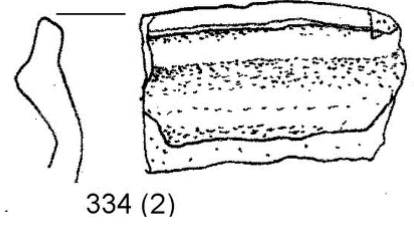
335 (2)

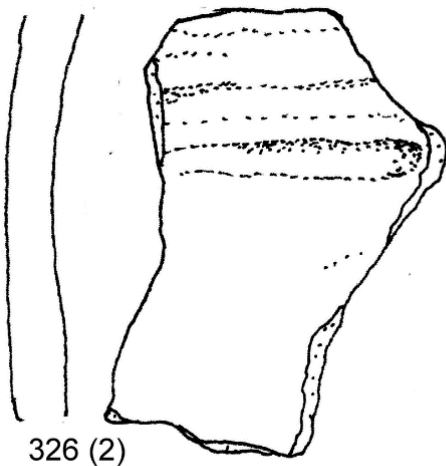
327 (3)

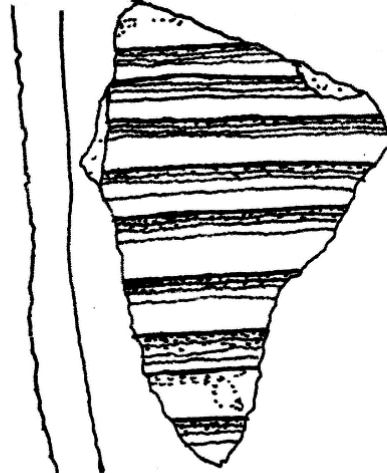
328 (3)

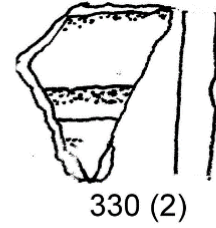
334 (2)

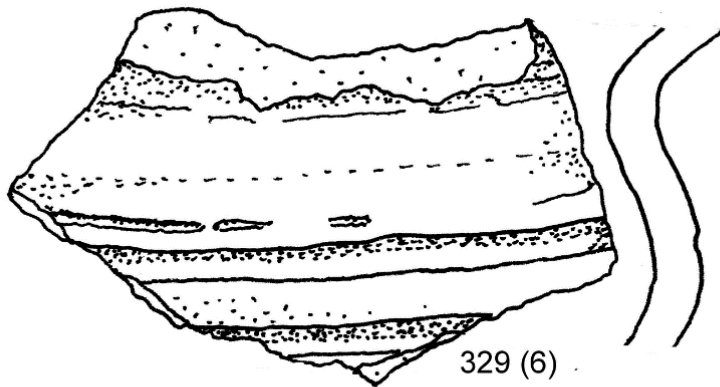
326 (2)

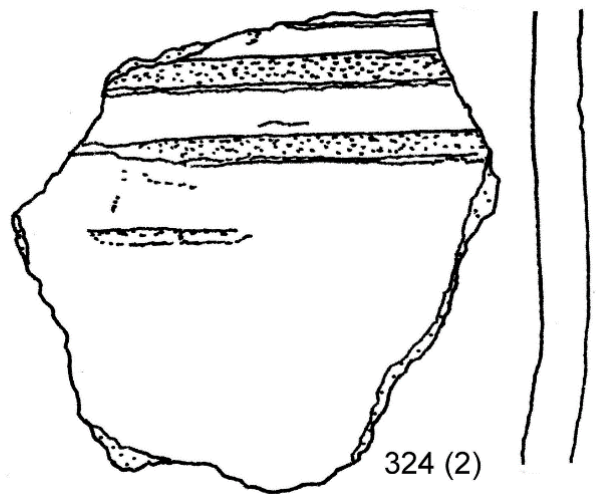
332 (2)

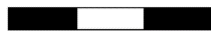
330 (2)

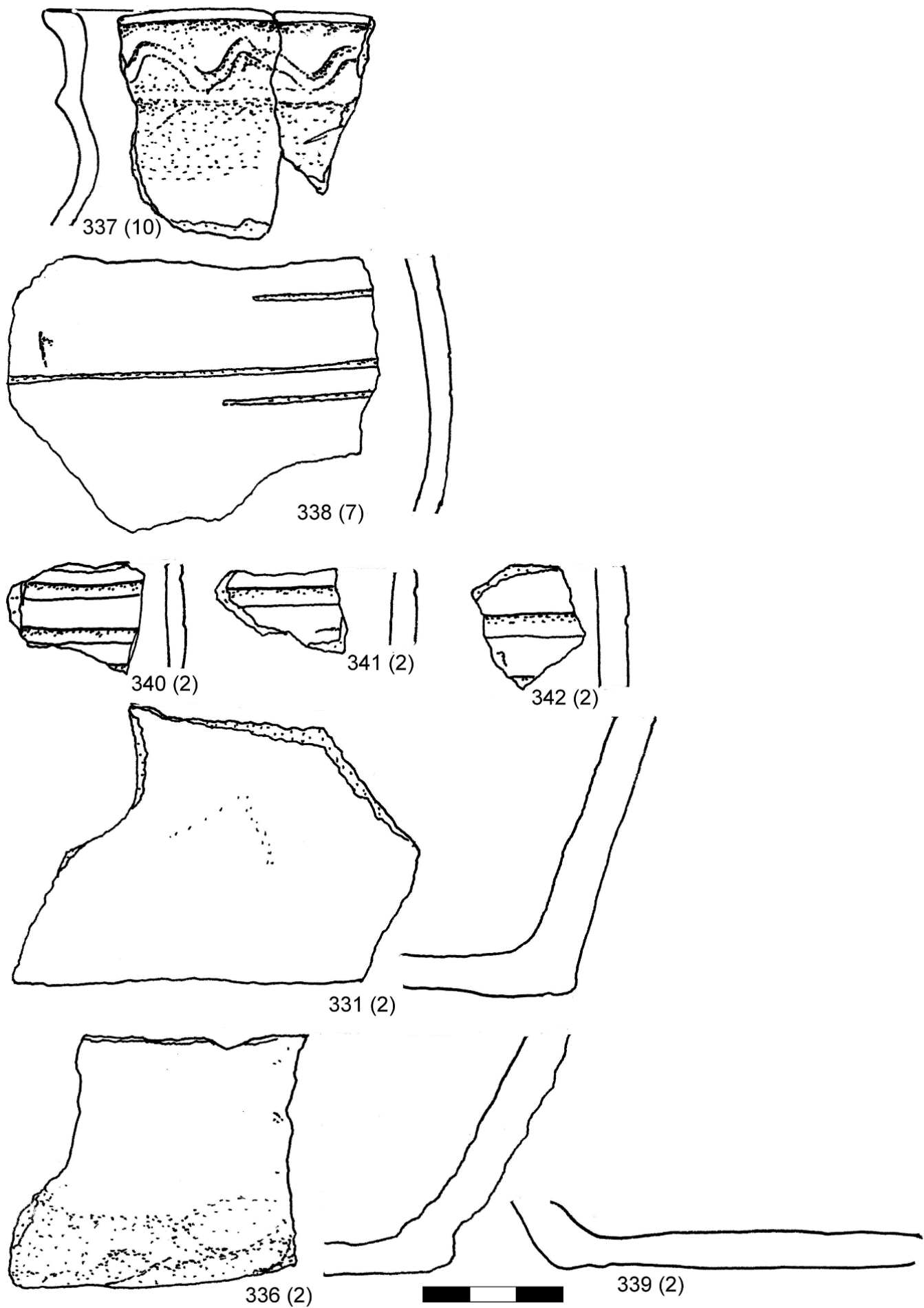

329 (6)

324 (2)

Obr. 61: obj. 22: 336-342; obj. 17: 331.

10.3 Fotodokumentace vybraných nálezů

Obr. 62: 1, sk. 1.

Obr. 63: nahoře 2, dole 3, sk. 2.

Obr. 64: nahoře 4, dole 5, 6, sk. 2.

Obr. 65: 7, sk. 2.

Obr. 66: 8, sk. 2.

Obr. 67: nahoře 9, 10, uprostřed 11 dole 12, 13, sk. 2.

Obr. 68: nahoře 14, dole 15, sk. 3.

Obr. 69: 16, sk. 4.

Obr. 70: nahoře 17, uprostřed 18, dole 19, sk. 5.

Obr. 71: nahoře 20, 21, 22, druhá řada 23, 24, 25, 26, třetí řada 27, 28, 29, 30, dole 31, 32, 33, 34, 35, sk. 6.

Obr. 72: 36, sk. 7.

Obr. 73: nahoře 37, dole 38, sk. 7

Obr. 74: nahoře 39, sk. 8.

Obr. 75: 40, sk. 8.

Obr. 76: 41, sk. 9.

Obr. 77: 42, 43, sk. 10.

Obr. 78: 44, sk. 10.

Obr. 79: 45, sk. 11.

Obr. 80: 78, 46, sk. 11.

Obr. 81: nahoře 47, 48, dole 49, sk. 11.

Obr. 82: 50, přeslen.

Obr. 62: 1, sk. 1.

Obr. 63: nahoře 2, dole 3, sk. 2.

Obr. 64: nahoře 4, dole 5, 6, sk. 2.

Obr. 65: 7, sk. 2.

Obr. 66: 8, sk. 2.

Obr. 67: nahoře 9, 10, uprostřed 11 dole 12, 13, sk. 2.

Obr. 68: nahoře 14, dole 15, sk. 3.

Obr. 69: 16, sk. 4.

Obr. 70: nahoře 17, uprostřed 18, dole 19, sk. 5.

Obr. 71: nahoře 20, 21, 22, druhá řada 23, 24, 25, 26, třetí řada 27, 28, 29, 30, dole 31, 32, 33, 34, 35, sk. 6.

Obr. 72: 36, sk. 7.

Obr. 73: nahoře 37, dole 38, sk. 7.

Obr. 74: nahoře 39, sk. 8.

Obr. 75: 40, sk. 8.

Obr. 76: 41, sk. 9.

Obr. 77: 42, 43, sk. 10.

Obr. 78: 44, sk. 10.

Obr. 79: 45, sk. 11.

Obr. 80: 46, sk. 11.

Obr. 81: nahoře 47, 48, dole 49, sk. 11.

Obr. 82: 50, přeslen.

11 OSTEOLÓGICKÝ POSUDEK

Osteologický posudek k lokalitě: Dražkovice PAAR ZAV čj. 395/15

Olga Trojánková

Posudek shrnuje výsledky archeozoologické analýzy zvířecího osteologického materiálu vyzvednutého při archeologickém výzkumu lokality Dražkovice. Datován je předběžně do raného středověku a počátku vrcholného středověku.

Výsledky

Celkem bylo analyzováno 180 kostí a zubů savců (dle kvantifikační metody NISP). Přehled druhů a kategorií ukazuje tabulka 1. Přehled určení podle kontextu nálezů ukazuje přehled 1.

Mezi domácími savci byl nejpočetněji zastoupen **tur domácí** (*Bos taurus*). U tohoto druhu bylo stanoveno absolutní stáří u 7 nálezů dle stavu dentice. Přehled získaných dat ukazuje tabulka 2. U dvou spodních čelistí tura domácího (sáčky 88 a 44) byly pozorovány tzv. kuchyňské zásahy, záseky z caudálního směru umístěné pod hlavicí spodní čelisti v téměř příčné rovině.

Další hospodářské druhy zastoupené vždy jedním nálezem byly **ovce/koza** (*Ovis/Capra*) a **prase domácí** (*Sus domesticus*). To bylo poražené ve věku 1,5 – 2 roky.

Ostatní nálezky byly rozděleny do pomocných kategorií. U skupiny *Sus* sp. lze předpokládat, že část nálezů patří k domácím prasatům.

Tab. 1. Druhy/kategorie zastoupené na lokalitě s počty nálezů dle NISP.

Druh/kategorie	NISP
<i>Bos taurus</i>	tur domácí 34
<i>Sus domesticus</i>	prase domácí 1
<i>Ovis/Capra</i>	ovce/koza 1
domácí savci celkem	36
<i>Sus</i> sp.	prase 5
<i>Bos/Cervus</i>	tur/jelen 1
velký savec (velikost jelena-tura)	18
velký savec/středně velký savec	2
středně velký savec (velikost psa-ovce-prasete)	2
celkem pomocné kategorie	28
neurčený savec	116
Total	180

Tab. 2. Věkové kategorie u tura domácí ho dle analýzy dentice

Absolutní stáří (roky)	NISP
4 - 6,5	2
9 - 11,5	4
11,5 -	1
celkem	7

Literatura

Ducos, P. (1968). Les origines des animaux domestiques en Palestine. Mémoire N°6. Publications de l'Institut de préhistoire de l'Université de Bordeaux. Bordeaux.

Evin, A., Cucchi, T., Escarguel, G., Owen, J., Larson, G., Vidarsdottir, U. S., Dobney, K. (2014). Using traditional biometrical data to distinguish West Palearctic wild boar and domestic pigs in the archaeological record: new methods and standards. *Journal of Archaeological Science* 43, 1-8.

Grant, A. (1982). The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates. Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological sites. B. A. R. British Series 109, 91-108.

Příloha 1.

Objekt (čtverec)	Číslo sáčku	Počet	Druh zvířete	Anatomie
1	3	1	Bos taurus	Femur
1	3	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Costa
1	3	13	Undetermined mammal	
1, JZ 1/4	44	1	Bos taurus	Maxilla + dens
1, JZ 1/4	44	1	Bos taurus	Basisphenoid
1, JZ 1/4	44	1	Bos taurus	Mandibula + dens
1, JZ 1/4	44	1	Bos taurus	Mandibula
1, JZ 1/4	35	1	Bos taurus	Maxilla + dens
1, JZ 1/4	35	1	Bos taurus	Scapula
1, JZ 1/4	35	1	Bos taurus	Phalanx I
1, JZ 1/4	38	1	Bos taurus	Metatarsus
1, JZ 1/4	38	1	Bos taurus	Palatum
1, JZ 1/4	38	1	Bos taurus	Maxilla + dens
1, JZ 1/4	38	1	Bos taurus	Molar 1/2 inf.
1, JZ 1/4	44	2	Large mammal (Cervus-Bos size)	
1, JZ 1/4	35	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Dens
1, JZ 1/4	35	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	
1, JZ 1/4	38	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Costa
1, JZ 1/4	38	2	Large mammal (Cervus-Bos size)	
1, JZ 1/4	35	1	Ovis/Capra	Molar 3 sup.
1, JZ 1/4	44	2	Undetermined mammal (Sus scrofa/Cervus size)	
1, JZ 1/4	44	1	Sus scrofa f.?	Fibula
1, JZ 1/4	38	1	Sus scrofa f.?	Incisivus 1 inf.
1, JZ 1/4	44	21	Undetermined mammal	
1, JZ 1/4	44	1	Undetermined mammal	Dens
1, JZ 1/4	35	5	Undetermined mammal	
1, JZ 1/4	38	6	Undetermined mammal	
1, JZ 1/4	38	10	Undetermined mammal	
1, SZ 1/4	19	1	Bos taurus	Molar 1/2 sup.
1, SZ 1/4	19	1	Bos taurus	Molar 1/2 sup.
1, SZ 1/4	19	1	Bos taurus	Molar 1/2 inf.
1, SZ 1/4	19	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	
1, SZ 1/4	19	1	Sus scrofa f.?	Molar 3 sup.
1, SZ 1/4	19	9	Undetermined mammal	
1, SZ 1/4	19	4	Undetermined mammal	
17, V 1/2	73	1	Bos taurus	Mandibula
17, V 1/2	73	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Cranium
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Mandibula
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Mandibula
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Molar sup.
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Incisivus inf.

21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Radius
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Vertebra lumbalis
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Mandibula
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Mandibula + dens
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Molar 3 sup.
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Molar sup.
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Molar 3 decidual sup.
21, J 1/2	88	1	Bos taurus	Molar 2 decidual sup.
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Metacarpus
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Mandibula
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Molar 3 sup.
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Molar 1/2 inf.
21, J 1/2	65	1	Bos taurus	Molar 3 inf.
21, J 1/2	88	1	Bos primigenius f.?	Molar 3 decidual inf.
21, J 1/2	88	1	Bos/Cervus	Metacarpus
21, J 1/2	88	3	Large mammal (Cervus-Bos size)	Mandibula
21, J 1/2	88	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Vertebra
21, J 1/2	88	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Mandibula
21, J 1/2	88	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	Dens
21, J 1/2	65	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	
21, J 1/2	88	19	Undetermined mammal	
21, J 1/2	88	12	Undetermined mammal	
21, J 1/2	65	4	Undetermined mammal	
21, J 1/2	65	5	Undetermined mammal	
22, S 1/2	61	1	Large mammal (Cervus-Bos size)	
22, S 1/2	57	1	Sus domesticus	Mandibula + dens
22, S 1/2	57	1	Undetermined mammal	
5, J 1/2	98	1	Sus scrofa f.?	Caninus sup.
5, JV 1/2	25	1	Medium mammal (Canis-Ovis-Sus size)	Costa
5, JV 1/2	25	1	Medium mammal (Canis-Ovis-Sus size)	
5, JV 1/2	25	1	Sus scrofa f.?	Femur
5, JV 1/2	22	1	Undetermined mammal	
5, JV 1/2	25	3	Undetermined mammal	
75, Z 1/2	101	1	Undetermined mammal	
22	54	1	Undetermined mammal	